

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

22

СТУДЗЕНЯ 2015 г.

ЧАЦВЕР

№ 12 (27870)

Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

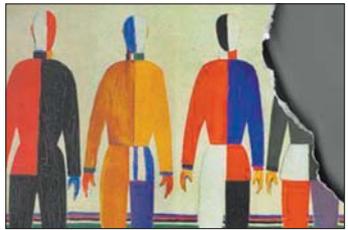

**Да якіх наступстваў
прыводзяць
памылкі
ў выхаванні?**

**Нацбанк абмяжуе
разлікі ў замежнай
валюце**

СТАР. 4

**Памяць і Перамога
на мове плаката**

СТАР. 5

ЦЫТАТА ДНЯ

**Ігар ШУНЕВІЧ,
міністр унутраных спраў:**

«Я не памылюся, калі скажу, што сёння Міністэрства ўнутраных спраў з'яўляецца адным з самых эфектыўных інструментаў дзяржавы ў барацьбе з такой негатывнай з'явай, як сацыяльнае ўтрыманства. Хоць мясцовыя органы ўлады, адпаведныя камісіі валодаюць не меншымі паўнамоцтвамі. І мы працуем разам з імі, таму што, як паказвае практыка, сур'ёзных вынікаў можна дамагчыся толькі сумеснымі намаганнямі. Пры гэтым хачу адзначыць, што ў арсенале МУС пераважна неппулярныя інструменты, паколькі міліцыя — орган, які закліканы забяспечваць правапарадак і бяспеку.»

Курсы замежных валют,
устаноўленыя НБ РБ з 22.01.2015 г.

Долар ЗША		14910,00 ▲
Еўра		17240,00 ▲
Рас. руб.		228,00 ▲
Укр. грыўня		942,48 ▲

Надвор'е — лётнае!

Вучні 9-га і 10-га класаў мінскай школы №76 Вадзім Зямко і Максім Кулік наведваюць авіямадэльны гурток і рыхтуюцца стаць удзельнікамі выстаўкі тэхнічнай творчасці вучняў, якая пройдзе напрыканцы гэтага месяца ў сталічным Палацы дзяцей і моладзі. Ім дапамагае майстар вытворчага навучання школы Генадзь Пілецкі.

Фота: Аляксандр КІПЕШЧУКА

■ Пра гэта гавораць

НЕ БОЛЬШ ЗА ПЯТНАЦЦАЦЬ

Чарговае павелічэнне мінімальнага працоўнага стажу ў найбліжэйшы час не плануецца

Пра гэта паведаміў намеснік міністра працы і сацыяльнай абароны Валерый КАВАЛЬКОЎ. Спачатку неабходна прааналізаваць вынікі цяперашняй навацыі, тым больш што год таму мінімальныя страхавы стаж для прызначэння працоўных пенсій па ўзросце і за выслугу гадоў вырас з 5 да 10 гадоў.

— Новая мера па павелічэнні стажу з 10 да 15 гадоў аб'ектыўна абгрунтавана, паколькі страхавы стаж з'яўляецца асновай фарміравання пенсійных правоў, — каментуе Валерый Валер'евіч. — У Беларусі, як і ў большасці краін, для прызначэння працоўнай пенсіі патрабуецца ўдзел у сістэме дзяржаўнага сацыяльнага страхавання ў выглядзе платы абавязковых узносаў. Пры гэтым мінімальны стаж працы, неабходны для

прызначэння пенсіі, на пяць гадоў меншы за сярэдні перыяд атрымання пенсіі, які сёння ўжо перавышае 20 гадоў.

На постсавецкай прасторы (напрыклад, у Літве, Латвіі, Эстоніі) мінімальныя страхавы стаж таксама складае 15 гадоў. Паступовае павелічэнне стажу да гэтага перыяду ідзе і ў Расіі.

Умова наяўнасці 15-гадовага страхавога стажу будзе прымяняцца

толькі да тых пенсій, што прызначаюцца са студзеня 2015-га. Пенсіі, прызначаныя раней, пераглядацца не будуць. На думку намесніка міністра, павелічэнне мінімальнага працоўнага стажу — дадатковы стымул да легалізацыі занятасці грамадзян і абмежавання іх утрыманскіх устаноў. Працаздольныя людзі будуць больш адказна ставіцца да сваёй будучыні і фарміравання пенсійных правоў.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.

ISSN 1990 - 763X

15012>

9 771990 763008

Адгуляўшы Каляду, падпішыся на «Звяду»!

Вы аформілі падпіску на першы квартал ці нават на паўгоддзе? Тады гэты напамін не для вас.

А вось тым, хто падпісаўся на газету толькі на студзень, нагадваем: не забудзь-

цеся прадоўжыць падпіску на люты, сакавік і наступныя месяцы! Зрабіць гэта можна ў любым аддзяленні паштовай сувязі, з дапамогай аплатна-даведачнага тэрмінала «Белпошта», праз сістэму «інтэрнэт-пад-

піска» на сайце www.belpost.by альбо ў вашага паштальёна да 27 студзеня.

У кіёсках і крамах «Белсаюздрука» — да 23 студзеня.

Пра тое, што сапраўды важна, чытайце па-беларуску!

■ Блізкая ўлада

ЗВАРОТЫ ПЕРАТВАРЫЛІСЯ Ў ДАРУЧЭННІ

У выхадны дзень на працягу трох гадзін кожны грамадзянін можа данесці сваю праблему да чыноўнікаў абласнога ўзроўню. Такую магчымасць на Гомельшчыне першым разам скарысталі каля 40 чалавек.

Праблемы ЖКГ, якасці дарог, сацыяльная дапамога, выплата заробатнай платы... Гэтыя і іншыя пытанні ўзяты на замётку і будуць пракантраляваны адказнымі асобамі. Дарэчы, гутарка з людзьмі, якія звярталіся са сваімі праблемамі падчас прамой тэлефоннай лініі, атрымалася спакойнай і канструктыўнай. Гэта сведчыць пра рост у грамадстве культуры стасункаў паміж насельніцтвам і органамі ўлады, адзначыў па выніках дыялогу старшыня Гомельскага аблвыканкама Уладзімір ДВОРНІК.

У Лоеве жыхары выказалі пажаданне хутчэй завяршыць ремонт грамадскай лазні і паскорыць работы па пракладцы на вуліцах водаправодных камунікацый. З Чачэрска паскардзіліся на доўгую рэканструкцыю будынка мясцовай паліклінікі. Жанчына, якая пераехала ў Мінск, папрасіла дапамагчы вярнуць сродкі, укладзеныя ў долевае будаўніцтва ў Гомелі. Гамельчанка Зінаіда Агеенка патэлефанавала губернатара са скаргай на смурод, што не

дае спакойна жыць усёй іх вуліцы ў прыватным сектары. Перад тым, як званіць на прамую лінію, жанчына правяла ўласнае расследаванне і знайшла прычыну. Гаворыць, гэта супрацоўнікі размешчанага ў акрузе мэблевага цэха топяць печы сваімі ж адходамі, якія складаюцца з клею і пластыку.

— Мы ж гэтым дыхаем. Адходы выпрацоўваюць фенол падчас згарання, што вельмі шкодна для арганізма. У майго ўнука алергія, я не магу з ім па вуліцы пагуляць.

Уладзімір Дворнік паабяцаў тэрмінова разабрацца і з гэтай праблемай. Супрацоўнік прадпрыемства «Светлатэхніка» па прамой лініі паскардзіўся, што яно знаходзіцца ў складанай эканамічнай сітуацыі. Адзначыў, што прадукцыя «Светлатэхніка» неканкурэнтаздольная і ляжыць на складзе. Губернатар паабяцаў асабіста прыехаць на вытворчасць і разгледзець усе магчымыя сітуацыі выйсця з крызісу. Складаных пытанняў няма, адзначыў кіраўнік Гомельшчыны:

— Любы зварот адрозна ад ператвараецца ў форму даручэння ад старшыні аблвыканкама пэўным службам. Праз 10 дзён яны павінны даць адказ: як вырашана гэта пытанне. І калі яно не вырашана, то чаму.

Ірына АСТАШКЕВІЧ

Сутнасць пытанняў

Як ужо паведамлялася, у мінулую суботу з дзевяці гадзін раніцы ў аблвыканкамах, сталічным гарвыканкаме і рэгіёнах працавалі прамыя тэлефонныя лініі з кіраўнікамі мясцовых органаў ўлады. За тры гадзіны, якія былі адведзены для новага фармату зносін насельніцтва з прадстаўнікамі ўлады пра надзённыя праблемы, паступіла не адна сотня тэлефанаванняў. Па канкрэтных праблемах, многія з якіх не вырашаліся працягла час, адрозна з былі прыняты пэўныя рашэнні. Па іншых — дадзены даручэнні кіраўнікам адпаведных службаў. Усё гэта гаворыць пра эфектыўнасць такой формы зносін грамадзян і кіраўніцтва рэгіёнаў.

У гэтую суботу, 24 студзеня, зноў адбудзецца падобны дыялог. Пачнецца ён у 9 гадзін раніцы і прадоўжыцца да 12.

Брэсцкі аблвыканкам: Юхімук Міхаіл Іванавіч — першы намеснік старшыні (80162213121).

Віцебскі аблвыканкам: Мацкевіч Алег Сяргеевіч — намеснік старшыні (80212204260).

Гомельскі аблвыканкам: Максіменка Аляксандр Уладзіміравіч — першы намеснік старшыні (80232744123).

Гродзенскі аблвыканкам: Агей Алена Аляксандраўна — намеснік старшыні (80152735644).

Мінскі аблвыканкам: Ліпніцкі Іван Эдуардавіч — старшыня Мінскага абласнога Савета дэпутатаў (5004160).

Магілёўскі аблвыканкам: Чыкіда Алег Іванавіч — першы намеснік старшыні (80222501869).

Мінскі гарвыканкам: Кухараў Уладзімір Яўгенавіч — першы намеснік старшыні (2224444).

НА ПРАМОЙ ЛІНІІ — МІНІСТР КУЛЬТУРЫ

Кожны чытач «Звязды» — грамадзянін, беларус, увогуле чалавек — мае дачыненне да пытанняў культуры. За якой стаяць і міжчалавечыя адносіны, і захоўванне нацыянальнай спадчыны, і новыя пастаноўкі ў тэатрах, і сучаснае кіно, і літаратурныя тэндэнцыі... Культура — гэта аснова развіцця, станаўлення асобы, нашай будучыні.

Па якой сістэме, у якіх напрамках павінна развівацца беларуская культура з усімі яе складнікамі, чытачам «Звязды» раскажа міністр культуры Барыс Уладзіміравіч СВЯТЛОЎ падчас прамой лініі, якая адбудзецца ў рэдакцыі газеты «Звязда» 30 студзеня. Дакладны час будзе вядомы пазней.

Каб папярэдне пакінуць свае пытанні, дасылайце іх на электронны адрас (info@zvyazda.minsk.by з пазнакай «Прамая лінія») ці тэлефануйце па нумары: 287-18-51.

■ Факт ЭКАНАМІСТАЎ БОЛЬШ, ЧЫМ ПЕДАГОГАЎ

Каля 35% першакурснікаў, якія летас сталі студэнтамі сталічных ВНУ, абралі спецыяльнасці эканамічнага і юрыдычнага профілю.

На пачатак 2014/2015 навучальнага года ў 30 вышэйшых навучальных установах сталіцы лічыліся 190,4 тысячы студэнтаў, што на 8% менш, чым на пачатак папярэдняга навучальнага года. За кошт бюджэтных сродкаў адукацыю атрымліваюць 38,8% ад агульнай колькасці студэнтаў.

Калі 35% першакурснікаў абралі спецыяльнасці эканамічнага і юрыдычнага профілю, то 24,5% аддалі перавагу тэхнічным і будаўнічым спецыяльнасцям, 7,5% — педагагічным, 6,6% — спецыяльнасцям гуманітарнага профілю і 5,8% — сельскагаспадарчага профілю.

У 27 мінскіх установах прафесійна-тэхнічнай адукацыі на пачатак 2014/2015 навучальнага года лічыліся 12,1 тысячы чалавек. У 2014 годзе жаданне атрымаць прафесійна-тэхнічную адукацыю выказалі 5,5 тысячы маладых людзей, што на 400 чалавек больш, чым год таму. Больш за 95% навучэнцаў, залічаных на дзённую форму, былі прыняты па дагаворах з арганізацыямі — заказчыкамі кадраў.

У мінулым годзе ў Мінску было падрыхтавана і выпушчана 5,1 тысячы кваліфікаваных рабочых і служачых. На працу ў арганізацыі накіравана амаль 5 тысяч выпускнікоў. Працаўладкавана было 4,1 тысячы маладых людзей або 82,4% ад тых, хто атрымаў накіраванне на працу, а больш за 600 выпускнікоў паступілі на дзённую форму атрымання вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі.

У 46 сярэдніх спецыяльных навучальных установах Мінска лічыцца 33,4 тысячы чалавек. За кошт бюджэтных сродкаў адукацыю атрымліваюць 49,2% усіх навучэнцаў. У 2014 годзе ў каледжы паступілі 11,1 тысячы чалавек, з іх 48,5% вучацца за кошт бюджэтных сродкаў.

У САЮЗ — 3 СЯБРАМІ

Першакурснік механіка-матэматычнага факультэта БДУ Павел Бацылеў стварыў мабільны дадатак на беларускай мове «У саюз з сябрамі». Прэзентацыя новай сацыяльнай сеткі адбылася на 42-м з'ездзе БРСМ.

Распрацоўка прызначана для аператыўнай сістэмы Android. Сэрвіс патрабуеца інтэрнэт-злучэнне і ўключэнне геалакацыі. Дзякуючы дадатку «У саюз з сябрамі», актыўны карыстальнік здольны даведацца не толькі пра месцазнаходжанне сяброў, але і на якой адлегласці яны знаходзяцца. Акрамя таго, праграма забяспечвае бясплатны стасункі ў анлайн-рэжыме. Таксама створаны дадатак гарантуе адначасовы доступ да папулярных старонак у сацыяльнай сетцы «ВКонтакте» і да персанальнай інфармацыі.

На рэалізацыю свайго праекта першакурснік Павел Бацылеў выдаткаваў грант, які ён атрымаў як пераможца конкурсу «100 ідэй для Беларусі». Дарэчы, пераможца яму прынес таксама мабільны дадатак «Хімія Х10». Сёння ім карыстаецца ўжо больш за 70 тысяч маладых людзей па ўсім свеце.

Надзея НІКАЛАЕВА

ГУКАВЫЯ ДАРОЖКІ ДЛЯ НЕВІДУШЧЫХ

На сайце грамадскага аб'яднання «Беларускае таварыства інвалідаў па зроку» размешчана гукавая праграма для невідушчых, якая ўтрымлівае пешаходныя маршруты.

Яна з'явілася ў рамках беларуска-шведскага праекта «Мабільнасць невідушчых і слабабачачых людзей у Рэспубліцы Беларусь». Праграма стартвала летас і скіравана на аказанне дапамогі інвалідам па зроку ў арыентаванні па населеным пункце. У ёй маецца 500 маршрутаў, якія пралягаюць ад прыпынку грамадскага транспарту да сацыяльна значных аб'ектаў, такіх як крамы, аптэкі, паліклінікі. Навінку можна бясплатна скачаць на сайце Беларускага таварыства інвалідаў па зроку, клікнуўшы на спасылку «База навігацыйных маршрутаў». Праграма працуе ў мабільных тэлефонах з платформамаі Android ці iOS. Дарэчы, у Брэсцкай вобласці ёсць гукавая праграма для невідушчых па самім абласным цэнтры, Пінску, Драгічыне. У Віцебскай, напрыклад, — па Оршы, у Гомельскай — па Рэчыцы. У Гродзенскай вобласці гукавую праграму можна скачаць для арыентавання па Ваўкавыску і гарпасёлку Рось, у Мінскай, акрамя сталіцы, — па Маладзечна і Слуцку, у Магілёўскай — па Бабруйску.

Сяргей РАСОЛЬКА

УСЕ РАШЭННІ — У ЗГОДЗЕ

Большае самакіраванне, размацаванне епархій, беларуская мова і дапамога Украіне. Вынікі жыцця Беларускай праваслаўнай царквы (БПЦ) за 2014 год падвёў Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі, адказваючы на пытанні журналістаў.

ПЫТАННЕ ПРА БОЛЬШАЕ САМАКІРАВАННЕ

Асабліваю ўвагу Уладыка надаў дыскусіі, якая разгарнулася нядаўна вакол пытання пра большую ступень самакіравання БПЦ. Яна пачалася пасля агульнага сходу епархій Мінскай мітраполіі, які адбыўся 16 снежня. «Вядома, што ў кожнага мерапрыемства ёсць дзве часткі: афіцыйная і працоўная», — патлумачыў архіепіскап. Прэса, па яго словах, у гэтым выпадку прысутнічала толькі на першай. Па заканчэнні сходу для СМІ, як правіла, агучваюцца прынятыя рашэнні.

— На жаль, у гэты раз усё пайшло інакш, — працягвае іерарх. — Адзін вельмі набожны чалавек уключыў мікрафон і, можна сказаць, у прамым эфіры перадаваў тое, што адбываецца на працоўнай нарадзе. У выніку атрымалася так, што не апрацаваны, не канструктыўны матэрыял, а толькі дыскусійны быў прадстаўлены грамадскасці. І, безумоўна, гэта кананічнае парушэнне.

Ён дадаў, што такія рашэнні павінны афармляцца на ўзроўні Сінода БПЦ, а пасля выносіцца на ўзровень Патрыярха.

Уладыка адзначыў, што было выказана шмат рознабаковых поглядаў на гэтае пытанне. І таксама самому мітрапаліту. Ён не адмаўляецца ад адказнасці і сваіх слоў, але лічыць, што парушаць каноны нельга. «Можна сказаць, што цягнік пайшоў па іншым шляху», — прывёў параўнанне мітрапаліт, маючы на ўвазе развіццё дыскусіі.

— Усе рашэнні, якія прымае Царква, павінны быць у духу аднадумства, братэрскай любові і згоды, — дадаў Уладыка. — А тое, што адбылося, выклікала, я скажаў вам, рознагалоссе. І відавочна, працягваць працу ў такой сітуацыі ў гэтым кірунку цалкам бессэнсоўна.

«Таму я скарыстаўся сваім правам вета і прыняў рашэнне прыпыніць дыскусію», — падвёў вынік іерарх.

ФОТА БЕЛТА

НОВЫЯ ЕПАРХІІ І ДАПАМОГА УКРАЇНЕ

У БПЦ у гэтым годзе з'явіліся 4 новыя епархія: з Навагрудскай вылучана Лідская, з Мінскай — Слуцкая, Маладзечанская і Барысаўская. Ад некалькіх архірэяў ужо паступілі новыя просьбы разбуіць епархія. Сінод будзе разглядаць і іх. Цяпер у БПЦ — 15 епархій і 16 архірэяў.

«Сёння галоўная задача епіскапаў — акармленне веруючых людзей», — патлумачыў мітрапаліт. На думку Уладыкі, калі вернікаў у епархія зашмат, епіскапу складана наведваць усе прыходы, узначальніць у іх набажэнствы і пагаварыць з вернікамі. «Разбуіненне — працэс не бясконцы, а да разумных межаў. Мэта, якая пры гэтым дасягаецца, — карысць Царквы, епархія і народа. Гэтага крытэрыю мы будзем прытрымлівацца і ў будучыні», — адзначыў ён.

Што датычыцца Мінскай мітраполіі, іерарх патлумачыў, што гэта структура не юрыдычная, а выключна царкоўная. Яго Высокапраасвяшчэнства не выключае, што па аналогіі з Расіяй у Беларусі змогуць з'явіцца новыя мітраполіі. Але гэта ні ў якім разе не з'яўляецца самароспускам Экзархата.

Таксама мітрапаліт закрануў пытанне матэрыяльнай дапамогі Украіне: «У мінулым годзе па благаслаўленні Свяцейшага Патрыярха Кірыла ва ўсіх епархіях, у тым ліку нашых, Беларускага Экзархата БПЦ, здзяйсняліся зборы ахвяраванняў». А на апошнім Сінодзе было

прынятае рашэнне, што яны будуць размяркоўвацца спецыяльна прызначанымі асобамі. І ў шматлікіх храмах дагэтуль засталіся скрыні для збораў.

Экзарх адзначыў, што «сёння вельмі складана перадаваць матэрыяльныя каштоўнасці ва Украіну». Разам з тым, шмат украінскіх перасяленцаў на тэрыторыі Беларусі знаходзяцца не ў самых лепшых умовах. Таму было вырашана раздаваць ахвяраванні апошнім.

СЯМ'Я ПАВІННА БЫЦЬ АДНАГО ДУХУ

Таксама журналісты не абмінулі пытанне пра беларускую мову. Іерарх адзначыў, што для таго, каб у храме з'явіліся службы на беларускай мове, павінна быць ініцыятыва саміх прыхаджан. Подпісы для гэтага збіраць не трэба, лепей звярнуцца да настояцеля. І той ужо павінен вырашыць, калі і якім чынам будзе адбывацца набажэнства на беларускай мове і ці паспрыяе гэта прыходскаму жыццю.

Адказваючы на пытанне карэспандэнта «Звязды», Мітрапаліт Павел заўважыў: «Усе гавораць па-руску. Вось калі б усе зараз размаўлялі не па-руску, а выключна па-беларуску, я вельмі хутка вывучыў бы мову». Мітрапаліт адзначыў, што хаця ён і не размаўляе па-беларуску, але ўжо добра разумее мову.

У той жа час Экзарх прызнаўся, што пакуль у яго застаецца расійскае грамадзянства, але ён атрымаў ужо від на жыхарства на 2 гады, і дадаў: «Я такі ж чалавек, як і ўсе астатнія, якія прыехалі ў Беларусь». Такім чынам, на мітрапаліта распаўсюджваюцца тыя ж нормы закону, што і на любога грамадзяніна.

Таксама яго Высокапраасвяшчэнства падзяліўся ўражаннямі пра праваслаўных вернікаў нашай краіны: «У Беларусі вельмі шмат людзей прыходзяць у храмы цэлымі сем'ямі: муж, жонка і дзеці». Ён адзначыў, што ў Расіі ды іншых краінах такога няма. Там вернікі часцей ходзяць у храм паасобку.

«Сям'я павінна быць аднаго духу. Гэта надзвычай важна. Будзе сям'я моцнай і паўнаватгаснай — будзе такім жа і грамадства», — дадаў мітрапаліт. Ацэньваючы сітуацыю ў нашай краіне, Уладыка заўважыў: «У Беларусі радуе тое, што тут сёння мір, згода і дабрабыт».

Вераніка ПУСТАВІТ.

СВЕДКІ ВЕКАВОЙ ГІСТОРЫ

У Беларусі жыве 568 чалавек, старэйшых за 100 гадоў

Сярод айчынных доўгажыхароў мужчын у сем разоў менш, чым жанчын: 71 і 497 чалавек адпаведна. Большасць стагадовых пенсіянераў — 112 бабуль і дзядуляў — знаходзіцца ў Гродзенскай вобласці. На другім месцы па колькасці доўгажыхароў — Мінская вобласць (104 чалавекі). У Мінску векавы юбілей ужо адзначылі 78 старых, на Віцебшчыне — 74, на Брэстчыне — 71. Апошнімі ў геранталагічным рэйтынгі сталі Гомельская і Магілёўская вобласці. Тут налічваецца 67 і 62 стагадовыя чалавекі адпаведна.

Дзесяці беларусам споўнілася больш за 110 гадоў. З іх па тры чалавекі жывуць у Гродзенскай і Мінскай абласцях, па два — у Брэстскай і Віцебскай.

Чаму ў рэйтынгі доўгажыхароў лідзіруе менавіта Гродзеншчына, спецыялісты адказаць пакуль не могуць:

няма навуковага даследавання, на падставе якога можна было б зрабіць пэўныя высновы. Па словах работнікаў Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі, на здароўе моцна ўплывае наваколле (каля 40 працэнтаў) і спадчыннасць (20 працэнтаў). Працягласць жыцця залежыць

таксама ад харчавання, умоў працы і быту, узроўню сістэмы аховы здароўя. Дарэчы, да аварыі на Чарнобыльскай АЭС больш за ўсё стагадовых пенсіянераў было на Гомельшчыне. Палессе тады знаходзілася нароўні з традыцыйнымі савецкімі лідарамі — Нагорным Карабахам і Грузіяй. Аднак справа не толькі ў экалогіі. Самай чыстай ад радыяцыі з'яўляецца Віцебская вобласць, а экалагічную сітуацыю ў Мінску, які ўвайшоў у тройку лідараў па колькасці доўгажыхароў, складана назваць ідэальнай.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.

■ Сталічны час

ГАНДАЛЬ УТАЙМАВАЛІ

Згодна з мінімальным сацыяльным стандартам, на тысячу чалавек павінна даводзіцца не менш як 600 кв.м гандлёвых плошчаў і 45 месцаў у сетках грамадскага харчавання. Гэты стандарт у Мінску будзе выкананы ўжо ў 2015 годзе, паведаміла журналістам начальнік упраўлення гандлю і паслуг Мінгарвыканкама Ніна Емяльянава.

Сёння ў Мінску працуюць 6,4 тысячы крамаў агульнай гандлёвай плошчай 965 тысяч кв.м, 73 гандлёвыя цэнтры і 27 рынкаў, а таксама 2350 аб'ектаў грамадскага харчавання амаль на 150 тысяч месцаў. Гандлёвая сетка сталіцы штогод павялічваецца. Летась яна прырасла амаль на 170 тысяч кв.м, было адкрыта 220 аб'ектаў харчавання на 8,5 тысячы месцаў.

Спецыяліст расказала, што рашэннем Мінгарвыканкама 5 студзеня 2015 года зацверджаны тры схемы па размяшчэнні гандлёвых аб'ектаў і адна — па размяшчэнні аб'ектаў грамадскага харчавання да 2020 года.

«Яны распрацаваны з мэтай захаваць у Мінску ўсе фарматы рознічнага гандлю. Паводле гэтых схем, да 2020 года ў сталіцы адкрыюць 425 гандлёвых аб'ектаў, у тым ліку 201 краму крокавай даступнасці, 130 крам раённага значэння і 94 крамы гарадскога значэння. У горадзе таксама з'явіцца 258 новых аб'ектаў грамадскага харча-

вання на 28,3 тысячы месцаў», — расказала начальнік упраўлення.

Па словах Ніны Емяльянавай, пасля ўвядзення мараторыя на рост цен 19 снежня 2014 года ў Мінску ажыццяўляецца штодзённы маніторынг пэўных аб'ектаў гандлю.

«Па кожным звароце грамадзян праводзіцца праверка. Калі факт неабгрунтаванага росту коштаў пацвярджаецца, то суб'екты гаспадарання вяртаюць розніцу ў кошыце тавару. Штодня па гэтым пытанні паступаюць толькі адна-двае скаргі», — сказала Ніна Емяльянава.

«Чаму тады, нягледзячы на дзеянне мараторыя на рост цен, даражэюць прадукты нават у «Еўраопце»?», — пацікавіліся журналісты.

«Магчыма, што гэтыя цэны на прадукцыю беларускай вытворчасці ўстаноўлены рашэннем Мінгарвыканкама і яны павялічыліся ў межах заканадаўства», — патлумачыла начальнік упраўлення.

Што тычыцца новых праваў фарміравання цен, рэкамендаваных Мінгандлем і Мінэканомікі 15 студзеня гэтага года, па словах Ніны Емяльянавай, асноўная частка гандлёвых прадпрыемстваў іх выконвае. Рэкамендацыі даведзены да ўсіх імпарцёраў, вытворцаў і аб'ектаў гандлю. Рост коштаў назіраецца на тавары крытычнага імпарту — садавіна, гародніна, гарбата, кава, рыба, алей. За апошні тыдзень рост коштаў на іх склаў ад 0,8 да 30%.

Таксама спецыяліст патлумачыла часовае зніжэнне асартыменту імпартнай садавіны і гародніны. Па яе словах, замежныя кампаніі на два тыдні сыходзілі на калядныя вакацыі. Цяпер колькасць прадукцыі паступова павялічваецца.

Што да інтэрнэт-гандлю, то, па словах намесніка кіраўніка аддзела па кантролі за рэкламай і абароне праваў спажываўцаў упраўлення гандлю і паслуг Мінгарвыканкама Уладзіміра ПУЧЫКА,

асноўныя скаргі грамадзян датычацца нявыдачы чэка пры пакупцы тавару і адсутнасці наймення суб'екта гаспадарання (указаны толькі тэлефоны).

«У Мінску праводзіцца маштабная праца па спыненні ўказання цен на тавары і паслугі ва ўмоўных адзінках. У большасці інтэрнэт-крам інфармацыя пра кошт тавару ўказана ў беларускіх рублях. Таксама ў сталіцы вядзецца маніторынг аб'ектаў інтэрнэт-гандлю, і пры неабходнасці суб'екты прыцягваюцца да адміністрацыйнай адказнасці за неабгрунтаванае павелічэнне цен», — сказаў Уладзімір Пучык.

Паводле яго слоў, 24 снежня мінулага года па выніках маніторынгу была прыпынена работа пяці інтэрнэт-крам.

Што тычыцца абароны праваў спажываўцаў, то ў 2014 годзе ўпраўленнем гандлю і паслуг Мінгарвыканкама разгледжана 333 звароты грамадзян. У суд было пададзена 32 заявы. Па 19 з іх рашэнні ўжо прынятыя. Грамадзянам кампенсаваны матэрыяльныя страты на суму 500 млн рублёў, амаль 200 млн рублёў залічана ў бюджэт горада. Астатнія справы яшчэ разглядаюцца ў судах. Як адзначыў Уладзімір Пучык, у апошні час у Мінску вырасла колькасць неабгрунтаваных зваротаў грамадзян. Таксама ён нагадаў, што першапачаткова скаргі трэба накіроўваць у адміністрацыйны раён, на тэрыторыі якіх адбылося парушэнне заканадаўства.

Дзяна СЕРАДЗЮК

■ Учынак

Адважны старшына

Трэцякурснік Магілёўскага інстытута міліцыі вынес чалавека з агню

Пачуўшы падазроны пах, Дзяніс Варэннікаў, які знаходзіўся на адпачынку ў сваіх бацькоў, выскачыў на балкон і ўбачыў, што гарыць у суседнім пад'ездзе. Перад тым, як зайсці ў злашчасную кватэру, пазычыў у суседзяў

збочаную вадой тканіну, каб самому не задыхнуцца. Нават у пад'ездзе ўжо было поўна дыму. А ў кватэры, куды Дзяніс мужна ступіў, наогул гуляла полымя. Ён адразу ўбачыў чалавека, які, напэўна, страціў арыенцыю і быў зусім вялы. Малады чалавек падхапіў яго пад пахі і выцягнуў на вуліцу. Там ён перадаў мужчыну ратавальнікам, якія прыехалі на выклік.

На пытанне «Ты адчуваеш, што зрабіў гераічны ўчынак?» малады чалавек толькі сціпла паціскае плячыма: маўляў, у чым тут гераізм, калі так павінен быў зрабіць кожны чалавек?

Нэлі ЗІГУЛЯ

Навошта егеру янот-паласкун?

Работнікі Гомельскай аблінспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету, правяраючы інфармацыю пра незаконную здабычу дзіка, наведліся ў вёску Новыя Дзятлавічы Гомельскага раёна. І на падворку аднаго з дамоў убачылі шмат «цікавага».

— Дзяржінспектары знайшлі рэшткі (шктуры, канечнасці) паляўнічых жывёл — ласёў, казуль, дзікоў. А ў самога вяскоўца — каля 200 кілаграмаў мяса дзічыны і тры незарэгістраваныя стрэльбы, — распавяла прэс-сакратар Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Вольга ГРАМОВІЧ. — Акрамя таго, гаспадар, мясцовы егер, утрымліваў у няволі без дазвольных дакументаў янота-паласкуна. Вырашаецца пытанне крываўнай адказнасці грамадзяніна — за незаконнае паляванне і незаконныя дзеянні, што тычацца агнястрэльнай зброі.

Сяргей РАСОЛЬКА.

НЕ «ЗАМАРОЗІЛІ» ЦЭНЫ НА АНТЫФРЫЗ

Міністэрства гандлю закрыла 20 крамаў на аўтазаправачных станцыях «Лукойл».

Зроблена гэта было па выніках праверак, якія прайшлі нядаўна. Прыпынена дзейнасць 20 аб'ектаў гандлю на аўтазаправачных станцыях ва ўсіх рэгіёнах краіны. Падстава — грубая парушэнні заканадаўства. Так, рэалізацыя пратэрмінаваных тавараў вялася ў 16 з 25 правяраных крамаў, не захоўваліся асартыментныя пералікі тавараў (па асобных крамах у Мінску — да 48,9 працэнта), пакупнікам прадастаўлялася няпоўная ці недакладная інфармацыя пра тавары, у тым ліку пра тэрміны прыдатнасці і інш. Акрамя таго, устаноўлены факт перавышэння рознічных цен на антыфрыз, які карыстаецца попытам у аўтамагараў, у параўнанні з цэнамі, што дзейнічалі на 18 снежня мінулага года. На навадзёне парадку Міністэрства гандлю адваля сем дзён.

Сяргей РАСОЛЬКА.

■ Здарэнні

Са штрафам і без дзвярэй

У Бабруйску «фінансавая міліцыя» канфіскавала партыю тавараў больш чым на 110 мільёнаў рублёў. Пры аглядзе складскіх памяшканняў, арандаваных адной з мінскіх фірмаў, увагу праваахоўнікаў прыцягнулі дзверы, на якія не было дакументаў, што пацвердзілі б законнасць іх паступлення. «Фактычна дзверы былі набыты ў Расійскай Федэрацыі за наяўны разлік і незаконна ўвезены ў нашу краіну», — патлумачыў намеснік начальніка ўпраўлення Дэпартаменту фінансавых расследаванняў КДК па Магілёўскай вобласці Аляксандр ШАРЫКІН.

Тавар канфіскаваны, а з парушальніка спагнаны штраф. Разглядаецца пытанне па прыцягненні яго да крываўнай адказнасці.

Нэлі ЗІГУЛЯ

Небяспечны аналіз

Супрацоўніца Пружанскай райветстанцыі атрымала на працы сур'ёзныя апёкі. Інжынер-хімік кармавой лабараторыі раённай ветэрынарнай станцыі праводзіла аналіз. Пасля таго, як яна адключыла вакуумную помпу, успыхнулі пары спірту, якія назапасіліся ў выцяжнай шафе.

30-гадовая выжыная атрымала апёкі 10 працэнтаў цела (рук, шыі, твару) і была дастаўлена ў бальніцу.

На шчасце, полымя не распаўсюдзілася на памяшканне. Папярэдняя версія ўспышкі спецыялісты Міністэрства надзвычайных сітуацый назвалі негерметычнасць злучэння вакуумнай помпы з вывадной трубай.

Яна СВЕТАВА

белагпропромбанк
традиции будущего

Открытое акционерное общество «Белагпропромбанк» сообщает, что в соответствии с решением Наблюдательного совета ОАО «Белагпропромбанк», на основании предложения Правления ОАО «Белагпропромбанк» 28 января 2015 года ПРОВОДИТСЯ ВНЕОЧЕРЕДНОЕ ОБЩЕЕ СОБРАНИЕ АКЦИОНЕРОВ В ЗАОЧНОЙ ФОРМЕ.

Место нахождения общества, место и время проведения собрания: 220036, г. Минск, проспект Жукова, 3, 15.00.

ПОВЕСТКА ДНЯ

- О признании утратившим силу Порядка направления работников ОАО «Белагпропромбанк» в служебные командировки, утвержденного решением Общего собрания акционеров ОАО «Белагпропромбанк» от 14.03.2011, протокол №3.
- Об утверждении Положения о вознаграждениях и компенсациях, выплачиваемых членам Наблюдательного совета и Ревизионной комиссии ОАО «Белагпропромбанк», принятых иных решений, связанных с вопросами вознаграждений и компенсаций.

Список лиц, имеющих право на участие во внеочередном Общем собрании акционеров, составляется на основании реестра владельцев ценных бумаг по состоянию на 20 января 2015 года.

С материалами по вопросам повестки дня лица, имеющие право на участие в Общем собрании акционеров, могут ознакомиться по месту нахождения Правления ОАО «Белагпропромбанк» (г. Минск, проспект Жукова, 3) с 20 по 26 января 2015 г. ежедневно, кроме выходных и праздничных дней, с 8.30 до 12.30.

Для получения бюллетеней для заочного голосования просим обращаться в ОАО «Белагпропромбанк», его филиалы по месту нахождения акционеров, а также иметь при себе документ, удостоверяющий личность (для представителей акционеров – дополнительно документ, подтверждающий полномочия).

Заполненные бюллетени для заочного голосования представляются не позднее 26 января 2015 года по адресу: 220036, г. Минск, пр-т Жукова, 3, депозитарий ценных бумаг ОАО «Белагпропромбанк» почтовой связью, нарочным по месту нахождения Правления банка и филиалов по месту нахождения лиц, имеющих право на участие в Общем собрании акционеров, средствами факсимильной связи по телефону/факсу: 229 64 59 или 229 64 51 с обязательной последующей доставкой (досылкой) оригинала бюллетеня.

Принявшими участие в Общем собрании акционеров считаются лица, заполненные бюллетени которых получены ОАО «Белагпропромбанк» в установленном порядке.

Телефон для справок: 8(017) 229 64 59.

ПОЗВОНИ В СВОЙ БАНК **136**

время работы Контакт-Центра Банка
8.00 - 20.00 - рабочие дни
8.00 - 18.00 - выходные и праздничные дни

Звонок со стационарного телефона, с мобильного телефона (life!), velcom, МТС) - по тарифам операторов связи.
Консультации оказываются бесплатно.

www.belapb.by

Лицензия на осуществление банковской деятельности №2 от 26 мая 2014 года, выдана Национальным банком Республики Беларусь. УНП 100693551.

АБМЕННЫ КУРС СТАНЕ ГНУТКИМ

На працягу года сярэдні кошт кошыка замежных валют у адносінах да беларускага рубля можа павялічыцца на 3-7%

У апошні час на адрас Нацыянальнага банка Беларусі з боку сродкаў масавай інфармацыі і папулярных інтэрнэт-рэсурсаў паступае вялікая колькасць пытанняў, якія тычацца асобных аспектаў грашова-кредытнай палітыкі дзяржавы. Якія дзеянні будучы прэмацэа Нацбанка для таго, каб умяцаваць давер насельніцтва да беларускага рубля і павысіць эфектыўнасць банкаўскай сістэмы? У якіх межах плануецца трымаць стаўку рэфінансавання і як гэта адаб'ецца на кошык крэдытаў? Што будзе з курсам рубля ў найбліжэйшай і доўгатэрміновай перспектыве? Ці не раскруціцца ў нас ізноў інфляцыя і ці не «паскачучы» цэны? Прапануем нашым чытачам адказы спецыялістаў Нацыянальнага банка на актуальныя пытанні з боку СМІ, якія былі апублікаваны на афіцыйным сайце банка.

Бягучыя працэсы глабалізацыі сусветнай эканамічнай сістэмы сфарміравалі высокую ступень узаемнай залежнасці нацыянальных эканомік. Падзенне коштаў на нафту, дэвальвацыя валют краін — асноўных гандлёвых партнёраў, геапалітычная напружанасць, а таксама кан'юнктурныя змены рынкаў у 2014 годзе аказалі істотны ўплыў на развіццё макраэканамічнай сітуацыі ў Беларусі.

Цяпер настройка грашовай палітыкі дзяржавы будзе ажыццяўляцца такім чынам, каб забяспечыць цэнавую і фінансавую стабільнасць і пры гэтым даць эканоміцы магчымасць максімальна хутка адаптавацца і развівацца ў новых умовах.

З мэтай нівелявання негатыўнага ўплыву знешніх фактараў, недапушчэння далейшага развіцця адмоўных тэндэнцый у эканоміцы ўрадам сумесна з Нацыянальным банкам былі ажыццёўлены макраэканамічныя карэкціроўкі. Гэта дазволіла нармалізаваць сітуацыю на ўнутраных фінансавых рынках (знізіўся чысты попыт на куплю замежнай валюты, аднавіўся прырост тэрміновых укладаў (дэпазітаў) насельніцтва). Сёлета, паводле прагнозных ацэнак, захаваецца складаная і нявызначаная сітуацыя на сусветных сыравінных і фінансавых рынках, а таксама ў эканоміцы краін — асноўных гандлёвых партнёраў.

З мэтай забеспячэння ўстойлівага і збалансаванага развіцця эканомікі Нацыянальны банк будзе ў поўнай меры выкарыстоўваць існуючы інструментарый для апэратыўнага і гнуткага рэагавання на знешнія выклікі. Цяпер настройка грашовай палітыкі дзяржавы будзе ажыццяўляцца такім чынам, каб забяспечыць цэнавую і фінансавую стабільнасць і пры гэтым даць эканоміцы магчымасць максімальна хутка адаптавацца і развівацца ў новых умовах.

СТРЫМЛІВАЦЬ ІНФЛЯЦЫЮ І ЦЭНЫ

Базавай умовай для гэтага з'яўляецца запаволенне інфляцыйных

працэсаў, упэўнены ў Нацбанку. Да таго ж цэнавая стабільнасць — вельмі адчувальнае пытанне для насельніцтва і напрамую ўплывае на фарміраванне даверу да нацыянальнай валюты.

Дасягненне гэтай мэты будзе ажыццяўляцца праз кантроль за грашовай прапановай, аптымізацыю крэдытнай актыўнасці і правядзенне ўзважанай працэнтнай палітыкі. Асабліва ўвага будзе надавацца дынаміцы шырокай грашовай масы, якая будзе выкарыстоўвацца ў якасці прамежкавага арыенціру грашова-кредытнай палітыкі.

Мэтавы параметр па зніжэнні інфляцыі сёлета вызначаны асноўнымі напрамкамі грашова-кредытнай палітыкі Беларусі на 2015 год. Аднак з-за рэзкага пагаршэння сітуацыі як у знешнім сектары, так і на ўнутраным валютным і дэпазітным рынках, што прывяло да паслаблення курсу беларускага рубля, прагнознае значэнне інфляцыі патрабуе ўдакладненняў. Падобная працэдура будзе праведзена ва ўзаемазвязцы з удакладненнем параметраў бюджэту і прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны на бягучы год. У сярэднетэрміновай перспектыве плануецца прывядзенне ўзроўню інфляцыі да адназначнай велічыні, паведамляе Нацбанк.

РАЗЛІКІ Ў ДОЛАРАХ АБМЯЖУЮЦЬ

Забеспячэнне цэнавай стабільнасці будзе суправаджацца рэалізацыяй урадам і Нацыянальным банкам комплексу мер па дэдаларызацыі эканомікі і павышэнні даверу да нацыянальнай валюты. У рамках гэтай працы рэалізуюцца меры па максімальным абмежаванні разлікаў у замежнай валюце на тэрыторыі краіны, а таксама па адмове ад прывязкі да долара ЗША або еўра пры вызначэнні цэн, ставак па арэнднай плаце, мытных пошлін і іншых плацяжоў.

Яшчэ адной ключовай задачай з'яўляецца падтрыманне золатавалютных рэзерваў на бяспечным узроўні. Для дасягнення пазначаных мэтаў Нацыянальны банк мае намер прытрымлівацца шэрагу прынцыпаў.

ПРА КУРСАВУЮ ПАЛІТЫКУ

Для павышэння гнуткасці курсавой палітыкі з 9 студзеня выкарыстоўваецца механізм прывязкі курсу беларускага рубля да кошыка валют. Гэта азначае адмову ад прамой прывязкі курсу беларускага рубля да долара. Пры гэтым, зыходзячы

са структуры знешняга тавараабароту і атрыманай валютнай выручкі, удзельная вага расійскага рубля павялічана да 40%, долара ЗША і еўра зніжана да 30% адпаведна.

Валютныя інтэрвенцыі будучы праводзіцца толькі для згладжвання пікавых ваганняў кошту кошыка замежных валют у аб'ёмах, якія забяспечваюць становае сальда куплі-продажу Нацыянальным банкам замежнай валюты ў сярэднетэрміновым перыядзе.

Цяпер абменны курс будзе больш гнутка рэагаваць на рэзкія змены сітуацыі як унутры краіны, так і на знешніх фінансавых рынках. У той жа час гэта прывядзе да больш моцных ваганняў абменнага курсу беларускага рубля ў адносінах да долара. Аднак у сярэднетэрміновым перыядзе пры правядзенні адэкватнай бюджэтна-падатковай і грашова-кредытнай палітыкі ціск на валютны рынак знізіцца і адбудзецца стабілізацыя курсавых чаканняў, што дазволіць паменшыць ваганні курсу беларускага рубля.

Што тычыцца прагнозу абменнага курсу, то тут прысутнічае шматвары-

інфляцыі. Пры гэтым Нацыянальны банк будзе гнутка рэагаваць на змяненне фактычнай сітуацыі ў эканоміцы і грашова-кредытнай сферы. Безумоўна, што пры замацаванні становай тэндэнцыі стаўка рэфінансавання і, адпаведна, узровень працэнтных ставак у эканоміцы будзе зніжана. Разам з тым у выпадку паскарэння інфляцыі ў параўнанні з чаканым узроўнем магчыма далейшае павышэнне стаўкі рэфінансавання.

ШЛЯХІ ПАПАЎНЕННЯ ЗОЛАТАВАЛЮТНЫХ РЭЗЕРВАЎ

Сумесна з урадам Нацбанк праводзіць комплекс мерапрыемстваў па рэфінансаванні знешніх і ўнутраных абавязцельстваў. У прыватнасці, плануецца прыцягнуць незвязаных знешніх крэдытных рэсурсаў шляхам размяшчэння новага выпуску суверэнных еўрааблігацый, а таксама выкарыстанне ўнутраных крыніц. А становае вопыт па «раскруццы» дзяржаўных валютных аб-

на гэты конт рэгулятар адзначае, што задавальненне любой цаной ажыятажнага попыту насельніцтва на замежную валюту неапраўдана. Таму банкі ў перыяд высокіх спекуляцыйных чаканняў прадавалі валюту ў межах яе пакупкі. Цяпер прапанова валюты банкам на наяўным сегменце рынку павялічыцца. Па меры адаптацыі банкаў да ўмоў новага механізму курсаўтварэння і замацавання становай тэндэнцыі на валютным і дэпазітным рынках дадзеныя пытанні будучы знятыя. А рэкамендацыі па фарміраванні курсу плюс-мінус 2% захавуюцца, паколькі яны адпавядаюць міжнароднай практыцы.

БІРЖА БЕЗ АБМЕЖАВАННЯ І НЕ ТОЛЬКІ

Вядома, што Нацбанк пазначыў сваё жаданне быць чыстым пакупніком валюты. Ці не адгукнецца такая пазіцыя пэўнымі абмежаваннямі на куплю для іншых сегментаў валютнага рынку?

«Увядзенне якіх-небудзь абмежаванняў у асобных сегментах валютнага рынку не плануецца. Выхад на становае сальда куплі-продажу замежнай валюты на Беларускай валютна-фондавай біржы будзе дасягнута за кошт рэалізацыі агульнаэканамічных мер, у тым ліку па стымуляванні экспарту, узмацненні жорсткасці бюджэтнай і грашова-кредытнай палітыкі, а таксама выкарыстанні больш гнуткага механізму курсаўтварэння», — запэўнілі журналістаў спецыялісты банка.

Сёлета Мінфін рыхтуе на продаж чарговы выпуск валютных аблігацый.

Праўда, дзейнічае на біржы норма абавязковага продажу валютнай выручкі, якая летась у снежні была павялічана да 50%. З мэтай падтрымання памеру гарантаванай прапановы замежнай валюты на біржы сёлета ў I квартале зніжэнне памеру абавязковага продажу не плануецца. Урад і Нацыянальны банк вернуцца да разгляду гэтага пытання ў другім квартале.

КУПЮРА Ў 500 ТЫСЯЧ РУБЛЁЎ — НЕ ЗА ГАРАМІ?

Відавочна, што ў сувязі з высокай інфляцыяй праводзіць цяпер дэнамінацыю нацыянальнай валюты сансу няма. Аднак, мабыць, гаворка пра новую 500-тысячную купюру зусім не чутка? Нацбанк пацвердзіў, што ўвядзенне новага наміналу банкнот такой вартасці знаходзіцца ў стадыі прапрацоўкі. Рашэнне аб змене у наяўным грашовым звароце краіны будзе прымацца зыходзячы з сітуацыі, якая складваецца ў эканоміцы, пра што Нацыянальны банк загадзя прайнфармуе ўсіх зацікаўленых.

Сяргей КУРКАЧ.

янтнасць, адзначаюць эксперты рэгулятара. У залежнасці ад сцэнарыяў развіцця сітуацыі (рознай дынамікі коштаў на нафту, курсу расійскага рубля, дзелавой актыўнасці ў краінах — асноўных гандлёвых партнёрах) сярэдні кошт кошыка замежных валют у адносінах да беларускага рубля з улікам усяго комплексу мер макраэканамічнай карэкціроўкі, паводле ацэнак, можа павялічыцца да канца 2015 года на 3-7%.

СТАЎКУ РЕФІНАНСАВАННЯ МОГУЦЬ І ПАВЯЛІЧЫЦЬ?

Сёлета працэнтная палітыка будзе мець антыінфляцыйную накіраванасць. Для гэтага працэнтная стаўка будучы падтрымлівацца становай і рэальным выражэнні, а таксама будзе забяспечвацца пераўвядзенне даходнасці зберажэнняў у беларускіх рублях над валютнымі.

Дынаміка стаўкі рэфінансавання на працягу года будзе залежаць ад макраэканамічнай сітуацыі, у першую чаргу — у знешнім гандлі і на валютным рынку, ад узроўню

лігацыі ў Нацбанка ўжо існуе, што дазволіла Міністэрству фінансаў выкарыстоўваць унутраны рынак у якасці крыніцы запавязання ў дадатак да крэдытаў на знешніх рынках. Прагназуецца, што і сёлета будзе працягнута праца па развіцці дадзенага сегмента рынку.

Акрамя таго, на пагазненне знешняга дзярждоўгу будучы накіроўвацца паступленні ад збірання экспартных пошлін на нафтапрадукты і пошлін ад экспарту сырой нафты ўласнай здабычы. Разам з гэтым плануецца актывізацыя ўзаемадзеяння з міжнароднымі фінансавымі арганізацыямі, у тым ліку з Міжнародным валютным фондам.

ВАЛЮТА «ПРАПІШАЦЦА» І Ў АБМЕННІКАХ

Нягледзячы на адмену валютнага збору, у абменніках па-ранейшаму назіраюцца перабоі з наяўнай валютай. Банкі прадаюць толькі тое, што здало насельніцтва. Таму грамадзянам цікава: калі такая сітуацыя выправіцца?

Сёння гэта ў выніку 10% гадавых. Калі не ўлічваць дадатковы працэнт, то атрымліваецца і няшмат. Аднак тут існуюць не вельмі жорсткія ўмовы датэрміновага скасавання ўкладу, калі асноўны працэнтны выплачваюцца, зыходзячы з працэнтнай стаўкі па дагаворы, а вось дадатковы працэнт — не. У выпадку, калі розніца афіцыйных курсаў дае адмоўны (нулявы) вынік, дадатковы працэнтны не налічваецца. У банку ўдакладнілі, што памер дадатковых працэнтаў залежыць ад змены курсу долара. Пры гэтым максімальны памер такога дадатковага даходу не абмяжоўваецца.

Белаграпрамбанк мае ў сваім актыве тэрміновы ўклад «Індэксаваны». Мінімальная сума

ўкладу складае 10 млн беларускіх рублёў, а тэрміны яго — 95, 180 і 370 дзён. Папаўненне ўкладу і датэрміновае вяртанне яго часткі не прадугледжана. Датэрміновае скасаванне дагавора ажыццяўляецца з пералікам працэнтаў па стаўцы ўкладу (дэпазіту) «Да запатрабавання». Асноўны даход па такім дэпазіце складае 10, 12 і 15% гадавых, у залежнасці ад тэрмінаў укладу. Як бачым, працэнтны тут большы, чым па ўкладзе «Ашчадны», аднак і мінімальнае сума дэпазіту значна большая, ды і больш жорсткія ўмовы скасавання дагавора. Галоўнае, што такія ўклады маюць прамую «прывязку» да курсу долара. Дакладней — да афіцыйнага курсу долара Нацбанка краіны.

Сяргей КУРКАЧ.

ДЭПАЗІТЫ «АШЧАДНЫ» І «ІНДЭКСАВАНЫ» ВАЛЮТНЫХ СКАЧКОЎ НЕ БАЯЦА

Цяпер, акрамя Беларусбанка, яшчэ дзве буйныя фінансавыя ўстановаў краіны ўзровень даходнасці на валюты «прывязалі» да курсу долара.

■ Прыкметы часу

АЖАНИЦА — НЕ ЖУРЫЦА, або Новыя вясельныя традыцыі беларусаў

Колькі гадоў таму падрыхтоўка да вяселля для маладых была не толькі прыемным клопам, але і сапраўдным стрэсам. Свята ператваралася для многіх у адказную, энергазатратную працу. Аднак у апошнія гады беларусы арганізацыю першай сямейнай урачыстасці ўсё часцей давяраюць супрацоўнікам спецыяльных агенцтваў. Пра асаблівасці гэтай працы, сентыментальных жаніхоў, заўжды модных лімузінаў і традыцыі, якія паступова адыходзяць у мінулае, падрабязна расказала вясельная распарадчыца Аліна БАЛАШ.

«ЛЮДЗІ БЯРУЦЬ ШЛЮБ ПРЫ ЛЮБОЙ ФІНАНСАВАЙ СІТУАЦЫІ»

— Аліна, вясельныя распарадчыкі ў нашай краіне адносна нядаўна пачалі дапамагаць маладым у правядзенні вяселля. У чым заключаецца ваша праца?

— Яна чымсьці падобна на дзейнасць турыстычных агенцтваў. Вы можаце самастойна зайсці ў інтэрнэт, заказаць авіябілет і экскурсію, забраніраваць нумар у гатэлі, але можна прыйсці ў турфірму, дзе табе прапануюць адразу некалькі варыянтаў на пэўную суму грошай. І калі вы паляціце адпачываць, ужо будзеце прыкладна ўяўляць, што вас чакае на курорце. Да вясельнага распарадчыка прыходзяць пары, якія не хочуць правесці дзень, а то і не адзін, у інтэрнэце ў пошуках патрэбных варыянтаў, а пасля сустрэча з вялікай колькасцю людзей. Яны звяртаюцца да нас з жаданнем адчуць на ўрачыстасці якасны сэрвіс, убачыць прафесійнага вядучага, паслухаць добрую музыку. Сучасныя нявесты ўжо не хочуць хвалявацца ў дзень вяселля за кожную дробязь і забіваць галаву непатрэбнымі пытаннямі. І для таго, каб яны не перажывалі, ёсць я. Я дапамагаю ім ва ўсім, акрамя выбару вясельнай сукенкі. Пры гэтым, калі трэба, заўжды магу падказаць дзяўчыне некалькі салонаў з розным цэнавым дыяпазонам.

— Паняцце «не сезон» у вашай працы, напэўна, адсутнічае.

— Работа пераважна бывае вясной, летам і восенню. Але нявесты рыхтуюцца да вяселля і позняй восенню, і зімой. Многія плануюць урачыстасць на год наперад, так што працы хапае заўжды.

— Дарэчы, няпростая эканамічная сітуацыя паўплывала на колькасць новых кліентаў?

— Яна, безумоўна, адбіваецца на працы, але не так адчувальна. Яшчэ да Новага года мне здавалася, што ў бліжэйшы час ніхто не прыйдзе. Я лічыла, што нас чакае мёртвы сезон. Аднак людзі зняўца пры любой фінансавай сітуацыі. І за апошнія некалькі тыдняў я ўжо заклучыла з дзяўчатамі некалькі дагавораў.

— Зрабіце зніжкі не просяць?

— У дагаворы прапісана, што пры істотных эканамічных зменах мы з кліентам можам пе-

Фота Марыны БЕГУНОВАЙ.

рагледзець цану. Між іншым, я заўжды расказваю маладым пра больш эканамічныя варыянты. І нават калі вы, напрыклад, заказалі фатографа за тысячы долараў (а для многіх гэта нармальны цэннік), можаце з ім дамовіцца на меншую колькасць гадзін і сэканоміць частку грошай.

«ЧАСАМ ХВАЛЮЮСЯ БОЛЬШ, ЧЫМ НЯВЕСТА»

— Калі да вас звяртаюцца нявесты, яны, напэўна, адразу просяць дапамагчы падбраць рэстаран, вядучага, заказаць торт...

— Прыкладна так і адбіваецца. Толькі я падчас першай сустрэчы задаю шмат пытанняў. Мне важна ведаць, каго запрасілі на вяселле, хто аплачвае ўрачыстасць. Калі гэта робяць бацькі, я ў тым ліку размаўляю і з імі. Таксама пытаюся ў маладых пра стыль вяселля. Колькі гадоў таму ў модзе былі святы ў стылістыцы кінастужак «Стылягі» і «Вялікі Гэтсбі», а цяпер многія зноў вяртаюцца да класікі.

— І да чаго часцей схільная душа беларуса?

— Душа прагне адзначыць вяселле ў кампаніі сваякоў. Я сама выступаю за тое, каб у гэты дзень аб'ядналіся ўсе пакаленні. Для маладых важна, каб разам з імі гэтую радасць перажыло шмат людзей. Адметна, што многія ляцяць рэгістраваць шлюб за мяжу, аднак, калі вяртаюцца назад, усё роўна ладзяць сямейную вячэру.

Самае вялікае вяселле, якое я арганізоўвала, было разлічана прыкладна на 130 чалавек. Даволі часта стол рыхтуюць на 120 чалавек. Праўда, мяне цешыць і тое, што моладзь гатова арганізоўваць невялікія вяселлі на 30 самых блізкіх асоб. Чаму гэта радуе? Бо маладыя пары часам нават не ведаюць імёнаў тых, хто

іх віншуе на вяселлі. Напэўна, у падобнай сітуацыі ўсе адчуваюць сябе крыху няёмка.

— Ці можна нашых суайчыннікаў назваць капрызлівымі кліентамі?

— Усё залежыць ад чалавека. Праўда, я заўжды кажу, што слова нявесты для мяне — закон. Трэба імкнуцца зрабіць менавіта так, як яна хоча, бо гэта ўсё ж такі яе дзень. Ёй трэба дапамагчы. І я імкнуся іх падтрымаць, бо напярэдадні вяселля часта ўзнікаюць мандраж, паніка. Нервавацца пачынаюць нават тыя, ад каго менш за ўсё гэтага чакаеш. Часам трэба быць больш псіхалагам, чым распарадчыкам. Насамрэч вельмі цяжка вытрымаць увесь вясельны дзень, на якім распарадчык абавязкова павінен прысутнічаць. Час ад часу здаецца, што ты сама хвалюешся больш, чым нявеста. Усе праблемы (падрадчык дзесьці забыў столік для рэгістрацыі, у дарозе пацёк торт) вырашаеш самастойна і не кажаш пра гэта нявесце. Ты адказваеш за ўсё, і стрэс часам бывае вельмі моцным.

У першы год працы я абмяркоўвала вяселлі выключна з нявестамі, жаніхоў да ўрачыстасці бачыла літаральна некалькі разоў. Затое летась я працавала разам з парамі, у якіх вяселле рыхтавалі адначасова і жаніх, і нявеста. Былі нават пытанні, на якіх я не ведала, да каго лепш звярнуцца.

«ЗА ТРЫ ГАДЫ НЕ БАЧЫЛА НІВОДНАЙ БОЙКІ»

— Ці праўда, што тамада паступова знікае з сямейных урачыстасцяў?

— Яго амаль замяніў вясельны вядучы — спецыяліст з прафесійным падыходам. У сённяшняй моладзі тамада асацыюецца з пошлымі конкурсамі і жартамі.

(Заканчэнне на 5-й стар. «СГ».)

ХТО ВІНАВАТЫ, ШТО РАБІЦЬ І ІНШЫЯ РАЗВАГІ ПАВОДЛЕ КЛАСІКАЎ

Каторы дзень актыўную частку грамадства і байнэт у прыватнасці «штарміць» з нагоды жудаснай навіны з Гомеля — цела трохмесячнай дзяўчынкі, верагодна, забітай уласнымі біялагічнымі бацькамі, праляжала ў замкнёнай кватэры паўгода. У гэтай гісторыі страшна ўсё: і сам факт забойства, і бяздзейнасць сістэмы кантрольных органаў, праз «дзіркі» ў якой можа бяспследна знікнуць маленькі чалавек, і маўчанне сваякоў... Але асабіста мяне палохаюць яшчэ каментары пад публікацыямі на гэту тэму. Бо ці не самы распаўсюджаны з іх ведаецца, які? «У гэтай «маці» засталіся яшчэ трое старэйшых дзяцей. Вось якія шматдзетныя сем'і мы падтрымліваем, будзем ім жыллё і выплачваем дапамогі з нашых падаткаў!».

...У нашай краіне на сёння жыве каля 60 тысяч шматдзетных сем'яў. І большая частка з іх — спытайце кампетэнтных спецыялістаў — звычайныя, уладкаваныя, цалкам прыстойныя. Але на першы план чамусьці выходзяць прыклады «алкаголікаў, дэбашыраў, дармаедаў», з-за якіх негатывны флёр — ад лёгкай грэблівасці да падкрэсленай непрыязнасці — пераносіцца агулам на ўсіх шматдзетных. Фармальна мала хто адкрыта выступае супраць неабходнасці падтрымкі сем'яў з дзецьмі, тым больш калі іх не адзін-двае, а тры і больш. У рэчаіснасці ж амаль кожнаму з нас не трэба далёка хадзіць, каб узгадаць брата суседкі ці знаёмую знаёмага, чые шматлікія дзеці бегаюць недагледжаныя і галодныя, таму жаданая падтрымка такую сям'ю, тым больш матэрыяльна, не ўзнікае. Стэрэатыпнае ўяўленне пра шматдзетных як пра халюшчыкаў і спажывоўцоў бяспконных ільгот існуе не адзін год і складалася не сёння і нават не ўчора. Калі ж узніклі яго перадумовы і ці не самі мы іх стварылі?

Мне таксама не трэба далёка хадзіць па прыклад — я сама старэйшае дзіця ў шматдзетнай сям'і. Прычым наша з сёстрамі дзяцінства прыпала якраз на «ліхія дзевяностыя», што прынеслі і кругаварот грошай, за якія ўсё адно немагчыма было нічога набыць, і чэргі па панчоці па купонах, і вымушаную падпрацоўку мамы, дыпламаванай перакладчыцы, прыбральшчыцай у ЖЭСе. Усё гэта я памятаю вельмі добра. А вось чаго не памятаю, дык гэта негалоўнага размежавання нас на «шматдзетных» і «нармальных». У Марыні, з якой мы пазнаёмліліся ў піянерскім летніку, было яшчэ чацвёрта малодшых братоў і сясцёр, сябра сям'і дзядзька Валодзя прыходзіў у госці з усімі трыма сынамі, а мая сяброўка Аксана, наадварот, была адзіным дзіцем у сям'і. Але чамусьці мы не лічылі, у чый кватэры больш пакояў і каму далі большыя зніжкі на пуцёўкі ў летнік. Час змяніўся? Ці гэта мы, учарашнія дзеці, выраслі і пачалі вымяраць стасункі іншымі каштоўнасцямі? А можа, сапраўды ўсё большая дзяржпадтрымка (працяглы дэкрэтны водпуск, выплаты на першае, другое і наступныя дзеці, ільготныя крэдыты на жыллё, сямейны капітал і г. д.) разбэсціла пэўныя катэгорыі дарослых грамадзян, даючы ім магчымасць жыць за кошт уласных дзяцей?..

У доўгіх пошуках каранёў непрыязнага стаўлення да шматдзетных урэшце знайшла тлумачэнне ў псіхалагаў, якія вылучылі здольнасць чалавека часцей заўважаць і запамінаць негатывы, чым станоўчыя з'явы. Мабыць, таму для нас большасць «панеахаўшых» — хамы, мігранты — злачынцы, масквічы ў масе сваёй — снобы, а шматдзетныя — патэнцыйныя алкаголікі і дармаеды. І я не ведаю, што будзе правільным у нашай сітуацыі: абмежаваць дзяржпадтрымку, зрабіць яе як мага больш адраснай ці адмяніць наогул, «перапраграмаваць» грамадскую думку ці «перавыхаваць» нядбайных бацькоў... Але ведаю, што выключэнняў заўсёды менш, чым правілаў. І ўпэўнена, што першае не павінна ператварыцца ў другое.

А ў вас ёсць свой адказ на пытанне «што рабіць»?

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

■ У вас будзе дзіця

«Звезда» працягвае знаёміць чытачоў з маленькімі героямі рубрыкі «У вас будзе дзіця», што ўжо чацвёрты год выходзіць на тэлеканале АНТ і шукае новыя сем'і малым, якія па розных прычынах засталіся без бацькоўскай апекі, любові і клопату. 54 дзіцяці за гэты час ужо апынуліся ў сем'ях.

Сёння знаёмім вас з жыццярадаснай і адкрытай для новых кантактаў чатырохгадовай дзяўчынкай, якая пакуль што выходзіць з сталічным дзіцячым доме № 5:

Тамара

«Гэта вельмі жывое, энергічнае дзіця. Калі толькі сустрэкаешся з Тамачкай, з першага погляду нельга не палюбіць яе, — характарызуе дзяўчынку выхавальніца Алена Храпавіцкая. — Калі яна прыйшла ў нашу групу ўпершыню, усе здзівіліся, бо такіх маленькіх дзяцей дагэтуль у нас не было, і Тома здалася нам Дзюймавачкай. Многія дзеці і сёння называюць яе «наша Дзюймавачка».

Калі вы хочаце даведацца пра Тамару больш, патэлефануйце па нумары (017) 284-71-51. Гэта тэлефон Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення Міністэрства адукацыі. Таксама для тых, хто хоча ўсынавіць дзіця, на сайце videopassport.ru змешчаны відэакурсы, падрыхтаваныя сумесна НЦУ і творчай групай праекта.

ВЫХАВАННЕ

Хто такія «паспяховыя бацькі»

Наталля МАГЛЫШ.

Быць бацькамі — задача, якая камусьці падаецца проста і натуральнай, а камусьці надзвычай складанай. Ні ў школе, ні ў ВНУ няма такой навукі, яе не пацвердзіш сертыфікатамі з курсаў павышэння кваліфікацыі. І колькі разумных кніг ні перачытаеш, колькі спецыялістаў ні выслухаеш, жыццё ўсё адно падкіне дробныя ці вялікія выпрабаванні, прайсці праз якія можна толькі на ўласным вопыце, метадам спроб і памылак. Якія з гэтых памылак могуць абысціся занадта дорага, а на якія не варта звяртаць лішняй увагі, дзе пралягае мяжа паміж пляшчотай і строгасцю і як можна стаць сапраўды добрым бацькам для сваіх дзяцей? Гэтыя і іншыя пытанні абмяркоўвалі ўдзельнікі «круглага стала», які адбыўся ў «Звяздзе» напрыканцы снежня.

Людміла МУЗЫЧЭНКА.

— Сёння даволі шмат гавораць пра паспяховае бацькоўства: на гэтую тэму пішуць артыкулы і навуковыя даследаванні, праводзяць адукацыйныя курсы, ладзяць дыскусіі і г.д. Але дайце паспрабуем вызначыцца з тэрмінамі: каго, уласна, лічыць паспяховымі бацькамі? Мне здаецца, што ацаніць ступень гэтай паспяховасці, як і ў выпадку з паспяховымі бізнесменамі, урачамі, артыстамі, спартсменамі, можна толькі праз пэўны час, тады, калі дзеці ўжо выраслі, сталі добрымі людзьмі і рэалізавалі сябе ў пэўных сферах...

Наталля ШЭХ: Безумоўна, усе хочучы лічыцца — і лічаць самі сябе — добрымі бацькамі. Але паўстае пытанне: ацэньваць бацькоў па тым, што яны робяць у гэты момант, або па выніках, якіх яны ўжо дасягнулі? Тут узнікае дилема, напрыклад, на конт гіперактыўных дзяцей. Збоку здаецца, што яны нявыхаваныя, і часта на іх бацькоў сыплюцца прэтэнзіі, хоць, можа быць, яны ўкладваюць у гэтае дзіця нашмат больш і паводзяць сябе больш правільна, чым тосьці іншы. А ў грамадстве ацэнка бацькам часта даецца па тым, наколькі «зручнае» іх дзіця для навакольных, прычым у кожнага свае крытэрыі: настаўніку трэба, каб дзіця спакойна слухала і добра сябе паводзіла; трэнер чакае, што дзіця будзе хутка рухацца і праўляць актыўнасць; урач лічыць самым важным, каб дзіця ў час праходзіла вакцынацыю і радзей хварэла; для суседзяў важна, каб дзіця не скакала празмерна і паводзіла сябе ціха... Словам, у кожнага свой падыход, таму бацькам трэба вызначыцца, а чаго хочучы яны самі — выглядаць добра ў вачах іншых, быць добрым ва ўспрыманні ўласнага дзіцяці або чагосьці яшчэ?

Паспяховыя бацькі, на мой погляд, хочучы, каб іх дзеці былі шчаслівымі. А гэта магчыма толькі тады, калі ў саміх бацькоў усё нармальна, бо нельга вырасціць шчасліваю асобу ў напружанай атмасферы. Ёсць жа мудрасць: «Самае лепшае, што можа зрабіць для дзіцяці бацька — хахаць яго маці».

ПРАЛІКІ І НАСТУПСТВЫ

— Напэўна, усе — калі гаварыць пра нармальных, адэкватных дарослых людзей — хочучы быць добрымі бацькамі. Але далёка не ва ўсіх стасункі складаюцца гладка, і адна з самых распаўсюджаных памылак — выкарыстанне насілля як метаду выхавання, прычым дагэтуль многія лічаць гэта нормай...

Юлія ПАПРУЖАНКА: Тут ёсць дрэнныя навіны, якія пацверджаны даследаваннямі Нацыянальнага статыстычнага камітэта сумесна з ЮНІСЕФ пра становішча жанчын і дзяцей у Беларусі. Як паказала маштабнае апытанне, у дачыненні да вялізнай колькасці дзяцей (больш як 62%) бацькамі рэгулярна прымяняецца насілле, і яны не бачаць у гэтым нічога незвычайнага. Але добрая навіна ў тым, што толькі 7% бацькоў лічаць гэта адзінай эфектыўнай мерай выхавання. А значыць, большасць бацькоў хацела б дзейнічаць інакш, каб дасягнуць

жаданах вынікаў і ладу ў сям'і. Праведзеныя Сусветнай арганізацыяй аховы здароўя даследаванні таксама сведчаць пра тое, што фізічныя меры пакарання, абмежавання, праўлення знешняй улады неэфектыўныя, ды і пільныя бацькі самі ў стане заўважыць, што фізічныя пакаранні не працуюць. Спецыялісты часта раць праўляць больш цяпення і мудрасці. Але як гэта павінна выглядаць на справе? Вядома, можна і варта звяртацца па дапамогу да псіхолагаў, спецыялістаў устаноў адукацыі, альтэрнатыўных арганізацый, але абстрактнае паняцце «бацькоўскай мудрасці» — гэта насамрэч навык, які прыходзіць з вопытам стасункаў з дзіцем. Як адрозніць, дзе заканчваецца дысцыпліна і пачынаецца гвалт? Я прапанавала б звярнуцца да мэты. Кожнае дзіця мае патрэбу ў дысцыпліне, інакш у яго проста «сарве дах» — без разумных абмежаванняў, правілаў не можа існаваць ніводная суполка людзей. Але ў ідэале мэтай гэтых правілаў мусіць быць тое, каб дзіця паверыла ў сябе і з дапамогай уласных рэсурсаў магло ўдасканалівацца, стаць лепшым. Мэта ж гвалту — кароткатэрміновае спыненне нездавальняючай сітуацыі: чалавек дзейнічае імгненна, на эмоцыях, толькі каб выплеснуць сваю злосьць і скарыстацца сваёй уладай. Калі памятаць пра мэты, то размежаваць насілле і дысцыпліну і выбраць свой стыль паводзін, мяркую, будзе прасцей.

Калі пачаць фарміраваць даверлівыя адносіны, шчыльны кантакт з першага года жыцця дзіцяці і падтрымліваць іх далей, то яму і бацькам будзе цікава разам і праз 5 гадоў, і праз 15.

Людміла МУЗЫЧЭНКА: А мне здаецца, што праблема не ў насіллі. Многія бацькі, безумоўна, любяць сваіх дзяцей — і не важна, дзе яны нарадзілася, у тваёй сям'і, калі гэта бялагічнае дзіця, або ў тваім сэрцы, калі гаворка ідзе аб прыёмным. Але мамы і таты не бачаць і не разумеюць, што гэта такія самы чалавек, як і яны, толькі маленькага росту. Ва ўяўленні дарослых часта пацуюць, эмоцыі дзіцяці такія ж маленькія і неразвітыя, дзіця інакш успрымае крык або незаслужаную крыўду... Мяркую, вялікая памылка многіх бацькоў — менавіта ва ўспрыманні свайго дзіцяці як «зародка» чалавека. А ён ужо чалавек, і ўспрымае ўсё гэтак сама, як і вы, і я!

Наталля МАГЛЫШ: Магу пацвердзіць гэта на ўласным вопыце. З першым дзіцем я хацела быць вельмі добрай, «правільнай» мамай, і дзіця мусіла быць «правільным» — па маіх уяўленнях: я з усіх сіл яго кантралявала і абмяжоўвала, таму памылка было зроблена ой як нямаля... Адзінае, што нас усё ж выратавала — была вялікая любоў да яго. Аднак калі я цяпер перад ужо восемнаццацігадовым сынам выбачалася, ён сказаў, на мой погляд, страшную рэч: «Мама, са мной жа нельга было інакш, я быў вельмі дрэнным дзіцем». На мяне як цэбар халоднай вады вылілі. ...З другім дзіцем я зрабіла адваротную памылку, імкнуўся, крыў Божа, не

пакрыўдзіць і не зачапіць яго годнасць — атрымала зусім іншы вынік, чым чакала; з трэцім і чацвёртым дзецьмі я ўжо стараюся найперш зразумець іх, а потым выходзяць. Са з'яўленнем самага малодшага я ўсвядоміла тое, пра што вы сказалі: глядзячы на шасцімесячнае дзіця, разумею, што яно адчувае, бачыць і як спрабуе данесці да мяне пэўныя рэчы. Цяпер сама сабе здзіўляюся: як раней я не бачыла гэтага ў дзецяў?! Часткова знайшла для сябе тлумачэнне, чаму ўсё гэта адбываецца ў наш час. Бо ў Савецкім Саюзе ў дзіцячы садок, у яслі аддавалі вельмі рана — у паўтара года, у дзевяць месяцаў, — і такім чынам перайманне выхаваўчага вопыту, мудрасці ад бабуль нашымі матулямі перарвалася. Яны займаліся не дзецьмі, а прафесіяй, кар'ерай; адпаведна, мы таксама не атрымалі гэтага вопыту і вучымся яму толькі цяпер, на ўласных дзецяў...

Ю.П.: Хоць вялікі педагог, гуманіст Януш Корчак ужо даўно пра гэта напісаў, але для многіх гэта ўсё адно навіна: безумоўна, у бацькоў павінна быць павага да ўласнага дзіцяці. Павага і ўспрымання яго як паўнаважнага чалавека, а не арыентацыя на памер ці наяўны жыццёвы вопыт. Усё, што бацькі павінны рабіць — гэта быць побач і дапамагаць расці. Бо ёсць статыстыка, пацверджаная міжнароднымі даследаваннямі, пра ўплыў негатыўнага дзіцячага вопыту на далейшае жыццё чалавека. А негатыўны вопыт — гэта не толькі, прабачце, жорсткі мардабой, гэта наогул працяглае знаходжанне ў сітуацыі стрэсу. Як можна патрабаваць ад школьніка, каб ён выдатна вучыўся і выйграваў у алімпіадах, каб потым малады чалавек паспяхова паступіў у ВНУ, калі ўсё дзіцінства ён правёў у страху, у стрэсе, спрабуючы адаптавацца да неспрыяльных умоў існавання? Пазней гэты негатыўны досвед абумоўлівае ўжо ў дарослага чалавека развіццё мнства хвароб, шkodных звычак; схільнасць да суіцыдаў, дэпрэсіі; алкагалізм, наркаманію...

Аркадзь ХАРЫТОНЕНКА: Калі гаварыць пра сітуацыі насілля, не варта забывацца, што, акрамя дзяцей і бацькоў, у іх часта бываюць уцягнуты трэція асобы — напрыклад, бабулі. І некаторыя дзеці досыць рана бачаць, што можна імі маніпуляваць. У нас быў выпадак, калі завялі крмінальную справу супраць айчыма: ён у напружанай сітуацыі не стрымаўся і даў пасынку апляху, а той паскардзіўся бабулі. Бабуля ж, якая з самага пачатку была супраць паўторнага шлюбу дадкі, напісала заяву ў міліцыю аб нанясенні дзіцяці цялесных пашкоджанняў. І хоць і айчым потым раскаяўся і прасіў прабачэння, і старэйшае дзіця да яго нармальна ставілася, і

Сапраўды паспяховыя бацькі — гэта не тыя, хто ідзе з працы дамоў і думае: «У мяне добрая сям'я, у ёй няма праблем, зараз я змагу адпачыць у сямейным коле», а тыя, хто разумее, ідучы з працы, што цяпер пачынаецца галоўная, самая адказная работа.

ў цэлым сям'я цалкам прыстойная, усё адно бабуля мела намер давесці справу да суда...

— А бацькоўскі кантроль і абмежаванні, якія датычыцца дзяцей і камп'ютараў — гэта засцярога або права насілля ці надаверу? Дзе тут правесці для саміх сябе мяжу, каб не сапсаваць адносіны з дзецьмі, дзейнічаць ім на карысць, а не на шкоду?

Ю.П.: У адным з дапаможнікаў для бацькоў сустрэла такія правілы: да 3 гадоў — ніякага тэлевізара, да 6 гадоў — ніякіх планшэтаў і мабільнікаў, да 12 — ніякіх самастойных карыстанняў камп'ютарам, і толькі потым паступова варта даваць больш свабоды ў абыходжанні з гаджэтамі.

Паўгадзіны пачакалі маладзіцу, якая быццам пайшла ў краму — няма. Пытаемся: а дзе ж дзіця? Адзін з мужчын паднімае з крэсла пакрываўла: «Вось». Гэтае немаўля ляжала ў крэсле і нават не пішчала...

А.Х.: Добра, зусім маленькія могуць абысціся прагулкамі, гульнямі ў пясочніцы з 3—4 суседскімі дзецьмі. А старэйшыя? Паглядзіце: калі раней практычна ўсе дзеці сустракаліся, кантактавалі і засвойвалі пэўныя нормы паводзін на вуліцы, у кампаніі прыяцеляў, то сёння гэта хутчэй выключэнне. І я бачыў, як дзеці, якіх бацькі выходваюць па прынцыпе «маленькім усё дазволена», могуць падысці і штурхнуць незнаёмага, нават дарослага чалавека — адыдзі, ты мне перашкаджаеш! Ва ўмовах «вулічнага выхавання» такая сітуацыя была б немагчымай, бо, сказаўшы або зрабіўшы штосьці іншаму чалавеку, дзіця адразу атрымлівала адэкватны адказ, «здачу», і на ўласным вопыце ўсведамляла нормы паводзін у грамадстве. Цяпер усё перакулена з ног на галаву, дзеці часцей кантактуюць у інтэрнэце, чым у рэчаіснасці; і вы не ўяўляеце, якую гразь часам падлеткі могуць выліваць адзін на аднаго ў сацыяльных сетках! У нас была летася (у 2014 годзе. — Рэд.) заведзена крмінальная справа васьм па якім выпадку: за тое, што яго абазвалі ў сацыяльных сетках, хлопчык у іх жа найшоў так званага «кілера» і загазаў яму за 250 тысяч рублёў «разабрацца» з крывіздзіцелем, якому ў выніку былі нанесены цялесныя пашкоджанні... Ёсць яшчэ адзін важны момант, звязаны з тым, што дзеці не ўмеюць кантактаваць з аднагодкамі. Мы літаральна завалены заявамі ад бацькоў з просьбамі разабрацца ў дзіцячых канфліктах, пачынаючы з дзіцячага садка. Я ніколі не перабольшваю: напрыклад, адно малое ўкусіла другога за нагу — тут жа да нас паступае заява, «прашу прыняць меры да бацькоў і прыцягнуць іх да адказнасці». І толькі потым, у працэсе разбору, калі сустракаешся з прадстаўнікамі розных бакоў, праводзіш з імі тлумачальныя размовы, удаецца спыніць развіццё канфлікту. Але факт застаецца фактам — калі бацькам прасцей «адкупіцца» ад дзяцей сучаснымі камп'ютарнымі прыладамі, чым навучыць іх кантактаваць з іншымі людзьмі, такія сітуацыі будуць множыцца. Таму я за абмежаванні стасункаў з гаджэтамі — на карысць жывых стасункаў.

Ю.П.: І калі маці школьніцы, і яе пэўны спецыяліст у закранутым пытанні, абсалютна згодная ў тым моманце, што ўзор вырашэння канфлікту дарослыя не прапануюць. Прычым не толькі ўнутры сям'і, але і ў калектыве. Бацькам нестасе вопыту, выхавальнікам у дзіцячых садках часта не хапае як прафесійных навыкаў, так і проста часу, калі гэта адзін педагог на 25-30 дзяцей.

Аркадзь ХАРЫТОНЕНКА.

Наталля ШЭХ.

БЕЗ ПАМЫЛКА

і як навучыцца разумець сваіх дзяцей?

Дзеці не бачаць прымальнай у грамадстве мадэлі вырашэння канфліктаў і вымушаны шукаць нейкія спосабы самастойна — з пазіцыі ўлады, сілы, грошай або ўплывовасці бацькоў... І ў школе часта ціск шаблонаў «хто мацнейшы ці вышэйшы, той і мае рацыю» толькі працягваецца, з-за чаго, напэўна, праз пэўны час мы атрымліваем дэвіантных падлеткаў, якія ў старэйшых класах адчуваюць сваю сілу і спрабуюць «адыграцца» на настаўніках за ўсе мінулыя гады... Што тут параіць бацькам, акрамя ўжо згаданай мудрасці? Калі звярнуцца да дапаможнай літаратуры, у ёй пададзена некалькі асноўных блокаў: 1) любоў і прыняцце — не арыентуючыся на ацэнку грамадства або сваякоў, а проста таму, што гэта ваша дзіця; 2) вызначэнне межаў — іх трэба паставіць аднойчы і прытрымлівацца заўжды, і абсалютна любячы курсы для бацькоў прапануюць пэўны набор фраз і спосабаў у дапамогу ўтрыманню гэтых межаў; 3) метады вырашэння канфліктаў — што мы абмяркоўваем на сямейнай нарадзе, як мы гэта абмяркоўваем. Гэта тры рэчы, якія можна засвоіць і зажыць спакойна, каб не ўпадаць у адчай і не падавацца агрэсіі кожны раз, калі штосьці здараецца.

ТАКТЫКА ПРАДУХІЛЕННЯ

— *З усяго сказанага раблю высновы, што многія праблемы ў адносінах бацькоў і дзяцей узнікаюць нават не з-за грубых памылкаў у выхаванні, а з-за банальнага няўмення сесці і спакойна прагаварыць усё тое, што непакоіць — паміж сабой, з дзіцем, а калі спатрэбіцца, то і са спецыялістамі. І, што палохае, часам гэта няўменне і памкненне дарослых любімымі сіламі захаванні іміджу «добрапрыстойнай сям'і» выходзіць бокам іх дзеціам: супраць падлеткаў учынюцца пэўныя злачынствы, або яны самі сыходзяць з жыцця...*

А.Х.: Так, са статыстыкай не спрачаешся — дастаткова вялікая колькасць «праблемных» падлеткаў выходзіць з нашых сям'яў, уладкаваных сем'ях. Але тэндэнцыяй гэта я не назваў бы. Проста сем'я, якія знаходзяцца ў нас на ўліку, кантралююцца больш пільна, іх часцей наведваюць і правяраюць стан спраў — і супрацоўнікі міліцыі, і сацыяльныя работнікі, і педагогі. І калі нам тэлефануюць, што засталі маці п'янай, а ў яе маленькае дзіця ўпала з ложка, або старэйшыя сядзяць галодныя і недагледжаныя — мы прыезджаем і часова забіраем гэтых дзяцей. Бо мэта і задача нашай службы — спрацаваць на прадухіленне, каб не адбылося большай бяды, і ў той жа час даць чалавеку стымул і час, цягам паўгода, узяцца за розум: закарэктавацца, знайсці працу і г.д. Калі для яго важная ўласная дзеці, ён зробіць усё, каб іх вярнуць; калі ж, бывае, махаюць рукой і кажуць, што дзеці ім не патрэбны — лепш ім з такімі бацькамі і не знаходзіцца, інакш, па маім вопыце, у 90% выпадкаў такія дзеці, дажыўшы да падлеткавага ўзросту, потым трапяць да нас на ўлік. Ёсць такія сем'і, якія я наведваў яшчэ калі быў інспектарам — цяпер тыя дзеці ўжо самі шматдзетныя бацькі, і ўжо іх дзеці стаяць у нас на ўліку, паўтараючы тыя ж самыя ўчынкi, што іх маці ці бацька...

Часта прычынай трагедыі робіцца недагляд дарослых і непруданасць. Так, мінулым летам было вельмі шмат выпадкаў, калі дзеці падалі з вышыні і гінулі — таму што на вокнах стаялі маскітныя сеткі, на якія абпапіраліся малыя. І тут не важна, ці знаходзіцца сям'я на ўліку як праблемная: гэта няшчасны выпадок, які можа здарыцца з кожным.

— *Дарэчы, наколькі эфектыўнай аказваецца праца на прадухіленне? Ці многія асацыяльныя бацькі рвуць з мінулым і вяртаюцца да нармальнага жыцця дзеля дзяцей?*

А.Х.: Як паказвае практыка, гэты метады даволі дзейсны, калі толькі самі бацькам патрэбны іх дзеці. У нас быў выпадок, калі патэлефанавалі з радзіліні: выпісалі маму з дзіцем, але фактычна ёй няма куды ехаць, бо яна прапісана ў жылым памяшканні пад знос, якое не ацяпляецца. Прыезджаем у гэты дом з камісіяй па справах непаўналетніх і бачым: у наяўнасці двое грамадзян нападпітку, самой мамы няма, памяшканне абаграваецца (у лістападзе!) самаробнай спіраллю... Паўгадазіны пачакалі маладзіцу, якая быццам пайшла ў краму — няма. Пытаемся: а дзе ж дзіця? Адзін з мужчын паднімае з крэсла пакрывала: «Вось». Гэтае немаўля ляжала ў крэсле і нават не пішчала, бо сілы ледзь хапала на выжыванне! Схапілі яго ў ахапак, выклікалі «хуткую»... Вось гэтая маці, якой было ўсё роўна, у якіх умовах, дзе і з кім знаходзіцца яе малое, дакладна нарадзіла дзіця, не жадаючы яго з'яўлення на свет, яно толькі перашкаджала ёй, і ёй лягчэй будзе кампенсавача дзяржаве грошы на яго ўтрыманне ў інтэрнаце, чым выходзіць. Безумоўна, гэта крайні выпадок. Большасць бацькоў, у якіх мы часова забіраем дзяцей, гатовыя працаваць і змяняцца да лепшага дзеля іх вяртання — робяць рамонт у кватэры, кідаюць піць, уладкоўваюцца на пастаянную працу.

...Бацькі ўпусцілі той момант, калі сацыяльныя сеткі сталі значыць для іх дзіцяці больш, чым яны самі, рэальны свет і нормы маралі...

Л.М.: Дарэчы, калі казаць пра не вельмі добрыя, праблемныя сем'і, я часта сутыкаюся з гэтым парушэннем алгарытму. Маці вельмі стараляся выраіць добрых дзяцей, але па выніках апынулася далёка не паспяхова: дачка то гуляе, то выпівае, нідзе не працуе, і ўжо яе ўласнае дзіця застаецца без нагляду. І тут бабуля прыходзіць да нас і гаворыць, што будзе выходзіць гэтае дзіця — ёсць душэўныя сілы, узрост і матэрыяльныя магчымасці таксама дазваляюць, і, напэўна, ёсць падсвядомае жаданне стаць больш паспяховай бабуляй, калі не атрымалася стаць паспяховай маці. І такіх бабуль і дзядуляў, якія хочуць самі займацца выхаваннем унукаў і не жадаюць звяртацца па дапамогу да сацыяльных работнікаў, сёння доволі шмат. Але так выходзіць, што на пасяджэнні камісіі па справах непаўналетніх усе гэтыя ўнукі ў радок стаяць перад намі... Я лічу, што нельга замяняць складнікі мадэлі сям'і — дзяцей мусяць выходзіць бацькі!

Яшчэ мы не закранулі праблему няпоўных сем'яў. А гэта ж на сёння суцэльная катастрофа! Пра якую паспяховае сям'ю ў гэтым выпадку можна гаварыць? Маці аддае дзіцяці ўсё, да апошняга кавалка, працуе на дзвюх працах, «цягне» лямку з усяе сілы — а дзіця стаіць на ўліку ў камісіі па справах непаўналетніх, і грамадства асуджае, якая ж гэта дрэнная маці. Нічога яна не дрэнная. Яна проста не спраўляецца ў чымсьці з гэтай сітуацыяй, а мы, замест таго, каб дапамагчы, навешваем на яе ярлыкі.

Н.М.: Я, напэўна, зрабіла ўсе магчымыя памылкі ў выхаванні дзяцей — у тым ліку ў той час, калі з'яўлялася маці-адзіночкай. Пры тым я лічыла нашу сям'ю цалкам уладкаванай — не даводзілася працаваць на некалькіх працах, бо хапала адной з добрым заробкам, мы шмат падарожнічалі і наогул шмат што маглі сабе дазволіць, мы з дзіцем сябравалі... І я з пенай ля роту даказвала, што ў нас усё нармальна — да таго часу, пакуль у мяне не з'явілася поўная сям'я і я сама не адчула розніцу ў тым, як будаваліся адносіны са старэйшым сынам і з малодшымі дзецьмі. Бо чыста фізічна адзін з бацькоў не можа даць дзіцяці ўсё тое, што дае поўная сям'я.

САМАЯ СКЛАДАНАЯ ПРАЦА

— *Нават з любімым і жаданым дзіцем, а тым больш з некалькімі, адносіны не бываюць увесь час аднолькава роўнымі. Як «злавіць» тыя крызісныя перыяды, у якія аслабляецца кантакт з дзіцем?*

А.Х.: Пачну здалёк. На курсах па прадухіленні дзіцячай парнаграфіі і педфіліі спецыялісты, у тым ліку замежныя, прыводзілі нам жахлівыя прыклады, што адбываецца з дзецьмі, калі бацькі не кантралююць іх перапіску ў інтэрнэце. У нашай краіне быў выпадак, калі ў дзядучыны-падлетка скралі пароль ад акаўнта ў сацыяльнай сетцы і паабяцалі яго вярнуць, калі тая... сфатаграфуецца аголенай. Яна так і зрабіла, а бацькі даведаліся пра гэта наогул выпадкова, прачытаўшы перапіску з невядомым. І ўжо калі завялі крымінальную справу, следчы ўсё распытваў дзядучынку, што вымусіла яе пагадзіцца на гэтае дзікае патрабаванне — завяла б новую старонку, і ўсё. Аказваецца, незнаёмы прыгразіў ад яе імя напісаць усякую брыдоту яе сябрам і аднакласнікам — і гэтага дзядучынка спалохалася. Значыць, бацькі ўпусцілі той момант, калі сацыяльныя сеткі сталі значыць для іх дзіцяці больш, чым яны самі, рэальны свет і нормы маралі...

Мае дзеці яшчэ маленькія, ім няма пакуль і 3 гадоў, але я з жахам чакаю таго моманту, калі ў іх з'явіцца інтарсы і заняткі, якія мне як бацьку будзе цяжка кантраляваць.

Ю.П.: Я мяркую, што мы не можам супраціўляцца ўплыву інтэрнэт-стацкаў, як не можам адмовіць тэхнічны прагрэс наогул, але вызначыць пэўныя правілы і расказаць пра магчымыя рызыкі нам па сілах. І яшчэ важна захоўваць узровень дачынення паміж дарослымі і дзецьмі. Напрыклад, я не кажу дачце: «Прыйдзе міліцыянер і цябе забярае», — наадварот, яна ведае, што ў складанай сітуацыі, калі яна разгубілася, трэба падысці да чалавека ў форме, і ён дапаможа. Зразумела, у падлеткавым узросце іншыя значныя фактары, але калі не губляць гэту сувязь, калі глядзець сваіму дзіцяці ў вочы са шчырай зацікаўленасцю ў яго справах, не забываюцца аб прычыне «шасці абдымкаў за суткі», каб дзіця адчувала сябе любімым і абароненым — крызісныя моманты можна пераадолець разам. Няхай спробы размаўляць правільнымі выразамі, якія раець псіхалагі, гучаць для нашага вуха ненатуральна, нібы на замежнай мове, — але неабходна спрабаваць, і, магчыма, для нашых дзяцей гэтая мова стане роднай.

Н.Ш.: Вылучыць найважнейшыя моманты ў сталенні дзіцяці даволі

складана. Напэўна, яны ўсе важныя: яшчэ да нараджэння і тым больш пасля. Бо калі пачаць фарміраваць даверлівыя адносіны, шчыльны кантакт з першага года жыцця дзіцяці і падтрымліваць іх далей, то яму і бацькам будзе цікава разам і праз 5 гадоў, і праз 15. Калі гэтая сувязь ёсць, то яна нікуды не падзенецца. А бацькі і самі будуць разумець, што, напрыклад, у 3 гады дзіця трэба пачаць адпуская ад сябе, у 6 гадоў яно ідзе ў калектыў і працягвае большую самастойнасць, што ў падлеткавым узросце ў яго будуць пэўныя бунтарскія шуканні. Мой сын, напрыклад, адпусціў доўгія валасы і пафарбаваў іх у белы колер. Наш тата быў у жаху, а я разумела, што гэта проста пошукі сябе. Цяпер хлопцу ўжо 20, ён паспяхова прайшоў гэты перыяд... Словам, мы зноў вяртаемся да таго, што ў любым узросце трэба прымаць і разумець сваё дзіця.

У бацькоў павінна быць павага да ўласнага дзіцяці. Павага і ўспрыманне яго як паўнаважнага чалавека, а не арыентацыя на памер ці наяўны жыццёвы вопыт.

Л.М.: Дарэчы, як мне падаецца, сапраўды паспяховыя бацькі — гэта не тыя, хто ідзе з працы дамоў і думае: «У мяне добрая сям'я, у ёй няма праблем, зараз я змагу адпачыць у сямейным коле», а тыя, хто разумее, ідучы з працы, што цяпер пачынаецца галоўная, самая адказная работа, якую нельга адкласці назаўтра і нельга ленавацца ніводнага дня.

Н.М.: Скажу ад сябе. Самыя крызісныя моманты — калі дзіця выходзіць на новы ўзровень развіцця ці сацыялізацыі (ідзе ў садок, школу). Адапаведна, гэта ўзрост 3, 6-7, 14-18 гадоў і далей. Прыглядаючыся, прыслухоўвайцеся: не ўсё яно можа расказаць, бо і само не разумее шмат чаго. З'явіліся новыя сябры, новыя інтарсы — нехта з дзяцей бліжэй да маці стане, а іншы кінецца «ва ўсе цяжкія». Паступіў куды-небудзь, захапіўся чым-небудзь — трэба быць побач, дапамагчы, падтрымаць.

— *Ці можна, на ваш погляд, навучыцца паспяховаму бацькоўству, і калі так, то хто можа ў гэтым дапамагчы?*

Н.Ш.: Перадусім у самога чалавека мусяць быць жаданне ўдасканалівацца. Вельмі шмат ёсць добрых кніг для бацькоў — можна нават не набыць іх, а прачытаць у бібліятэцы, узяўшы тое, што падыходзіць менавіта вам. Ніхто не перашкаджае і пераймаць вопыт іншых бацькоў, чыя лінія паводзін вам блізкая. Калі вам падабаецца — схадзіце на курсы, іх цяпер таксама няма. Кожны можа змяніцца — а хто насамрэч хоча гэтага, той знайдзе спосабы.

А.Х.: Падтрымаю думку, што трэба быць нелянівным бацькам — гэта самае галоўнае.

Н.М.: Адзін са спосабаў, які дапамог асабіста мне — суполка такіх жа бацькоў, з якімі мы абмяркоўвалі праблемныя моманты і абменьваліся вопытам. Мне пашанцавала трапіць у гурток усынавіцеляў, з якімі разам мы «пералапацілі» мноства інфармацыі, вельмі карыснай па жыцці. І я цяпер не падзяляю дзяцей на родных і ўсыноўленых, бо гэтая інфармацыя актуальная абсалютна для кожнага з іх і не лішняя для любой маці ці бацькі, незалежна ад колькасці дзяцей у іх. І яшчэ, лічу, мне пашанцавала — няма магчымасці набыць дзеціам планшэт, і таму, напрыклад, у майго 6-гадовага сына няма гаджэтаў, затое і калі мы ўсе разам выбіраемся на прыроду, дзеціам заўжды ёсць чым заняцца. У планах на наступны год у нас, напрыклад, пабудова шалашу.

Л.М.: У нас, на жаль, зусім не развітае сямейнае кансультаванне, бо псіхалагі ў школе працуюць усё ж з дзецьмі. А дапамога ў гэтым выпадку патрэбна найперш дарослым. І на мой погляд, трэба развіваць дзяржаўную сістэму сямейных кансультацый, якія маглі б дзейнічаць, напрыклад, пры тэрытарыяльных цэнтрах сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. Бо ёсць жа цудоўны пастулат: «Не трэба выходзіць дзяцей — яны ўсё адно вырастаць падобнымі да вас. Выхоўвайце сябе».

А.Х.: Часта тыя, каму патрэбна дапамога псіхалага, тэлефануюць усё адно ў міліцыю, бо хочуць не вырашыць праблему ў прычыпе, а атрымаць палёгку толькі тут і цяпер. Але нават калі мы «папалохаем» сямейнага агрэсара, гэта не вырашыць праблему. А па кожным такім выкліку накіроўваецца паведамленне ва ўстановы адукацыі, адкуль прыходзяць праверкі ў сем'і. Таму трэба змяняць стаўленне саміх людзей, каб яны не баяліся звяртацца, куды трэба.

Ю.П.: У прадстаўніцтве Міжнароднага дзіцячага фонду ў Беларусі якраз завяршаецца вялікі праект па абароне дзяцінства, і адна з яго частак — праграма з 8 заняткаў «Паспяховае бацькоўства». Летась, напрыклад, у краіне дзейнічалі 450 суполак, у якіх нашы трэнеры прапанавалі гэту паслугу. Большасць з іх — псіхалагі садкоў, школ і сацыяльна-педагагічных цэнтраў краіны, дзе і ладзіцца бацькоўскія групы. Я б раіла чытачам папытацца ў сваім садку ці школе пра гэтую праграму. Таксама курс выкладаецца ў абласных інстытутах развіцця адукацыі для спецыялістаў, якія хацелі б распацаць такія групы ў сваіх установах. А'ектыўная ацэнка сведчыць, што курс «Паспяховае бацькоўства» дапамагае як мінімум 87% бацькоў распазнаваць непраймальныя метады выхавання і — галоўнае — навучыцца дзейным спосабам выканання гэтай няпростай работы — быць бацькамі.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

ФОТА АНАТОЛЯ КІШЧУКА

Інэса КУЗЬМІЧ:

«МЫ З МУЖАМ БЫЛІ БЛІЗКІЯ ДУШЫ...»

Яго называлі «светаносным» мастаком. І невыпадкова: многія сцвярджаюць, што ад яго карцін ідзе нейкае дзіўнае, касмічнае святло. Яно ідзе ад твараў мадоннаў, створаных рукою таленавітага мастака, і адлюстроўваецца на тварах людзей, якія наведваюць яго выставы.

Аляксей Кузьміч, знакаміты беларускі мастак, пайшоў з жыцця 31 кастрычніка 2013 года. Два гады Аляксей Васільевіч змагаўся з наступствамі цяжкай хваробы — родныя і блізкія, як маглі, падтрымлівалі яго пасля інсульту. Ён ужо вярнуўся да творчасці, зноў узяў у рукі пэндзаль, у Мінску прайшлі дзве яго творчыя выставы — і раптам...

У Мінску, у Траецкім прадмесці, у старажытным двухпавярховым будынку, з вокнаў якога адкрываецца цудоўны выгляд на ціхую Свіслач, шмат гадоў знаходзілася майстэрня Аляксея Кузьміча. Тут мы і сустрэліся з жонкай мастака, Інэсай Іосіфаўнай, і яго сынам, Аляксеем Аляксеевічам.

У Аляксея Кузьміча была магчымасць стаць летапісцам савецкай рэчаіснасці: падчас заканчэння Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута ён бліскуча абараніў дыпломную працу «Раніца вугальнага кар'ера», для напісання якой нават ездзіў у Кузбас. Затым, пачынаючы з 1975 года, — удзел у розных выставах, уступленне ў Саюз мастакоў у 1984 годзе, адкрыццё першай персанальнай выстаўкі... Здаецца, усё складвалася добра. Але ўсё гэтае час ішлі пошукі свайго творчага «я». Мастак пастаянна задумваўся пра сэнс жыцця, пра місію чалавека на Зямлі, пра наканаванне жанчыны, пра яе незямную прыгажосць...

І ён знайшоў сваю тэму! У яго склаўся свой вобраз жаночай прыгажосці — вобраз мадонны. Безумоўна, для гэтага былі свае перадумовы: у паўтара года страціўшы бацьку, які памёр наўпрост на раллі, будучы мастак жыві, акружаны любоўю і клопатамі маці, вясковай працаўніцы, і пяці старэйшых сяцёр. Праз шмат гадоў ён намалюе карціну «Маё залатое дзяцінства», дзе пакажа сябе, немаўля, на руках у маці — маладой мадонны, у акружэнні пяці светлых юных дзяўчат...

— Аляксей не аднойчы гаварыў мне: ён з дзяцінства ведаў, што будзе мастаком — так хацеў маляваць, — расказвае Інэса Іосіфаўна. — У іх вёсцы быў мастак, але ён жыў вельмі бедна, таму сёстры не хацелі, каб Аляксей таксама стаў творцам. І нават хавалі фарбы. Але адна з сяцёр, бачучы імкненне брата да малявання, шкадавала яго і зноў купляла фарбы...

Мадонны Аляксея Кузьміча доўгі час нідзе не выстаўляліся. Але затое мастак меў магчымасць поўнага самавыражэння. І, калі прыйшла перабудова, позірк людзей звярнуліся да арыгінальных палотнаў, на якіх былі намалеваны не моцныя, мускулістыя і нават часам грубыя жанчыны з сярпамі і молатамі, а тонкія, пяшчотныя мадонны з немаўлятамі на руках: «Мадонна ў кветках», «Мадонна з анёламі», «Мадонна пад яблыняй», «Мадонна і немаўля», «Мая Мадонна»...

Я разглядаю палотны ў майстэрні і без асаблівага намагання прыкмячаю, што ўсе мадонны чымсьці нагадваюць гаспадыню. Хаця ці трэба здзіўляцца, што жонка мастака выступала для майстра ма-

Аляксей Кузьміч у майстэрні.

дэлю, натхняла на стварэнне цудоўных вобразаў?..

— Не, кожная мадонна ў Кузьміча — зборны вобраз, — не пагаджаецца Інэса Іосіфаўна. — А я яму толькі дапамагала...

Многіх прыхільнікаў мастацтва цікавіць роля жанчыны ў лёсе мужчыны-творцы. Чаму часам мастак, сустрэўшыся з адной жанчынай, працуе, як звычайны рамеснік, а сустрэўшы другую, быццам крылы набывае: натхнёна стварае і становіцца сапраўдным майстрам? Што гэта — каханне, муза, лёс? І як адбываюцца такія сустрэчы?

— Гэта адбылося ў 1985 годзе зусім выпадкова. Хаця я фаталіст: лічу, што жыццё — сцэнарый, дзе нічога не бывае выпадковым, — успамінае Інэса Іосіфаўна. — Я спазналася ў тэхналагічны інстытут, бегла, а ён таксама бег па вышнім свету. Мне было толькі 20, а ён на 18 гадоў за мяне старэйшы. Значная розніца, але ён цудоўна выглядаў, быў жывым, энергічным, цікавым ва ўсіх адносінах. Я з дзяцінства выходзіла на мастацтва, хадзіла ў музеі, на выстаўкі...

Дарэчы, навукоўцы вывелі: каб захавацца, чалавеку трэба ўсяго толькі 0,2 секунды. Гэта значыць: раз — і з першага погляду чалавек бачыць у іншым чалавеку тое, што даўно ўжо жыве ў падсвядомасці. Мусіць, у падсвядомасці і Аляксей, і Інэса даўно жылі іх вобразы.

— Муж не хаваў гэтага: ён убачыў мяне — і убачыў усё сваё жыццё... — усміхаецца Інэса Іосіфаўна.

— Мне бацька расказваў, як ён пазнаёміўся з маці, — падхоплівае Аляксей. — У яго раней майстэрня была на вуліцы Валадарскага — паўпадвальнае цокальнае памяшканне. І ён праз паў-акна,

намалюваў тры мадонны: мадонна Ван Дэйка, мадонна Пабла Пікаса і мадонна Аляксея Кузьміча...

Увагу прыцягвае карціна, на якой у вобразе мадонны прадстае сціплая, строгая, сучасная жанчына пад покрывам. Пытаюся ў Інэсай Іосіфаўнай пра яе.

— Гэта таксама мадонна — такі вобраз прыйшоў мастаку...

— Маме, напэўна, няёмка гаварыць пра гэтую працу, — усміхаецца Аляксей. — Таму што афіцыйна яна называецца «Мадонна», але на палатне гэтая назва закрэслена, і напісана: «Вярніся да мяне, мая мадонна...» Бацька, як чалавек імпульсіўны і творчы, меў не вельмі падатлівы характар і часта спрачаўся з маці... І аднойчы, калі яны пасварыліся, ён вось так намалюваў маму і так напісаў ёй.

— Не, не, не, — бянтэжыцца Інэса Іосіфаўна. — Я па прыродзе чалавек мяккі і зусім неканфліктны, і «пасварыліся» — гэта гучна сказана, таму што з ім сварыцца наогул немагчыма было. Навошта сварыцца? Мы з мужам супрацоўнічалі ў творчым плане. Ён пастаянна гаварыў мне: «Вось як ты лічыш, правільныя я колер выбраў? Як на твой погляд?» І тон, і фон мы з ім пастаянна абмяркоўвалі, і Аляксей пастаянна паўтараў: «Я без цябе, як без рук!» Таму што ў нас з ім супадалі погляды, мы з мужам былі блізкія душы...

— Так, — сын падтрымлівае маці. — Бацька часта гаварыў, што каб ён не сустрэў маці, то не стаў бы такім мастаком, якім стаў. Таму што жанчын ён маляваў з самага пачатку творчасці, але мадонну напісаў толькі тады, калі сустрэў маму. Менавіта мама стала асновай для напісання больш за 700 палотнаў мадоннаў... Дакладных лічбаў няма, на жаль, таму што многія палотны куплены і знаходзяцца ў прыватных калекцыях, прасачыць іх складана, нават немагчыма. Але гэты факт

Фота з архіва сям'і.

варты Кнігі рэкордаў Гінэса, і я працую над тым, каб бацьку адзначылі ў ёй...

Затое мастак Аляксей Кузьміч унесены ў іншую кнігу — расійскую кнігу рэкордаў і дасягненняў «Дзіва». А нядаўна яго імя была названа касмічная галактыка. Не сарэ, што гэта ўсё адбылося, дзякуючы намаганням ягонага сына Аляксея.

Аляксею ўсяго 26. Па спе-

нічога асаблівага я ў тым не бачыў. Але з цягам часу пачаў разумець, што ў нашай сям'і не ўсё так звычайна ў параўнанні з іншымі сем'ямі, іншымі людзьмі. Я ўвесь час ведаў, што бацька не прасты чалавек, але поўнае ўсведамленне таго, што ён — асоба выбітная, што ён — геній (не баюся гэтага слова), прыйшло адносна нядаўна... Можна, нават хвароба бацькі змяніла маё бачанне,

таму што ён сам не мог займацца справамі, частку нагрукі прыйшлося ўзяць мне і я стаў цікавіцца яго працай. Вядома, я і раней цікавіўся, але цяпер стаў больш глыбока і дэталёва вывучаць яго творчасць. Пасля таго, як перабраў большую частку яго прац, быў уражаны: я убачыў, усвядоміў, што ён пісаў. Цяпер часам, калі адчуваю, што ў душы няма раўнавагі, што мне некаж неспакойна, прыходжу ў майстэрню і проста гляджу на яго карціны — і мне становіцца лягчэй, у душы з'яўляецца гармонія...

Адна з мэтаў, якую паставіў перад сабой Кузьміч-малодшы, — стварыць Музей мадоннаў Аляксея Кузьміча. Гэтую ідэю раней выношваў яго бацька, настойліва звяртаўся з ёю ў розныя інстанцыі. Маўляў, калі ў свеце ёсць музей электрычнасці, грошай, самавараў, рознага транспарту, васьковых фігур, зброі, кніг, тэатра, шпітанжу і нават чарцей і памерлых душ, не кажучы ўжо пра музеі і галерэі вядомых мастакоў, і ўсе яны карыстаюцца вялікай папулярнасцю, дык чаму ў Беларусі не стварыць музей мадоннаў? На жаль, пры жыцці Аляксея Кузьміча гэтую ідэю ніхто не падтрымаў...

1 чэрвеня 2014 года, у Дзень народзінаў майстра, на яго малой радзіме ў вёсцы Махро Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці адкрылася Галерэя мастака Аляксея Кузьміча. Першую экскурсію па ёй правёў сын Аляксея Васільевіча — Аляксей Аляксеевіч Кузьміч. Ён жа з'яўляецца і куратарам праекта. А нядаўна галерэя набыла дзяржаўны статус і стала філіялам музейнага комплексу Напалеона Орды.

У Кузьміча-сына багата планаў — выпуск кнігі ўспамінаў пра бацьку, арганізацыя выставак за мяжой, у тым ліку ў Расіі і Італіі, юбілейныя мерапрыемствы да 70-годдзя майстра і нават штогодні «Фэстываль мадоннаў». І, вядома, ён не губляе надзеі ажыццявіць мару свайго бацькі — стварыць Музей мадоннаў. Адкрыццё Галерэі мастака Аляксея Кузьміча, на думку яго сына, — ўсяго толькі прыступка да гэтага.

Тамара БУНТА.

Даведка «СГ»

Аляксей Кузьміч пакінуў нам вялікую калекцыю карцін з выявамі мадоннаў, якую ён ствараў на працягу 30 гадоў творчасці. Сярод іх вядомыя цыклы «Залатыя мадонны», «Сярэбраныя мадонны», «Плалучыя мадонны», «Мадонны, якія сышлі з нябёсаў», «Палаючая Русь» і іншыя. Творы майстра захоўваюцца ў музеях Расіі, Эстоніі, Італіі, ЗША і, безумоўна, у Беларусі — у Нацыянальным мастацкім музеі, Нацыянальным гістарычным музеі, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, Музеі гісторыі горада Мінска, Брэсцкім абласным краязнаўчым музеі, Музейным комплексе Напалеона Орды, фондах Беларускага саюза мастакоў, а таксама ў розных прыватных калекцыях.

цыяльнасці ён — менеджар-эканаміст. Яшчэ ў перыяд прапраўкі бацькі Аляксея узяўся прасоўваць яго творчасць. Гэта тое, чаго сёння не хапае айчынным мастацтвам, тое, пра што марач сучасныя беларускія мастакі і літаратары. Такая адданасць маладога чалавека бацькавай творчасці невыпадковая...

— Я рос у культурнай, інтэлігентнай, адукаванай сям'і: бабуля была настаўніца рускай мовы і літаратуры, дзядуля — урач-акушэр, тата — мастак, маці — інжынер. Мяне пастаянна вадзілі ў музеі, тэатры. І гэта было звычайнай справай,

Сям'я Кузьмічоў на апошняй прыжыццёвай выстаўцы мастака.

АЖАНИЦА — НЕ ЖУРЫЦА

Аліна БАЛАШ.

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Цяпер запатрабаваны больш інтэлектуальны гумар. Амаль ніхто не хоча, каб вядучы кпіў з гасцей, прымушаў іх абмотваць сябе туалетнай паперай ці прывязваць да пояса шнурок з алоўкам і цэліць ім у бутэлечку. Але я дакладна ведаю: калі чалавек хоча падобнае вяселле, ён яго абавязкова такім зробіць. У сваю чаргу, я магу не пагадзіцца арганізоўваць падобную ўрачыстасць, бо мне самой непрыемна бачыць падобнае.

— А ці даводзілася вам адмаўляць за-казчыкам?

— Некалькі разоў. У мінулы сезон хапала святкаванняў з удзелам замежнікаў. У Беларусь ладзіць вяселле прыезджалі таксама і масквічы. Сярод іх былі розныя людзі. Часам сустракаліся вельмі патрабавальныя (у адмоўным сэнсе). Казалі, што ў іх шмат грошай і яны хочучы вельмі крутое мерапрыемства. Нека-рэктна размаўлялі не толькі са мной, але і з падрадкамі. У пэўны момант мы зразумелі, што з імі трэба развітацца.

— Памятаеце, раней любілі паўтараць фразу: «Што за вяселле без бойкі?»

— Я, напэўна, нейкая няправільная рас-парадчыца. За тры гады працы я не бачыла ніводнай бойкі. Так, час ад часу здаралася, што нехта празмерна выпіў, у дзень вяселля прыходзілася супакойваць жаніха і нявесту, якія паспелі ненадоўга пасварыцца, але кулакамі пры мне ніхто не махаў. Мы з сябрамі сыхіліся на тым, што падобная з'ява засталася дзесьці ў мінулым.

— Мне здаецца, што месца лімузінаў таксама «на пенсіі», але яны працягваюць вазіць маладых.

— Так, яны засталіся ў модзе. Толькі я ніколі не раю арандаваць іх «сваім» парам. Чаму? Гэта страшна нязручная машына: яе немагчыма нармальна прыпаркаваць, пад'ехаць да ЗАГСа. Калі сэканоміць на лімузіне, а гасцей прывезці на мікрааўтобусе, можна заказаць

іншую сімпатычную машыну ці падрыхтаваць прыгожае афармленне выязной рэгістрацыі.

Яшчэ не было ніводнай нявесты, якая мне пасля ўрачыстасці сказала б: «Божа, які дзень! Я самы нешчаслівы чалавек!».

У МОДЗЕ — СВЯТА НА ПРЫРОДЗЕ

— Для дзяўчат вяселле — падзея ўсяго жыцця. Яны, зразумела, хвалююцца і перажываюць. А ці сустракалі вы сентыментальных жаніхоў?

— Так. Яны таксама плакалі, хваліліся. Нават пералыгвалі, як трэба правільна пярсцё-нак надзяваць. Хлопцы насамрэч хвалююцца не менш за дзяўчат. І ганарацца гэтым днём пасля таксама.

— Дзе найчасцей адзначаюць вяселле?

— Цяпер вельмі любяць святкаваць у а-расядзібах, загарадных комплексах. Таксама ў модзе рэгістрацыя на прыродзе. Даволі распаўсюджанай традыцыяй стаў роспіс у парках, батанічным садзе.

— А як жа вялікія шатры на прыродзе, у якіх вяселле адзначаюць у многіх кіна-стужках?

— Зрабіць гэта можна, але калі мне пары кажуць пра вялікі белы шацёр, звычайна іх ад-гаворваю. Усе чамусьці лічаць шацёр таннай

ідэяй. Пры гэтым усе жадаюць, каб было кам-фортна і прыгожа. У такіх выпадках нагадваю пра нюансы: што неабходна арандаваць тэры-торыю, паслаць унутры дываны, каб дзяўчаты, якія прыйдуць на абцасах, не правальваліся. Таксама неабходна паставіць біяпрыбіраль-ні, усталяваць генератар святла для кухараў, знайсці ёмістасці для посуду. Акрамя гэтага, вы патраціце грошы на дэкаратаўнае афарм-ленне. Дый на фота і відэа шацёр — гэта вялі-кая белая пляма, якая «з'ядае» нявесту. Калі вы хочаце, каб усё было прыгожа, неабходна падабраць шмат разнастайных дэкаратаўных дэталей, ліхтарыкаў... Гэта хоць неяк выдзе-ліць на агульным фоне ваш стол. Безумоўна, добра, што ў нас глядзяць, заўважаюць нешта цікавае ў амерыканскім кіно, аднак трэба быць больш блізкімі да беларускай рэчаіснасці.

Многія ляцяць рэгістраваць шлюб за мяжу, аднак, калі вяртаюцца назад, усё роўна ладзяць сямейную вячэру.

— Маладыя вялікую ўвагу надаюць фо-тасесіі. А які сярэдні кошт?

— Мне здаецца, што сярэдняга цэннікі на фотасесію няма. Фатаграфы звычайна бяруць ад 300 да 1500 долараў і нават вышэй. Усё залежыць ад майстэрства і загрузанасці фа-тографа, яго значнасці. Насамрэч фотасесія вельмі важная для ўсіх, бо гэтыя здымкі будуць пасля паказваць дзецям, унукам. А таму я пра-паную на гэтым не эканоміць.

вянчання і фотасесіі ў святочны дзень. Людзі шмат увагі надаюць дэталям. Да мяне прыходзяць многа нявест з тоўстымі папкамі ў руках, паказваюць карцінкі і просяць, каб на стале сталі менавіта такія талерачкі, а ў руках быў толькі такі букетік.

ШТО Ё ТРЭНДЗЕ?

Сёлета будзе шмат вяселляў еўрапейскага фармату: невялікія, з мноствам дэкаратаўных упрыгожанняў. Сярод маладых папулярныя вясельныя вячэры, без

3 ЖЫЦЦА

ЯКІЯ дакладныя мянушкі даюць на вёсцы! Калі вы ў гутарцы з кім-небудзь спытаеце пра Івана Іванавіча, вас не адразу зразумеюць і будуць доўга распытваць — пра каго ідзе гаворка? А варта сказаць: «Ну, Луза! (або Млынар, або Флакуша, Жабенька, Клім...)» — «А-а-а!» — закрычыць ваш суразмоўца. — Так бы і сказаў!».

І адразу ўсё становіцца зразумелым. Вось, напрыклад, Алька Хомава — яна ж Вілкі, яна ж Норка, Іншармака! Яна «прамышляе» ў старых агародах і валодае лісінімі звычкамі ў суседскіх куратніках...

Або Іваноў — Пятанік... Чаму Пятанік? Таму, што па пятах ходзіць, непатрэбнае просіць.

Або васьм Каліна — «пыльным мяшком стукнутая»... Ёй у вочы кажуць, што галава ў яе «не варыць», не толькі пасля абеду, але і да... А да яе ўсё роўна не даходзіць, і яна працягвае гойсаць пад чужымі вокнамі, як галодны воўк, каб раздабыць хоць якую-небудзь нагоду для плёт-так, каб падслухаць, перайначыць, перакруціць... Ад яе, як ад гнявай мукі, адмахваюцца, яе не клічуць і не запрашаюць ні ў адну хату, а яна ўсё роўна — хочаш у дзверы, а хочаш — у акно... А калі бабы з вясковага хо-ру збяруцца свята якое зладзіць ды гучнымі галасамі паспяваць — дык Каліна ўжо тут як тут! Пад вокнамі, згарбеўшы, стаіць, а то і на карачках поўзае, каб у акне не заўважылі... Вынохвае. А сама ж — ніхто, у са-мой жа ніякіх талентаў няма, дык на чужыя зайздросная! Возьме потым гэтым бабам з хору і дзверы паленам падапрэ, каб хоць неяк сапсаваць ім вечар... А тыя — нічога, знай сабе смяюцца! Праз акно вылезуць, пале-на адкінуць — і ўсё роўна спяваюць! А «пыльным мяшком стукнутая» чорнай зайздросцю заліваецца, пад плотам стаіць, не дышае...

Таму кожны сваю мянушку апраўдвае. І тыпажы гэтыя ўсюды пазнавальныя. А галоўнае, мянушкі гэтыя, прыкметаныя нейкім меткім вокам, настолькі дакладна трыпа-люць у сутнасць чалавека, што пры-ліпаюць назаўсёды. Хто і калі іх пры-свойвае — навуцы невядома, але яны, як «радавы герб», перадаюць ця ад пакалення да пакалення. Ну

проста цэлая народная з'ява — гэтыя мянушкі!

Вось так і Толік з'явіўся ў нас на сяле, пасля бойкага гарадскога жыцця, — гадоў дзесяць таму. І адразу атрымаў мянушку — Клоўн!

ТОЛІКУ за 50. Але выглядае ён на 45, не больш. Кажы, што «гарэлка закансервавала». Калісьці ў мінулым пакарыцель жа-ночых сэрцаў, ён і цяпер яшчэ ка-зырыцца, выхваляючыся ўчарашнімі сваімі «перамогамі» і прыдумляючы

напярэдадні «атракцыёна»... Толя не прымушае доўга чакаць...

У адной сямейцы, напрыклад, дзе збіраецца паўвёскі паглядзець тэлевізар, Клоўну дазваляюць кры-тыкаваць толькі рэкламу... Але калі ён ад рэкламы пераходзіць на асо-бы, яму прыходзіцца нясоладка.

З'яўленне Клоўна ў мясцовай краме, як на арэне, выклікае ўсе-агульную ўсмешку ў прадавачак. Ён гатовы насіць дровы і ваду, выкруч-ваць і ўкручваць усе лямпачкі, рабіць

КЛОЎН

сабе і навакольным неіснуючыя сён-нашнія... Ніхто сур'эзна да гэтага не ставіцца, цудоўна разумеючы, што Толка проста мясцовы блазан і на-огул — не крыўдлівы. І мова ў яго пры гэтым казачная. У ім відавочна прапаў талент нядрэннага вядучага якога-небудзь тэлешоу «Цуды ў рэ-шаце», але краіна пра гэта ніколі ўжо не даведаецца... Падсвядома адчу-ваючы сваё нерэалізаванае «я», Толя Клоўн даволі вострым языком сваім рэгулярна «дрэсіруе» навакольных, не даючы ім расслабіцца... Інтуітыўна знаходзячы ў чалавеку яго ўразлівае месца, Клоўн пачынае ціснуць на гэ-тую кнопку з усіх сваіх сіл, пакуль не даводзіць суразмоўцу да поўнага «спушташэння». Пад агульны рогат прысутных, чарговы «нехта», даве-дзены да кандыцыі клоўнскімі напад-камі і не маючы дастаткова гумару і розуму для таго, каб даць Толю вар-ты адпор, дзейнічае даволі прамалі-нейна: ён проста выштурхвае Толю на вуліцу. Але некрыўдлівы Клоўн на-заўтра з'яўляецца зноў, і прыціхлая публіка недухвэнсцоўна ўсміхаецца, прадчуваючы працяг перапыненага

асабіста пераразлік, выгрузіць увесь тавар оптам і ў розніцу і загрузіць яго назад — абы толькі яму налілі... І здаецца, нічога на свеце не можа за-чалаціць яго блазнёрскую душу. Вось скажы яму, напрыклад:

— Толя, ты дурань...

А ён адказвае:

— А адкуль ты ведаеш маё проз-вішча?... Адкуль ты ведаеш, як у мяне ў пашпарце запісана?!

Спытай у яго:

— Толька, як жывеш?

— Жыву ў лесе, харчуюся рэ-пай...

— А як бы хацелася?

— Як сабаку!..

—?!..

— А вось так і ёсць: каб кармілі, будку давалі і часам адвязвалі па-гуляць...

— Толька! Ну ты клоўн!

— Так, у мяне нават боты клоўн-скія! Вось глядзі! — і ён паказвае свае ногі. — Прывезлі з Мінска ў скрынцы — а яны абодва на левую нагу... Вось і нашу.

І пры гэтым падскоквае наکشталт прысядкі. Весела!

-ТОЛЬКА, — пытаюся я, — ты чаго развёўся?

— Са «стрыечнай», ці што?

Сваю «былую» Толік заве «стры-ечнай». «Стрыечнымі» ён таксама называе ўсіх хоць трохі сімпатычных жанчын, якія сустракаюцца на яго жыццёвым выбоістым шляху.

— Развёўся, таму што піў! А-а-а! Вам, бабам, толькі адна п'янка і сні-ца!.. Не п'ю і не цягне! — і тут жа: — Налі, га?!.

Аднойчы Толя Клоўн правіў мне боты і пры гэтым выдаваў маналог, ставячы кропку ў канцы кожнай фра-зы ўдарам малатка:

— Мне галоўнае, каб ён не зла-маўся, пакуль я тут... (Бум!) А з аў-тобуса ты мяне ўжо не дастанеш... (Бах!)

— Мне б толькі зіму ў іх даха-дзіць...

— Зіму?! Я даю гарантыю толькі, каб да горада даехала... Зіму яна захацела! Мне галоўнае — змыцца своечасова, каб пысу мне не па-драпала... Зіму! А можа, у цябе ногі крывыя? Тады ты і да аўтобуса не дойдзеш!..

Часам у краме, у сумнай чарзе, каб развезацца, аднавіскаўцы пра-вакуюць Клоўна на «местачковыя радасці».

— Толік, ты чаго халасцяком хо-дзіш? Вось узяў бы Віялетку сабе ў жонкі, яна таксама халастая.

Клоўн скока паглядзеў на грудас-тую, усю ў зіхатлівых упрыгажэннях, прадавачку Ветку і зрабіў выгляд, што прыхарошваецца, пагладжва-ючы рукою растрапаняны куцаравыя валасы.

— А што? Я яшчэ — нічога... Мне калі тры дні не папіць ды памыць мя-не ў лазні гадзіны дзве — дык я яшчэ вельмі нічога!

...Набліжаўся Новы год... Ляпіліся адна да адной сняжынкі і складаліся горкай за шклом. Народ цяпер ся-дзеў па хатах на печках. І толькі на вуліцы Маладзёжнай людзі збіраліся гуртам ля аднаго тэлевізара. Дні бы-лі кароткія. Вечары — бясконцыя.

Перад святам неяк асабліва аб-вастралася пачуццё адзіноты, і згорбленыя старыя выходзілі на ву-ліцу, каб адшукаць позіркам хоць якога-небудзь мінака. І загаварыць з ім — проста так, ні пра што...

У адзін з такіх вечароў да мяне прыйшоў Клоўн. І, памарудзіўшы лі парога, раптам сказаў: «Слухай, па-кліч мяне да сябе на Новы год... А то мне падзецца няма куды...» Вось та-бе і Клоўн! Бедны журботны Клоўн! Ён некрыўдліва і самотна ішоў у абы-якую ноч, недарэчна нацягнуўшы свой блазанскі каўпак...

А назаўтра ў краме зноў было весела. Публіка смяялася. Прадаў-цы пад агульны шумок грузілі Толю скрынямі, якія ён цягаў на склад да грудастай Віялеты — і па дарозе да-ваў для прысутнай публікі чарговы спектакль.

ПРАЗ гадоў дзесяць пасля тых падзей мы зноў заехалі па справах у вёску. Грудастую Віялетку за растраты ўсё ж з крамы мясцовых «славутасцяў». Але за-тое каля вясковага недагледжанага помніка, абалёршыся на плот, стаяў пастарэлы, згорблены, але ўсмеш-лівы Клоўн!

Аказваецца, пасля чарговага з'едлівага жарту ў бок гаспадыні таго самага тэлевізара яго скінулі з высо-кага ганка, з-за чаго ён сур'эзна па-цярпеў... Толька стаяў, абалёршыся на сваю палку, і мы папрасілі яго па звычцы: «Толік, пажартуй пра што-небудзь!..» А ён неяк па-старэчы пе-раклаў кіек з адной рукі ў другую і ад-казаў: «Не жартуецца штосьці...»

Ларыса КАРАСІНА.

ЭХ, ПРАКОЦІМСЯ!

Выбіраем правільныя санкі для дзіцяці

Цяжка ўявіць хоць аднаго беларуса, які ў маленстве не зведаў захаплення ад катання з горкі на санках. Праўда, сёння, у адрозненне ад нашага дзяцінства, асартаймент санак на рынку вельмі разнастайны. Як не забытацца ў ім і на што звярнуць увагу пры куплі? Давайце разбярэмся.

ЯК ГЭТА ЗРОБЛЕНА?

Металічныя — якраз з нашага дзяцінства. Вырабляюцца ў асноўным з алюмінію, сядзенне драўлянае, вельмі надзейныя і даўгавечныя (у гэтым мы і самі мелі магчымасць пераканацца), марозаўстойлівыя, не надта цяжкія і недарагія. Недахоп — нетрываласць фарбы.

Драўляныя — гэта рэдкасць, вырабляюцца з бярозы ці буку. Вартасці — нацыянальны каларыт і прыгажосць, трываласць і экалагічнасць. Недахопы — больш падыходзяць для вясковай, загараднай мясцовасці, таму што ў горадзе дрэва хутка псуецца праз хімічныя рэагенты, ісыпаюцца гарадскія югі. Таксама такія санмаюць немалую вагу.

Пластыкавыя — даволі малады від, але прадстаўлены ўжо вялікай колькасцю мадыфікацый. Яны лёгкія, яркія, маюць абцякальную бяспечную форму,

разнастайны дызайн. Кошт вар'іруецца ў залежнасці ад фірмы, таго ж дызайну, камплектацыі. Пры гэтым, незалежна ад якасці пластыку, пры актыўнай эксплуатацыі яны не застрахованы ад паломак. Коцяцца горш за металічныя. Таксама недахопам з'яўляецца іх невялікая марозаўстойлівасць: пры -20°C пластык губляе свае ўласцівасці, што адбіваецца на хуткасці катання, а пры цёплым надвор'і на іх моцна наліпае снег. Разнавіднасці пластыкавых санак: лядзянкі, «талеркі», санкі з рулём і тормазам, снегамобілі.

Надзіманыя, або «ватрушкі», — вырабляюцца з гумы і ПВХ (на фота). Яны ідэальныя для катання з горак. Асноўная іх перавага — гэта зручнасць захоўвання. Яны вельмі лёгкія, вытрымліваюць даволі прыстойную вагу, таму катацца можна і ўдваіх. Трывалыя і на морозе (да мінус 20°C , некаторыя мадэлі і да мінус 35°C), і ў спёку, таму летам іх можна выкарыстоўваць на вадзе. Галоўны недахоп, як ва ўсякага надзіманага вырабу, — санкі баяцца вострых прадметаў.

ЗВЯРНИЦЕ ЎВАГУ

Калі ваша дзіця яшчэ малое для катання з горак і яму больш даспадобы доўгія прагулкі на санках, тады лепш спыніць свой выбар на металічных. Падыдуць і пластыкавыя, адпаведным чынам укамплектаваныя. Для вясёлага спуску з горак для дзіцяцей старэйшага ўзросту (ад 4 гадоў) лепш купляць пластыкавыя або надзіманыя санкі. Звярніце увагу на такія асноўныя крытэры, як бяспе-

ка, трываласць, зручнасць і, вядома, прыгажосць.

Санкі павінны быць ўстойлівыя — чым ніжэйшая іх пасадка і шырэй расставленыя палазы, тым меншая рызыка перакульвання на паваротах і пры тармажэнні.

На металічных санках праверце якасць злучэння дэталей (зварачныя швы, балты). Таксама аглядзеце дошчачкі — дрэва павінна быць роўным, без засечак.

Палазы на металічных санках могуць быць трубчастымі або плоскімі. Трубчастыя больш трывалыя і лёгкія, але прызначаны для язды па роўным, утаптаным снезе. Плоскія ж забяспечаць добрую праходнасць па друзлым снезе, які толькі што выпаў.

У некаторых мадэлях санак у палазы ўбудаваны маленькія колы — яны дапамогуць ямчэй перасякаць незаснежаныя тэрыторыі і пры гэтым абароняць фарбу на палазях.

Для маленькага дзіцяці варта выбіраць санкі з высокай спінкай, падлакотнікамі, дастатковым месцам для ног, з рамянямі бяспекі.

На металічных санках можа быць вяроўка — цягнуць, а можа і ручка-штурхач, размешчаныя як сперад, так і ззаду. Гэта дазволіць абараніць дзіця ад ветру, калі ён дзьме ў твар, а таксама дапаможа трымаць малага ў полі зроку. Лепш, калі ручка будзе устаўляцца ў пазы зверху, а не збоку.

Пры куплі санак для малых, якія ўжо добра сядзяць, не абмінаце такі від, як санкі-каляскі — аналаг летняй прагулачнай каляскі, толькі на палазях. Яны ўкамплектаваныя казырком, чэхлом для ног, снега- і ветраахоўнай плёнкай, рамянямі бяспекі, торбай для прылад. Для сну на паветры такія санкі не пады-

дуць, таму што ў іх можна толькі сядзець. Складныя санкі — выдатны варыянт, каб сэканоміць месца для захоўвання, пры тым іх лёгка перавозіць. Складнымі бываюць як металічныя, так і пластыкавыя санкі.

У надзіманых санках праверце трываласць злучальных швоў.

У пластыкавых санках варта звярнуць увагу на наяўнасць тормазу, руля, месца для захоўвання дробных рэчаў. Калі вы купляеце іх, мяркуючы катаць дзіця па роўнай паверхні, лепш браць з палазамі, сядзеннем і рамянямі бяспекі.

Прыгажосць санак пры іх выбары — таксама немалаважны фактар. Выбіраць іх лепш разам з дзіцем, бо санкі — гэта практычна вялікая цацка, якая павінна найперш спадабацца малому, а ўжо потым яно ацэніць функцыянальнасць і зручнасць.

Дарчы, бацькам дваінят, блізнят, пагодкаў таксама ёсць на што звярнуць увагу: выпускаюцца металічныя санкі для двойні, а сярод пластыкавых санак ёсць мадэлі з двума пасадачнымі месцамі.

Дзякуючы шырокаму распаўсюджванню закрытых спартыўных комплексаў, катацца на каньках можна круглы год, а не толькі зімой. Але ў пракатных канькоў ёсць шэраг мінусаў: па-першае, вам прапануюць пару не першай свежасці, па-другое, з-за частага ўжывання лязо бывае моцна сточаным, што перашкаджае катацца, па-трэцяе, яны разношаныя і могуць дрэнна трымацца на нагах. Таму лепш усё ж набыць свае.

На што неабходна звярнуць увагу пры выбары канькоў? Спачатку вызначцеся, для якога віду катання на лёдзе яны вам патрэбны: для прагулак на свежым паветры ў парку, для гульні ў хакей ці для фігурнага катання.

АМАТАРСКІЯ КАНЬКІ

Калі вы не ас і хочаце проста атрымліваць асалоду ад спакойнага слізгання па лёдзе, вам ідэальна падыдуць амаатарскія канькі. Такія канькі павінны быць лёгкімі і зручнымі. Яны мяккія звонку і ўцэпленыя знутры, не маюць строгай падтрымкі нагі і ахоўнай «брані», як, напрыклад, хакейныя. Важаць амаатарскія канькі няшмат, бо чаравікі і іх падэшвы вырабляюцца з лёгкіх пластыкаў. Лязо не тоўстае, з храміраванай ці нікеляванай сталі. Зубцы сперад кароткія або іх зусім няма.

Аднак калі ваша вага перавышае 60 кг, лепш прыгледзецца да больш цвёрдых варыянтаў, якія лепш трымаюць нагу.

ХАКЕЙНЫЯ КАНЬКІ

Для гульні ў хакей выбіраюць хакейныя канькі. Яны адрозніваюцца высокай трываласцю і надзейнасцю, бо чаравікі павінны абараняць ногі ад удараў кляшак і шайбаў. Хакейныя канькі вырабляюць з сінтэтычных матэрыялаў (тэрмапласту, нубуку, нейлону). Для аховы і падтрымкі галёнкаступнёвага сустава яны аснашчаюцца пластыкавымі калодкамі; пяты і насок іншы раз умацоўваюць металічнай сеткай. Па даўжыні лязо супадае з чаравікамі.

■ Майстар-клас

УСЕ НА КАНЬКІ!

КАНЬКІ ДЛЯ ФІГУРНАГА КАТАННЯ

Тым, хто добра стаіць на лёдзе, раім спыніцца на фігурных каньках. Іх можна адрозніць па зубцах на наску ляза і доўгім канцы, які выступае за чаравік на 1,5-2 см. Чаравікі для такіх канькоў робяць з натуральнай ці штучнай скуры. Штучная скура таннейшая і лягчэйшая, але не расцягваецца. Чаравікі з натуральнай скуры больш цёплыя і добра «садзяцца» па назе, прымаюць патрэбную форму. Вам у іх павінна быць сапраўды зручна, каб выконваць розныя элементы і рухі на лёдзе.

ЯК ВЫЗНАЧЫЦЬ ПАМЕР КАНЬКОЎ?

Прымяраць канькі лепш за ўсё на шкарпэткі, у якіх будзе катацца. Унутр фігурных і амаатарскіх канькоў надзяваюць адну пару цёлых шчыльных шкарпэтак, каб лепш адчуваць нагу і кіраваць ёю. Цяпер можна купіць і спецыяльныя тэрмашкарпэткі для зімовых відаў спорту. Памер такіх канькоў супадае з памерам вашага абутку. З хакейнымі канькамі лепш надзяваць больш тоўстыя шкарпэткі, адпаведна і памер атрымліваецца прыкладна на 0,5-1,5 большы, чым ваш звычайны.

Сачыце, каб нага ў чаравіку не боўталася, інакш вы можаце вывіхнуць яе. Але ў занадта цесным чаравіку нага будзе сціснута, хутка змерзне і стоміцца, а катанне замест задавальнення ператворыцца ў мучэнне.

ЯК ЗАШНУРАВАЦЬ ЧАРАВІКІ?

Вельмі важна правільна зашнураваць канькі. Яны павінны дастаткова туго ахопліваць нагу ў пад'ёме, шнурок каля нарка і верхніх кручкоў трэба пакінуць трохі аслабленым. Не зацягвайце шнуркі вельмі моцна, каб вам было камфортна. Пры неабходнасці зацягнуць шнуркі тужэй можна і ў час катання. Сачыце, каб заднік шчыльна аблягаў пяту — так, каб вы не маглі адарваць яе ад падэшвы. У чаравіках, якія зашпільваюцца пры дапамозе кліпсаў, спачатку зацягнуць кароткую шнуроўку (калі яна ёсць), затым пры дапамозе пятачнага рэменна зафіксуйце галёнкаступнёвы сустаў і пяту, зашчоўкніце на шчыкалатцы раменьчык з кліпсам. Нага не павінна боўтацца ў чаравіку, але пры гэтым зручна рухацца ўперад і ў бакі.

Зашнураваўшы канькі, станьце ва ўвесь рост. Сагнуце калені, парухайце нагамі, зрабіце некалькі крокаў. Калі нідзе не цісне, пальцы не ўпіраюцца ў насок і вам зручна, тады гэта ваша пара! Смела можаце набыць канькі.

І яшчэ, не забывайце рэгулярна вастрыць лязо, ад гэтага залежыць ваша бяспека.

Штучная ёлка: жыццё пасля свята

Штучная ёлка — выдатны выбар сучаснага чалавека, які з павагай ставіцца да прыроды, цэніць свой час і грошы. Аднак пасля свят узнікае пытанне: як захаваць штучнае дрэўца, каб яно не папсавалася пад уздзеяннем часу, мела прэзентабельны выгляд на наступны год?

Зняўшы навагоднія ўпрыгажэнні: цацкі, гірлянды, мішур — захоўвайце іх асобна. Не забудзьце працерці пыл, які асеў на галінках.

Правілы захоўвання штучнай ёлкі залежаць ад тыпу яе канструкцыі. Прасцей за ўсё абыходзіцца з так званымі ёлкамі-парасонамі. Галінкі такіх мадэляў дастаткова проста прыгнуць да ствала аўтаматычна, і ёлку можна схавачы ў пакет.

Калі ў вас звычайная неразборная ёлка, прыгнаць галінкі давядзецца самім. Сачыце, каб ігліца пры гэтым не памялася. Звяжыце галінкі вяроўкай (але не надта туго, бо пагнутыя галінкі будзе цяжка потым выпрастаць) і ўпакуйце.

Калі наступіць з разборнай ёлкай? Трэба зняць па чарзе ўсе галінкі, а каб не пераблытаць дэталі верхняга і ніжняга ярусаў, карыстаўцеся інструкцыяй па зборцы.

Разабраную ёлку запакуйце ў поліэтыленавы пакет (лепш непразрысты) і памясціце ў цёмнае сухое месца. Вельмі важна, каб на пакет не трапіла сонечнае святло: ігліца можа выгараць, у выніку атрымаецца «плямістае» дрэўца. Асабліваю ўвагу звярніце на металічныя часткі: кантакт з вільгацю для іх згубны.

Спецыялісты не раяць захоўваць штучныя ёлкі ў кардонках. Папера мае прыродную ўласцівасць усмоктваць вільгаць, таму аддавайце перавагу пластыкавым кантэйнерам. Не стаўце пакеты для захоўвання ёлак на балконе ці мансарду. Лепей змясціце ўпакоўку ў шафу, пакладзіце на антрэсоль ці пад ложка.

Пры правільным захоўванні і абыходжанні штучная ёлка праслужыць больш за дзесяць гадоў. Аднак рана ці позна з ёю давядзецца развітацца. Не выкідайце такое дрэўца на агульную сметніцу: трапішы на звалку, яно застанецца там на доўгія гады і будзе атручваць наваколле. Лепш скарыстайце спецыяльны кантэйнер для пластыкавых вырабаў.

■ Афіцыйна

АДРАСЫ ДОБРЫХ СПРАЎ

ФОТА БЕЛТА

* Дапамогу ў памеры 380 мільёнаў беларускіх рублёў сабралі на **Магілёўшчыне** падчас традыцыйнай рэспубліканскай дабрачыннай акцыі «Нашы дзеці». Гэты грошы пайшлі на падтрымку прыемных і апякунскіх сем'яў. Акрамя таго, звыш 370 мільёнаў рублёў было накіравана на падтрымку 45 дзіцячых дамоў сямейнага тыпу, што дзейнічаюць у вобласці, 23 цэнтраў карэкцыйна-развіваючага навучання і 18 дзіцячых сацыяльных прытулкаў.

На развіццё і ўдасканаленне матэрыяльна-тэхнічнай базы школ-інтэрнатаў, кадэцкага вучылішча, дзіцячага дома намаганні мясцовых органаў улады, прадпрыемстваў і арганізацый вобласці сабраны звыш 760 мільёнаў рублёў.

Каля 700 дзяцей з усяго рэгіёна — выдатнікі вучобы, пераможцы абласных і рэспубліканскіх алімпіяд і спартыўных спаборніцтваў, лідары і актывісты дзіцячых грамадскіх арганізацый, а таксама

дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, — пабывалі на адмысловым ранішніку — губернатарскай ёлцы. Падарункі падчас акцыі, дарэчы, атрымалі і 450 украінскіх дзяцей, якія пражываюць цяпер на тэрыторыі вобласці.

* У **Гродзенскай вобласці** ўдзел у акцыі «Нашы дзеці» ўзялі больш за 70 арганізацый, ведамстваў і прадпрыемстваў, у тым ліку органаў мясцовай улады, якія зладзілі каля паўсотні разнастайных навагодніх свят, спектакляў, ранішнікаў для дзяцей, аказалі неабходную матэрыяльную дапамогу. Удзел у святочных мерапрыемствах у рэгіёне ўзялі больш як 10 тысяч юных беларусаў — таленавітых дзяцей, дзяцей-сірот, дзяцей-інвалідаў, выхаванцаў шматдзетных і малазабяспечаных сем'яў. 580 з іх апынуліся гасцямі на маштабным абласным ранішніку.

Паводле папярэдніх падлікаў, усяго ў вобласці ў межах дабрачыннай акцыі на правядзенне навагодніх мерапрыемстваў і набыццё па-

дарункаў выдаткавана звыш 8 мільярдаў рублёў.

* У 450 святочных мерапрыемствах, якія адбыліся падчас дабрачыннай акцыі «Нашы дзеці» ў **Мінску**, узялі ўдзел больш як 81 тысяча дзяўчат і хлопцаў. Як адзначыла кіраўнік аддзела выхавання і ідэалагічнай работы камітэта па адукацыі Мінгарвыканкама Ганна Рысявец, для дзяцей, якія належаць да сацыяльна неабароненых катэгорый, было закуплена амаль 40 тысяч падарункаў.

Прадстаўнікі валанцёрскіх атрадаў і РГА «Белая Русь» з 27 устаноў адукацыі Маскоўскага раёна сталіцы наведвалі на даму, павіншавалі са святамі і ўручылі разнастайныя прыемныя і карысныя падарункі і прысмакі дзецям-інвалідам, а таксама дзецям са шматдзетных сем'яў, дамоў сямейнага тыпу, прыемных і апякунскіх сем'яў.

Агульныя вынікі рэспубліканскай дабрачыннай акцыі «Нашы дзеці», якая традыцыйна праходзіць у краіне з 1995 года і адбылася сёлета ўжо ў 20-ы раз, будуць агучаны днямі.

Вікторыя ЗАХАРАВА

■ Чакаю парады

«МНЕ ЗДАЕЦЦА, ШТО Я ЗАЙШЛА Ў ТУПІК...»

«Добры дзень, добрыя людзі! Прабачце, што адрываю вас ад спраў. Адважылася зрабіць гэта, таму што не маю побач чалавека, з якім адкрыта магла б параіцца, і вельмі спадзяюся атрымаць ад вас парадку.»

Справа вось у чым. 30 гадоў таму мы з мужам узялі на выхаванне васьмімесячную дзяўчынку Святланку з дома дзіцяці. Думалася, шчаслівейшых за нас няма... Але колькі гора было наперадзе! Дзіця, мякка кажучы, аказалася вельмі складанае. Ды ў нас ніколі не ўзнікала думкі, каб вярнуць яе. Яна была наша, і ўсе беды — нашы. Рабілі ўсё, што маглі, змагаліся за яе. Ды нічога не атрымлівалася. Змалку яна і посуд біла, і цацкі ламала. Але гэта ўсё дробязі. Гора ж пачалося гадоў з дванаццаці. Пачала сыходзіць з дому. З'язджала ў абласны цэнтр, бадзьялася там, усё хацелася ёй начаваць на вакзале. Кожны раз знаходзілі, прывозілі дадому, нікому нічога не расказвалі. Усе ведалі яе ветлівай, дружалюбнай дзяўчынкай. Так было на людзях, а дома яна была зусім іншай — капрызнай, непаслухмянай. Можна, таму, што мы занадта яе шкадавалі? Усё лепшае — толькі ёй. Яна ж была хваравітая ад нараджэння: у яе піеланефрыт, вочкі косенькія, насіла акуллары. А потым, калі вучылася на першым курсе культасветвучылішча, застудзілася на бульбе, захварэла на менингіт. Дык як было не шкадаваць такое дзіця?! Можна, яна і карысталася нашай мяккасцю, але цяпер мне здаецца, што справа ў генах.

Тройчы мы спрабавалі даць ёй адукацыю, а яна так нічога і не скончыла — толькі бухгалтарскія курсы. Двойчы выходзіла замуж. Ад кожнага мужа мае па дзіцяці (абедзве дзяўчыны). Першы раз узяла шлюб у 17 гадоў. Выраслі згадзіцца, каб не пайшла па руках. Іншага выйсця не было. Пяць гадоў перад замужам толькі тое і рабілі, што шукалі яе, упрошвалі, саромілі, а з яе — як з гусі вада. З аднакласнікамі не зналася. Кожны раз былі нейкія новыя «сябры», але ніколі не хацела нас з імі знаёміць.

Здавалася, што жывуць у ёй дзве асобы: адна — лагодная, добразычлівая, другая — нават слоў не падбярэ... І з якім бы даром да яе ні падышоў, нават калі б паміраў — яна не перагледзла б таго, што ёй рупіла зрабіць. Кідала кватэру, не

зачыніўшы дзверы, падманам збягала з дому і бадзьялася невядома дзе.

Пасля замужжа нічога не змянілася. Зноў не начавала дома, недзе швэндалася. Жылі яны з мужам у нас. І хоць зяць быў далёка не тым, каго б нам хацелася бачыць мужам дачкі, але ж трэба было яго паважаць. Потым вырашылі: няхай маладыя з'едуць далей ад гарадскіх спакус, у вёску (зяць быў хлопцам вясковым). Так і зрабілі. Дачка ўладкавалася загадчыцай клуба. Далі ім шыкоўную чатырохпакаёвую кватэру. Мы зрабілі там рамонт, набылі мэблю. Зяць таксама ўладкаваўся на работу. Паслухаліся нас і абое паступілі завочна вучыцца: дачка — у інстытут культуры, зяць — у тэхнікум. У іх ужо была дачушка. Я са Светай і маленькім дзіцем ездзіла ў Мінск — і на экзамены, і на сесію (Святлана ж карміла малую). Радасці нашай не было межаў! Усё, дзякаваць Богу, наладзілася. Але раптам і мужа, і дачушку, і работу, і кватэру — усё яна кінула. Дзіця (а Галачка было ўжо восем месяцаў) у 12 гадзін ночы падкінула нам і ўцякла...

Праз нейкі час выйшла яшчэ раз замуж. Нарадзіла зноў дзяўчынку. Але з гэтым мужам — той жа сцэнарый. Ён трываў яе выхадкі 10 гадоў. Яна гэтак жа сыходзіла з дому, кідаючы мужа з малою, вярталася, прасіла прабачэння, абяцала, што гэта ў апошні раз... Але ўсё паўтаралася.

Мы з мужам гадавалі яе першую дачушку Галачку. Але пасля такіх жыццёвых стрэсаў у абай не стала здароўя. Муж памёр у 53 гады. Я хварэю на цукровы дыябет, дрэнна бачу, часта даводзіцца ляжаць у стацыянары. Пенсія невялікая, дапамогі чакаць няма адкуль. Дачка нідзе не працуе. Ды калі б і працавала,

наўрад ці дапамагала б. Адночы, калі Галачка вучылася ўжо ў другім класе, Света з мужам вырашылі забраць яе да сябе. Аказваецца, так ёй стала зручней збягаць з дому. Галачка замяняла ў гэты час сястрычцы маму, даглядала яе, гатавала есці, карміла. Мама ж дадому не з'яўлялася тыднямі. Пачала курыць, прыкладаўца да чаркі.

У пачатку жніўня мінулага года, калі дзяўчатак трэба было рыхтаваць да школы, Света зноў сышла, пакінуўшы і мужа, і дзяцей. Патэлефанавала недзе ў канцы верасня. «Дзе ты?» — спытала ў яе. Адказала, што ў Маскве. Пытаюся: «Як жа ты змагла кінуць дзетак»? А яна кажа: маўляў, патэлефанавала, каб паведаміць, што жывая. А дзяцей няхай ён гуде. І ўсё.

Дык жа адно дзіця яго, а другое — чужое. Галачку, вядома ж, я забрала, а Волечка засталася з бацькам. Ад дачкі пасля таго вераснёўскага званка — ніякіх вестак. На ўнучку я атрымлівала ад зяця аліменты. Цяпер не атрымліваю, бо скончыўся тэрмін даверанасці, якую дачка выпісала на мяне.

Унучка мая — вельмі здольная дзяўчынка, вучыцца на «дзясяткі», толькі па рускай мове «васьмёрка». Не ведаюць праўды пра яе жыццё і ў гімназіі. Жыве з бабуляй — і ўсё тут. Ды і не хочацца, каб ведалі пра наша гора, каб ранілі душу дзіцяці лішнім болем. Але як далей быць, не ведаю. Не хапае сродкаў на існаванне: пенсія ў мяне вельмі сціплая. Можна, на сябе і хапіла б, але ж мы ўдзвюх. І сшыткі, і падручнікі патрэбны, і апраўць маю прыгажуньку, і накарміць трэба. Мне здаецца, што я зайшла ў тупік...

Я разумею, што трэба афармляць апякунства, каб атрымліваць нейкую дапамогу ад дзяржавы на дзяўчынку. Але так не хочацца, каб ведалі пра наша гора суседзі (мне сорамна перад імі за дачку), настаўнікі (гэта можа дрэнна паўплываць на ўнучку). І без дапамогі я ўжо не пражыву.

Таму і расказала вам пра сваё гора, не называючы прозвішча і месца жыхарства. Можна, праз газету я змагу атрымаць парадку. Можна, хто з чытачоў быў у маёй сітуацыі і параіць, як жыць далей? Пра сябе ўжо не турбуюся. Дзеля каго жыць, для каго стараюся — гэта мая Галачка!»

Запісала Таццяна КУЗЬМІЧ

■ Вазьму твой боль...

Пераламіць саломінку

Добрачынны рух «Клуб 5000» з'яўляецца пасярэднікам паміж тымі, каму патрэбна дапамога, і тымі, хто хоча дапамагчы. Але часта ў нас, валанцёры, узнікае ўражанне, што замест трох звёнаў застаецца адно: мы самі папрасілі для сябе дапамогу і самі ж сабе дапамаглі. Людзі так хутка прывыкаюць, што за іх усё робяць, што не гатовы і саломіны пераламіць самастойна.

www.club5000.by

Шаснаццацігадовага Алі з Азербайджана, які лячыўся ў Беларусі ад лейкозу, выпісалі як бесперспектыўнага пацыента. Бацькі спачатку ўпалі ў істэрыку, пасля — у ступар. Нашы валанцёры разаслалі дакументы хлопца па замежных клініках у надзеі, што хоць хто-небудзь працягне лячыць яго. Прыходзілі запрашэнні, але ўсё ўпіралася ў грошы. Нечакана высветлілася, што вёска, дзе сям'я Алі жыве ў Азербайджане, знаходзіцца ў зоне ваеннага канфлікту і з гэтай прычыны ён мае права на бясплатнае лячэнне ў нямецкай клініцы. Заставалася знайсці грошы на пералёт і пражыванне. Беларускія валанцёры дзень і ноч працягвалі дапамагаць гэтай сям'і, арганізоўвалі акцыі, зборы, шукалі магчымасці, прыцягвалі спонсараў. Дзве траціны неабходнай сумы павіслі ў паветры, бо бацькі аформілі электронны кашалёк на ненадзейнага чалавека, і абналічыць іх не было магчымасці. Пазычыць, узяць крэдыт сям'я таксама не хацела. Бацькі цудоўна ведалі, што жыццё іх сына вымяраецца днямі, кожная хвіліна каштоўная. Але яны проста чакалі, пакуль беларускія валанцёры збіваюць з ног. Чакалі доўгіх пяць месяцаў. За гэты час паспелі згуляць вяселле старэйшай дачкі ў Азербайджане — на гэта і сродкі знайшліся. А праз пяць месяцаў Алі не стала. Яны плачучы, расказваюць, як страцілі самае дарагое, як адпусцілі яго ў рай, а самі засталіся ў пекле. Пры тым, што не зрабілі ніводнага руху, каб выратаваць сваё шчасце. Саломіны не пераламілі.

...«Клуб 5000» здабыў дарагія квітку на вясёлае дзіцячае мерапрыемства і сродок мноства прэтэндэнтаў выбраў Ваню з яго матуляй. Ён проста неабходна развезацца, урачы даюць дазвол на выхад з бальніцы, стан дазваляе, на сцэне будзе выступленне любімых сабак хлопца — усё сышлося. Ідзіце і зараджайцеся пазітывам!

«Добра, мы сходим, але з адной умовай, — быццам пазычае грошы Ваніна маці, — калі вы знойдзеце нам прыгожыя ўборы. Мы ж не пойдзем у бальнічным адзенні».

Я прапаную ёй сваю сукенку, але памеры не супадаюць. Тады раю спытаць у суседзяў па палаце, аддзяленні. Нядаўна прайшлі навагоднія святы, верагодна, дзеці апрашаліся на ранішнікі. Там столькі людзей вакол, што абавязкова што-небудзь знойдзецца.

Але маці сядзіць і чакае ўборы ад нас. Як патлумачыць, што запрапанне на вясёлае дзіцячае свята — гэта не просьба, а прапанова з нашага боку? Што яны больш за нас зацікаўленыя ў паходзе на гэтае мерапрыемства? Што трэба толькі пачаць варушыцца, пераламіць саломіну.

...Коля шмат гадоў таму скончыў лячэнне ў Цэнтры дзіцячай анкалогіі, гематалогіі і імуналогіі. З таго часу ён у стойкай рэмісіі, хвароба адступіла, але часам нагадваюць пра сябе наступствы лячэння: то цукар падскочыць, то страўнік прыхопіць, то суставы заломіць. Міколу даўно за дваццаць. А ён застаўся на ўзроўні хлопчыка, які толькі што даведаўся, што ў яго рак. Ён не перарос сваю хваробу, не дагнаў аднаго, не разумеў, што сам стаў дарослым. Коля сядзіць на шыі ў адзінокай маці, якая рэшткі здароўя паклала на змаганне за жыццё сына і цяпер сама не працуе. Яны не выжывуць без дапамогі «Клуба 5000», бо гэта адзіная крыніца фінансавання для іх. Але самі нічога не робяць для таго, каб знайсці іншыя крыніцы для паляпшэння ўласнага становішча.

...Тэлефануе валанцёрка Галя і просіць тэрмінова знайсці машыну ёй у дапамогу. Галя сустрэла з Гродна перадачу для падапечных. Абяцалі пакет з падарункамі. Прывезлі шэсць. Добрыя людзі выгрузілі з машыны ўсе шэсць непадёмных пакетаў проста пасярод калычавой дарогі і паехалі далей па сваіх справах. Ручкі ў пакетаў парваліся пры першай жа спробе падняць іх. Мяце снег. Галя стаіць пасярод аўтадарогі, не можа зварухнуцца з месца, нават да прыпынку не дойдзе. І таксі не выклікаць — ні адрасу, ні дома. Ды спытаў бы хто, ці былі ў яе з сабой грошы на таксі. А я атрымліваю яе званок адчаю па дарозе ў паліклініку і, не выходзячы з аўтобуса, пачынаю абзвоньваць валанцёраў, усіх знаёмых і малазнаёмых людзей з асабістым транспартам. Але ў іх справы, планы, ніхто не можа сарвацца вось так і ў гэтую ж хвіліну гнаць на іншы канец Мінска па Галю з шасцю пакетамі.

Мы тады выкруціліся, разурлілі сітуацыю. Але сіл выкручвання далей усё менш і менш.

І пакуль жыццё Алі, святочны ўбор для Вані, Колева работа ці дастаўка пакетаў з дапамогай — гэта выключна нашы клопаты і праблемы, яны так і будуць заставацца нявырашанымі. Нічога не даецца проста так. Каб былі заробак, праца, касцюм ці здароўе, трэба да гэтага імкнуцца. Трэба хаць б захацець — шчыра захацець быць здаровым, забяспечаным, добрым, прыгожым ці жанатым. Трэба захацець і прызнацца сабе ў сваім жаданні, трэба агучыць яго Богу і папрасіць Сусвет спрыяць. Трэба пераламіць саломіну. А дабрачынцы — не багі. Мы толькі звяно — трэцяе звяно паміж тым, хто хоча, і тым, хто можа.

Таццяна НЕМЧАНІНАВА, стваральніца дабрачыннага руху «Клуб 5000»

■ Фотаздымак з гісторыяй

БАЦЬКАВА СПАДЧЫНА

«Такіх бацькаў цяпер няма, якім ён быў, — з любоўю напісала пра свайго тату Валянціна Шапарова, старэйшая жыхарка вёскі Старая Беліца Гомельскага раёна. — Мой тата, 1888 года нараджэння, быў пісьменным, таму пільна сачыў, каб і дзеці ўсе вучыліся. Сам не курыў і хлопцам не дазваляў — паліць браты сталі, ужо служачы ў арміі... А яшчэ бацька прывучыў нас да працы — і зноў жа не на словах, а на справе быў тут найпершым прыкладам. Ніякіх сварак у нас дома не было — як паміж бацькамі, так і сярод дзяцей... Наогул, ва ўсім ён быў прыкладам для нас.

У арміі тата (на першым здымку ён у чорным адзенні) не служыў і на вайну яго не забралі — бо меў вельмі хворае сэрца (а пра жыў да 75 гадоў толькі дзякуючы таму, што старанна сачыў за сваім здароўем). І хоць падчас вайны ён хаваўся ад немцаў, але аднойчы яго арыштавалі і прымусява вывезлі на працу. Ён трапіў у Венгрыю — пазней раскажаў, як там было дрэнна, як галадалі і знясілівалі... Аднойчы з такімі ж небаракамі шукалі яны ежы ў разбураным доме, і тата знайшоў 12 абразкоў святых. З таго часу ён заўжды насіў іх з сабой, бо верыў, што яны абароняць — і, ведаеце, нават у вельмі страшную бамбэжку, падчас якой шмат хто загінуў, тата застаўся жывы. Напрыканцы 1944 года тата вярнуўся дамоў і стаў працаваць у калгасе. А паколькі да працы ставіўся вельмі сумленна і адказна, то на агульных сходках яго заўсёды хвалілі і ставілі іншым у прыклад. Аднойчы напрыканцы года старшыня калгаса сказаў, маўляў, які малайчына Іван, зарабіў восем пудоў пшаніцы, а тата, які атрымаў толькі адзін пуд, сказаў пра тое старшыні, дык ён у адказ: «Трэба ж людзей заахоўваць, каб лепш працавалі».

Пасля вайны жылі мы бедна, як і ўсе, але ў нас быў свой паратунак ад нудоты — гармонік, балалайка, барабан. Чатыры мае браты ўмелі іграць на гармоніку, а Шура яшчэ на балалайцы. Мама добра спявала, сястра Надзя адбівала рытм на барабане. Я спытала неяк у мамы, як у нас наогул з'явіўся гармонік. Аказваецца, яе сын Яша (татаў пасынак), калі быў маленькім, садзіўся

на ложку і сціскаў падушку, быццам іграў на гармоніку. Было тое яшчэ да вайны, сям'я тады жыла няблага, бо тата зарабляў, возячы на кані торф з балота на электрастанцыю ў Гомель, — таму, як толькі мама раскажала пра Яшу, дык адразу і купілі ў Гомелі гармонік.

...Раскажу яшчэ адзін памятны выпадак пра тату. Мы жылі тады ў пасёлку Перамога. А мама і тата былі родам з Урыцкага, што ў 5 кіламетрах, і там жылі ўсе татавы сваякі. 21 верасня на Урыцкім было прастольнае свята, і мама з татам штогод у гэты дзень хадзілі ў госці (а да нас родзічы ў госці прыезджалі 19 снежня, на Міколу). Дык вось, тата трохі там выпіў. Ідуць дамоў, і ён усё пытаецца ў мамы: «Дуня, Перамога далёка?». А ўжо блізка зусім, мама так і сказала. Тады тата сеў і сказаў, што будзе тут спаць. Давялося маме з дома выклікаць на дапамогу сыноў — мае браты прыйшлі і адвялі тату дамоў. І вырашыў ён класціся проста на падлозе. Сталі яму слаць

і падкладваць падушку, а ён усё адкідавае і крычыць: «Буду спаць на прастоле ў Сталіна!». А як раніцай прачнуўся, то кажа: «Думаў, што дзеці мяне шкадуюць, а ніхто нічога нават не пасцяліў». Самая малодшая з маіх сястрычак, Люба, пачала тады з яго смяцца і расказваць, як ён спаў «на прастоле ў Сталіна». Доўга потым яшчэ тое прыгадвала.

...Чым больш старэю, тым часцей успамінаю дзяцінства і тое, якая ў нас была дружная, вясёлая сям'я. Вось яна амаль уся на другім здымку, што датаваны 1948 годам: у ніжнім шэрагу (справа налева) сястра Надзя, наша мама, сястра Люба, я, сёстры Ніна і Вера; у верхнім шэрагу (злева направа) браты Лёша, Пеця, Яша, яго жонка Вольга, сястра Тоня. І хоць сёння нас засталася толькі чатыры сястры — я, Ніна, Вера і Люба — у нас дагэтуль вельмі цёплыя адносіны і агульныя ўспаміны».

Паважаныя чытачы! Конкурс «Фотаздымак з гісторыяй» працягваецца.

Мы па-ранейшаму чакаем ад вас цікавых фота з сямейнага альбома (за выключэннем леташніх здымкаў з курорта, вясельных фотасесій і сучасных фота дзяцей). Вам ёсць што паказаць і раскажаць? Давайце пагартваем сямейныя альбомы разам! Фотаздымкі з гісторыяй (не больш за тры) дасылайце з адпаведнай пазнакай на адрас: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10 а, або info@zvyazda.minsk.by. Аўтар найлепшага фота з гісторыяй будзе адзначаны прызам. Арыгіналы дасланыя фотаздымкаў абавязкова вяртаюцца аўтарам.

5 КНІГ

ДЛЯ ЧЫТАННЯ
разам з дзецьмі

Вольга КУЧЫНСКАЯ, бухгалтар:

1. Сельма Лагерлеф, «Цудоўнае падарожжа Нільса з дзікімі гусямі». На мой погляд, гэта класіка, якая не старэе і працягвае вабіць дзяцей рознага ўзросту — прынамсі, у маёй сям'і казку шведскай пісьменніцы з задавальненнем слухаюць як дзесяцігадовы, так і чатырохгадовы сын. І абодва ўжо ўсвядомілі, што нават самы вялікі хуліган пры жаданні можа выправіцца і стаць добрым хлопцам — што мяне як маці асабліва ўсцешыла.

2. Зіна і Філіп Суравы, «Займалкі. Зіма». Кніга, якая трапіла мне ў рукі зусім выпадкова, але адразу стала незаменнай памочніцай. Бо гэта не проста гісторыя для чытання, а зборнік карысных парадаў, што можна рабіць бацькам і дзецям зімой: гуляць з ледзяшамі, ляпіць фігуры са снегу, зрабіць штучны снегпапад у шклянцы, змайстраваць кармушку для птушак, прыгатаваць разам смачнае «зімовае» печыва...

3. Джані Радары, «Падарожжа Блакітнай Стралы». Вельмі добрая навагодняя гісторыя пра тое, як цацкі збеглі з крамы і выправіліся ў падарожжа на чароўным цягніку да хлопчыка, які застаўся без падарункаў. Насамрэч, безумоўна, гаворка ў казцы ідзе пра штосьці большае — пра міласэрнасць і сапраўднае сяброўства, узгадаць важнасць якіх будзе карысна і дарослым.

4. Дзіцячая энцыклапедыя кшталту «Свет вакол нас». Калі ў вас падрастаюць маленькія «шточкі» і «чамучкі», гэта проста неабходнае настольнае выданне. Як уладкавана Сонечная сістэма і чаму вымерлі дыназаўры, адкуль бярэцца электрычнасць і чым адметныя старажытныя егіпцяне, як функцыянуюць органы і сістэмы чалавечага цела — з дапамогай падобных энцыклапедыяў можна даць даволі поўныя адказы на ўсе пералічаныя і мноства іншых пытанняў, і залежнасці ад схільнасцяў і інтарэсаў вашых дзяцей.

5. Эдуард Успенскі, «Гарантыйныя чалавечкі». Не ведаю, чаму, але ў дзяцінстве гэтая кніга прайшла міма мяне. І толькі цяпер, калі малыя захапіліся «Фіксікамі» і сталі праводзіць ля тэлевізара зашмат часу, мой сябар, інжынер па адукацыі, параіў пераклічыць іх на прататыпы Успенскага. І ведаеце — спрацавала, мы перачыталі кніжку некалькі разоў!

■ Пясочніца

ПА ВОБРАЗЕ І ПАДАБЕНСТВЕ

Да сям'і ў госці прыходзіць матуліна сястра — відавочна цяжарная. 4-гадовая Алеся ўсё распытвае:

- Цётка, а хто ў цябе там?
- Немаўля. Яно расце ў жывоціку, а потым народзіцца на свет і будзе расці, як і ты.
- А ў мяне... — тут жа прыдумляе малая, — у мяне ў жывоціку сядзіць коцік! Ён вельмі любіць малако з мёдам, а калі вырасце, таксама народзіцца, і мы будзем з ім гуляць!

ГУЛЯЦЬ — ДЫК З МУЗЫКАЙ

Маленькі сын гуляе ў пакоі — грукоча машынкай, барабаніць, уключае музычныя цацкі.

- Вова, — не вытрымлівае мама, — можа, хопіць шумець?
- А ж табе не перашкаджаю абед гатаваць, — разважна адказвае малы, — вось і ты мне не перашкадай рабіць мае справы.

ІХ ЯСІ, А ЯНЫ ГЛЯДЗЯЦЬ...

- Ведаеш, які сакрэт я табе скажу? — прыходзіць да бабулі пасля вчэрэй маленькая Соня.
- Які?
- У кожным пельмені ўнутры жыве... катлета!

Знайдзіце 10 адрозненняў

ЦЯГНІК ЗАБАЎ

(для малечы)

Загадкі

Улетку адпачываюць, А ўзімку дзяцей катаюць. (Сакі) (Сакі)

♦ ♦ ♦

Шар пастаўлены на шар, Нос чырвоны на ўвесь твар, Рот і вочы — вугалькі. Адгадайце, хто такі? (Сявік) (Сявік)

♦ ♦ ♦

Па сцяжыне, па дарозе Бегчы я ў іх не ў змозе І па снезе не ідуць, Лёд убачаць — і лятуць! (Кякі) (Кякі)

♦ ♦ ♦

Ляцяць птушкі без крылаў, а садзяцца без ног. (Княжыня) (Княжыня)

3D малюнак

Вядучая рубрыкі Алена БІЗУНКОВА.

Снегабірынт

■ Мастацтва ў дзеянні

ПАТРЫЯТЫЗМ. ПЕРАМОГА. ПЛАКАТ

Хто з расіян стварыў плакат на беларускай мове і чаму мастака з Арменіі ўразіла трагедыя, якая адбылася на тэрыторыі Беларусі ў гады вайны? Хутка на гэтыя пытанні з'явяцца адказы...

Міжнародны конкурс плаката патрыятычнай тэматыкі, прысвечаны 70-годдзю Вялікай Перамогі, які быў аб'яўлены Міністэрствам інфармацыі, завяршыўся. На суд журы прадстаўлена 167 прац з больш чым 380, дасланных творчай моладдзю краін — удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Пераможцаў назавуць падчас XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу, што пройдзе з 11 па 15 лютага.

Рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, якая разам з Выдавецкім домам «Звязда» таксама з'яўляецца арганізатарам конкурсу, на старонках нашай газеты ўжо расказваў пра яго ўмовы, галоўную ідэю і творчую рэалізацыю. Сёння Міхаіл БАРАЗНА, хто адзін з першых бачыў дасланыя плакаты, дзеліцца з чытачамі сваімі ўражаннімі і праводзіць работу над памылкамі.

— **Міхаіл Рыгоравіч, ці адбыўся конкурс?**

— Адборачнай камісіяй былі адхілены тэмы працы, якія не адпавядалі тэхнічным параметрам або жанру плаката: напрыклад, адсутнічаў тэкст, няяснымі былі выявы. У выніку ў другі тур прайшлі 167 работ. Конкурс адбыўся! І для мерапрыемства патрыятычнай тэматыкі, улічваючы ўзроставае абмежаванне яго ўдзельнікаў, колькаснае прадстаўніцтва было дастатковым. Плакаты даслалі мастакі з шасці краін — удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Дарэчы, работы яшчэ працягваюць паступаць. Вядома, да ўдзелу ў конкурсе мы іх ужо не прымаем, але разглядаем у якасці магчымых удзельнікаў экспазіцыі плаката на XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу.

— **Прадстаўнікі якіх краін былі найбольш актыўнымі ўдзельнікамі конкурсу?**

— Армяне, расіяне і, безумоўна, беларусы. Мы — ініцыятары конкурсу, таму, відаць, наша інфармацыйная праца пры дапамозе сродкаў масавай інфармацыі выклікала большае прадстаўніцтва Беларусі. Мы нават сталі ўзорам у гэтых узаемаадносінках. Таму і мелі такую нацыянальную актыўнасць. Думаю, калі будуць праводзіцца наступныя конкурсы, то вопыт Беларусі па арганізацыі і асвятленні падобных мерапрыемстваў стане калі не ўзорным, то добрым прыкладам.

— **Калі скласці партрэт сярэднястатыстычнага канкурсанта, то які ён?**

— Надзвычай актыўнымі былі школьнікі. Прыкладна чацвёртая частка дасланных работ — іх творы. На жаль, не ўсе прайшлі ў другі тур. Магчыма, таму, што гэта вельмі сур'ёзны від мастацтва і дызайну і чалавек у шасці-васьмігадовым узросце не дакладна разумее законы гэтага жанру. У дзяцей, напрыклад, сустракаюцца такія рэчы, як перамаляванне вядомага фотаздымка. Аднак тое, што дзіцячая актыўнасць была значнай, — вельмі добры паказчык. Гэта патэнцыйныя ўдзельнікі наступных конкурсаў. Асноўнымі ж канкурсантамі конкурсу сталі студэнты вышэйшых навучальных устаноў культуры і мастацтва Ерэвана, Екацярынбурга, Алматы, Масквы і Мінска.

— **Мне падалося, ці сярод плакатаў ёсць зусім дзіцячыя працы?**

— Ёсць. І яны будуць удзельнічаць у конкурсе на роўні з астатнімі работамі. Дарэчы, у мастацтве плаката даволі часта выкарыстоўваюць мову дзіцячага малюнка. Яна выразная, кікая, у значнай ступені абгульчана. Як і ў музыцы, дзе ў стварэнні кампазіцыі ўдзельнічаюць дзіцячыя галасы, хоры. Невыпадкова нават прафесійныя мастакі часам стылізуюць свае творы пад дзіцячы малюнок. Гэта лёгка, эскізны накід. Так, напрыклад, рабіў і знакіміты Пікаса. І нават дзіцячыя малюнкі, створаныя пры дапамозе камп'ютарных праграм, мне вельмі спадабаліся. Такі ўплыў сучаснай медыяпрасторы, камп'ютарных гульняў, што адлюстравана ў плакаце праз самых малых удзельнікаў конкурсу. І гэта вельмі цікава. Мы ўсё ж такі аперыруем стэрэатыпамі прафесійнага стаўлення да плаката, а тут нешта нечаканае: погляд дзяцей, якія жывуць і ў віртуальным свеце.

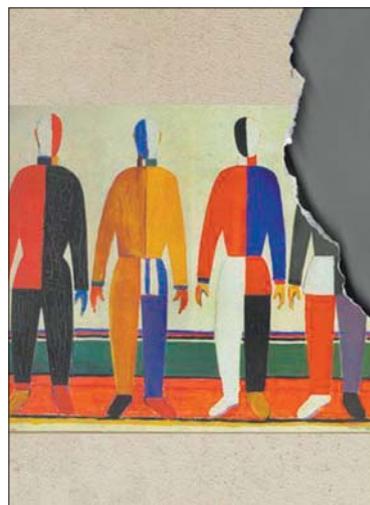
— **А ці ёсць плакаты, якія сведчаць аб нацыянальнай прыналежнасці іх аўтараў?**

— Сапраўды, сустракаюцца плакаты і з нацыянальнай прыкметай: з адлюстраваннем дэжору, элементаў адзення. Гэта ёсць, але не з'яўляецца дамінуючым. Мова плаката — універсальная. Пра гэта можна доўга разважаць, вёсці філасофскую дыскусію: як ментальныя платформы ўплываюць на кампазіцыйныя пабудовы, хто імкнецца больш да чырвоных колераў, а хто да шэрых... Ёсць увогуле ўнікальныя рэчы, як плакат, дасланы з Расійскай Федэрацыі, зроблены на беларускай мове. Магчыма, гэта звязана з паходжаннем аўтара. Пакуль мы гэтай легенды не ведаем, але такія выпадкі сустракаюцца.

— **Неяк вы казалі, што не паўтараюцца ў мастацтве плаката вельмі**

цяжка. Сапраўды, сярод дасланных работ шмат падобных, але ў той жа час нямае і ўнікальных твораў. Што вам найбольш запомнілася?

— У першую чаргу мне запомніліся творы, якія выклікаюць эмацыйны адказ гледача, мой асабісты. Напрыклад, плакат «Буду героем, як мой прададзед», дзе адлюстраваны маленькі хлопчык, які забяўляецца з фігуркамі салдат. Мне спадабаўся той плакат, які знаходзіць водгук, як было ў дзіцячым выпадку пры разглядзе яго адборачнай камісіяй. Ёсць, безумоўна, і канцэптальныя работы. Мяне, напрыклад, уразіў плакат пад назвай «70 гадоў з расплюшчанымі вачыма».

Там прасочваецца ідэя, што дзеці, якія апынуліся ў гады вайны пад акупацыяй, сем дзесяцігоддзю пражылі ў міры — з расплюшчанымі вачыма. Можна, такія плакаты не адразу заўважаеш. Часам да іх трэба вярнуцца два-тры разы. І ў гэтым таксама асаблівасць мастацтва плаката. Сустракаюцца і вытанчаныя па кампазіцыі творы. Тут можна вылучыць армянскія работы, прысвечаныя трагедыі Чырвонага Берага. Мяне ўразіла тое, што яна кранула мастака з Арменіі. І гэта гаворыць не толькі пра вонкавыя якасці плаката, але і пра ўчынак мастака, які для мяне таксама многае значыць. Гэта сведчыць і аб шырыні круглагаду, калі творца імкнецца паглыбіцца ў культуру іншай краіны. На пачатку XXI стагоддзя такое імкненне тым больш выклікае павагу да чалавека.

— **Ці сустракаліся ў працах агульныя мастацкія вобразы, метафары?**

— Зразумела, сустракаліся. У першую чаргу, гэта сімвалы Вялікай Перамогі, якіх было шмат. Магчыма, дзесьці не хапіла прафесіяналізму, каб гэтыя сімвалы трансфармаваць у больш выразныя сучасныя вобразы. У значнай колькасці прадстаўлены такія сімвалы, як сцягі, зоркі, армейскія медалі. Уразіла адна выява, дзе адлюстраваны медаль, у які трапіла куля. Магчыма, гэты сімвал часта цытуемы, але ў дадзеным выпадку дасягнута высокая выразнасць.

— **На адным з плакатаў, здаецца, знайшла памылку, калі побач з выявай стаяў подпіс «60 гадоў з Дня Перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі»...**

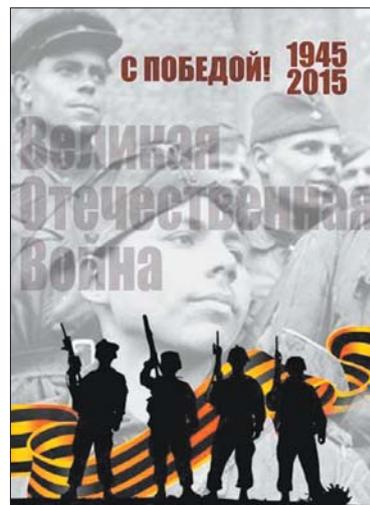
— Гэта не памылка. Хутчэй за ўсё, плакат чакаў конкурсу. Мы павінны ўлічваць, што апошні конкурс плаката міжнароднага маштабу, прысвечаны Перамозе, адбыўся ў пачатку 1990-х гадоў. І зразумела, што чалавек мог зрабіць плакат дзесяцігоддзе таму, а цяпер з'явілася магчымасць прадставіць яго на конкурс. Вядома, калі праца будзе адабраная для выставы, мы прапануем аўтару гэтую памылку, як вы кажаце, выправіць.

— **Пераможцаў традыцыйна будзе трое?**

— Прызоў будзе значна больш. Мы абмяркоўвалі гэтае пытанне, і, акрамя асноўных трох прызоў (хоць у журы ёсць магчымасць пры аднолькавай колькасці балаў другое і трэцяе месца падзяліць на дзве ўзнагароды), плануецца прызначэнне спецыяльных узнагарод і заахвочванне канкурсантаў у выглядзе пэўнай стажыроўкі або ўдзелу ў майстар-класах. Цырымонія ўзнагароджання пераможцаў адбудзецца ва ўрачыстай абстаноўцы на XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу. Тут жа размесціцца выстава найлепшых плакатаў, якія таксама плануецца сабраць у спецыяльным каталоце.

— **Ці ёсць у конкурсе перспектывы?**

— Ёсць. І тое, што ён патрэбны, — адназначна. Для першай спробы аднаўлення міжнароднага конкурсу плаката на тэрыторыі СНД вынік выключны. Адзінае, што мы павінны ўлічваць пры арганізацыі, — лепш раскрываць

яго сэнс. Важна зразумець, што гэта не конкурс плаката антываеннага і не толькі таго, які прысвечаны падзеям Вялікай Айчыннай вайны, яе сімвалам, а конкурс плаката патрыятычнага. І ў наступны раз я хацеў бы ўбачыць больш глыбокія ўяўленні моладзі пра патрыятызм. Там можа быць адлюстравана любоў да Радзімы ў самым шырокім сэнсе гэтага слова: любоў да горада, лясоў, рэк, да роднай мовы, гукаў, літаратуры... Магчыма, неабходна будзе ўвесці намінацыі.

— **Ці ўбачылі плакат XXI стагоддзя, які імкнуўся падчас нашай апошняй сустрэчы?**

— Падвядзём вынікі конкурсу, а потым адкажу на гэтае пытанне.

— **Такім чынам, да сустрэчы на Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу, калі будуць агучаны імёны пераможцаў конкурсу плаката і, спадзяюся, названы плакат новай зры!**

Вераніка КАНЮТА.

■ Наш фармат

ПРА МОВУ, ГІСТОРЫЮ І ГЕАГРАФІЮ...

Вяртанне да выкладання ў школе гісторыі і геаграфіі Беларусі на беларускай мове плануецца абмеркаваць да канца студзеня на вялікай нарадзе з педагагічнай грамадскасцю. Пра гэта журналістам паведаміў **міністр адукацыі Міхаіл ЖУРАУКОЎ**.

— Удзел у нарадзе возьмуць прадстаўнікі навучальных устаноў з усіх рэгіёнаў краіны, аўтарскіх калектываў, якія працуюць над стварэннем навучальных комплексаў, а таксама вучнёўскіх саветаў. Але наша цвёрдае перакананне — гісторыю сваёй краіны трэба вывучаць на роднай мове, — падкрэсліў кіраўнік галоўнага адукацыйнага ведамства.

Разам з тым Міхаіл Жураўкоў прызнаўся, што да прымусовай усеагульнай беларусізацыі ставіцца вельмі асцярожна. Міністр адукацыі з задавальненнем канстатаваў, што цікавасць да беларускай мовы ў студэнцкім асяродку расце. Прычым ён ў штодзённым ужытку карыстаюцца ўжо не толькі студэнты гістарычнага ці філалагічнага факультэтаў, але і студэнты тэхнічных і прыродазнаўча-навуковых спецыяльнасцяў, якія нават на экзаменах адказваюць выкладчыкам па-беларуску. У сацыяльных сетках ёсць суполкі, у якіх студэнты размаўляюць паміж сабой толькі на роднай мове.

— Мяркую, што калі-небудзь мы прыйдзем да таго, што большасць прадметаў будзе выкладацца ў нас на беларускай мове. Я лічу, што кожны павінен сам для сябе ў душы вырашыць: якая мова яму бліжэй. Але чым больш актыўна мы будзем прапагандаваць беларускую мову і прыгажосць яе гучання, тым хутчэй людзі пачнуць на ёй размаўляць. Галоўнае — каб гэта стала для людзей натуральнай патрэбай, — сказаў міністр адукацыі.

Надзея НІКАЛАЕВА

■ Дзеля памяці

ЁН ВЫВУЧАЎ СВАЮ КРАІНУ

Не дажыўшы крыху больш за тыдзень да свайго 86-годдзя, пайшоў ад нас вядомы беларускі гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар **Анатоль Грыцкевіч**.

Ён вывучаў Беларусь, той цікавы перыяд яе гісторыі, калі адбываліся важныя працэсы фарміравання дзяржаўнасці, якую мы маем сёння, пра вытокі і крыніцы якой можна разважаць у тым ліку дзякуючы яго працам. Беларусы будуць перачытваць работы Анатоля Грыцкевіча дзеля таго, каб лепш разумець сябе і ролю тых з'яў, якія паўплывалі на наш менталітэт. Асабліва цікавілі Анатоля Грыцкевіча пытанні веравызнання і тое, што вызначала сацыяльна-эканамічныя ўмовы ў перыяд ВКЛ. А яшчэ асобы, якія паўплывалі на дзяржаўнае будаўніцтва. Кіраўнікі. Ваяры. Патрыёты.

Анатоль Грыцкевіч доўга вучыўся і атрымаў выдатную адукацыю: спачатку медыцынскую, потым гуманітарную — навуцаў у Мінскім інстытуце замежных моў, удасканалваў веды ў БДУ. З 1959 года працаваў у Інстытуце гісторыі Акадэміі навук Беларусі. У нейкім сэнсе быў асветнікам па жыцці: шмат гадоў займаўся са студэнтамі (загадваў кафедраў Мінскага інстытута культуры, цяпер універсітэта культуры). Аўтар сямі манаграфій і больш як 1000 навуковых артыкулаў.

Анатоль Грыцкевіч — гэта асоба, вартая вывучэння, апантаны чалавек, які служыў Бацькаўшчыне.

Валерыя РАГАЛЕВІЧ, кансультант упраўлення выдавецкай дзейнасці і гандлю Міністэрства інфармацыі:

— **Найлепшыя плакаты патрыятычнай тэматыкі зоймуць ганаровае месца ў экспазіцыі на XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу. А паколькі сёлета кірмаш будзе праведзены ў іншым памяшканні (па адрасе праспект Пераможцаў, 14), плакаты будуць прадстаўлены ў сучаснай прэстыжнай зале. Раздрукаваныя ў вялікім фармаце, яны будуць прыцягваць увагу наведвальнікаў падчас усіх дзён, калі будзе працаваць кірмаш. А каталог плакатаў, хутчэй за ўсё, будзе выдадзены да 70-годдзя Вялікай Перамогі. Вопыт яго падрыхтоўкі ў нас ужо ёсць. Гэта будзе сучасны каталог квадратнай формы, складзены з найлепшых работ. Лёс плакатаў пасля кірмашу пакуль не абмяркоўваўся, але было б добра стварыць з іх перасоўную выставу па краіне. Гэтыя плакаты, дзе вельмі выразна адлюстравана тэма памяці і вайны, павінны убачыць у кожным абласным і раённым цэнтры.**

■ На слыху

ШТРАФ ДЛЯ БЕСПРАЦОЎНЫХ

Дармаедаў хочучь прымусяць раз на год плаціць больш за 3,5 мільёна рублёў

У праекце дэкрэта аб стымуляванні занятасці прапаноўваецца абавязаць працаздольных грамадзян, якія не ўдзельнічаюць у фінансаванні дзяржаўных выдаткаў, плаціць аднаразовы збор. З асоб, што на працягу больш як паўгода не выплачвалі падаткі, плануець раз на год сагнаць пошліну ў памеры 20 базавых велічынь (сёння гэта 3 мільёны 600 тысяч рублёў).

Сума разлічвалася з улікам сярэдняга памеру падаходнага падатку з аднаго плацельшчыка за 2013 год. За ўхіленне, несвоечасовую ці няпоўную выплату збору будзе прадугледжана адміністрацыйная адказнасць. У той жа час пэўныя катэгорыі грамадзян — напрыклад, непрацаздольных ці тых, хто выхоўвае дзяцей, — вызваляць ад выплаты ўзгаданай сумы. Не будуць спаганяць 20 базавых і з асоб, якія не з'яўляюцца рэзідэнтамі Беларусі (знаходзяцца ў краіне менш за 183 календарныя дні). Новыя захады дазваляць прыцягнуць у бюджэт 400–450 мільярдаў рублёў за год.

Трэба адзначыць, што збор «за дармаедства» не будзе з'яўляцца нейкай легалізацыяй незаконнай прадпрыемальніцкай дзейнасці, калі чалавек на самой справе працуе, але не плаціць падаткі. Калі падобныя факты будуць выяўлены, у дачыненні да правапарушальнікаў прымуць меры, прадугледжаныя заканадаўствам.

МЕРКАВАННІ З НАГОДЫ:

Сяргей МАЛОЧКА, галоўны ўрач Мінскага гарадскога клінічнага наркадыспансера:

— Пытанне: адкуль беспрацоўныя будуць браць 20 базавых? Для іх гэта вялікая сума. Лягчэй было б увесці падатак на гарэлку. Мы неяк падлічвалі, што калі на кожную бутэльку зрабіць пошліну хаця б 100 рублёў, можна атрымаць 12 мільярдаў рублёў за год. У наркадыспансер, дарэчы, часта прывозяць беспрацоўных, і на іх лядзённе выдаюць выдаткоўваць грошы з бюджэту. Кошт аднаго ложка-месца за дзень складае 250 тысяч рублёў, за два тыдні гэтая сума вырастае да 3,5 мільёна. Да такіх дармаедаў сапраўды трэба прымаць пэўныя меры, каб саканоміць дзяржаўныя сродкі.

Аляксандр МАЦЕВАСЯН, прыватны прадпрыемальнік:

— Калі чалавек свядома вырашае не працаваць, а траціць час на іншыя заняткі, і яму хапае на жыццё — няхай заплаціць тры з паловай мільёны за свой выбар, не так гэта і шмат. Нейка жа знаходзіць ён грошы на ежу і адзенне. Аднак ці акупіцца такая мера? Каб адшукаць беспрацоўных і спагнаць падатак (не думаю, што ўсе самі ахвотна прыйдуць плаціць), трэба будзе патраціць пэўны час і сродкі.

Святлана НОРЫК, начальнік упраўлення па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Смагонскага райвыканкама:

— Лічу гэты збор правільным. Магчыма, больш празрыстай стане цэная эканоміка, бо шмат тых, каго лічаць беспрацоўнымі, проста не аформлены афіцыйна і ўсе заробленыя грошы кладуць сабе ў кішэню. А чалавек, які сапраўды не працуе ці не можа, прыйдзе ў мясцовыя органы ўлады і стане на ўлік. Мы ўсе хочам атрымліваць ад дзяржавы па максіму, але ж для гэтага трэба і штосьці ўкладваць. Я бачу, якія сумы паступаюць у раённы бюджэт і колькі выплачваюцца на пенсіі і розныя сацыяльныя дапамогі. Збор з дармаедаў будзе толькі на карысць нашым дзеям і старым.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона)

по поручению Республиканского унитарного предприятия «Управляющая компания холдинга «Белавтодор» (продавец) проводит повторный открытый аукцион по продаже легкового автомобиля VAZ-21104-01 (2005 г.в., г/н 9045 НК-7, кузов № ХТА21104050859113). Транспортное средство находится в г. Минск, ул. Кальварийская, 37.

Начальная цена с НДС – 9 144 000 бел. руб. Цена снижена на 50%.

Задаток в размере 10% (914 400 бел. руб.) от начальной цены предмета аукциона перечисляется на р/с № 3012108260016 в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк», БИК 153001369, г. Минск, УНП 690324015 государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации».

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 5 (пяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 10 (десяти) банковских дней после подписания договора купли-продажи, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель).

Порядок проведения аукциона и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.rlt.by.

Предыдущее извещение опубликовано в газете «Звезда» от 04.12.2014.

Аукцион состоится **02.02.2015 в 11.00** по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по **30.01.2015 до 16.00** по указанному адресу.

Тел.: (8017) 224-61-34, (8029) 102-21-17.

ШЭРЫ ТЭРАРЫСТ

Воўк нападаў на жыхароў вёскі ў Светлагорскім раёне

Надзвычайнае здарэнне адбылося ўвечары 19 студзеня ў вёсцы Медзьедаў, паведамляе светлагорскі гарадскі партал.

Спачатку шэры разбойнік атакаваў малочнатаварную ферму. Аднак яго адагналі, узброіўшыся віламі, вартаўнікі. Затым драпежнік напаў на мужчыну, які ў гэты момант выносіў смецце: паспеў укусіць яго за руку і нагу. На дапамогу пацярэпеламу прыбеглі іншыя жыхары вёскі.

Перамусціўшыся на суседнюю вуліцу, воўк пераскочыў праз паўтараметровы плот і скапіўся з дваровым сабакам. На шум выйшла гаспадыня, якую драпежнік ухаліў за плячо. Здолеўшы вырвацца, жанчына зачынілася ў доме. Каля хлява ў сутычку са зверам уступіў гаспадар падворка. Мужчына голымі рукамі ўтрымліваў пашчу ваўка, пакуль не падаспелі суседзі і не дапамаглі яго забіць.

Пацярэпелыя з ранами ад укусаў шпіталізаваныя, ім аказваецца медыцынская дапамога. Праводзяцца таксама даследаванні забітай жывёлы на наяўнасць у яе шаленства.

У рэдакцыю на «гарачую лінію» патэлефанавала пажылая чытачка з Карэліцкага раёна (прозвішча і дакладны адрас жыхарства прасіла не згадваць). Расказала, што бальніцы ў Міры як зачынілі летась у лістападзе на рамонт, дык дагэтуль яшчэ не ўвялі ў эксплуатацыю. Вядома, што састарэлым хворым гэта дастаўляе пэўныя нязручнасці. «Ці нельга было хутчэй той рамонт скончыць?» — прасіла высветліць чытачка.

Трэба сказаць, ваўкі заўсёды выклікалі ў людзей змешаньня пачуцці. У некаторых культурах да іх ставяцца з вялікай павагай, у іншых баюцца. Усё гэта даўно адлюстравана ў народнай творчасці. А што кажуць вучоныя? Гэтыя драпежнікі, як расказаў днямі службе ВВС Дэвід Меч, адзін з галоўных спецыялістаў у свеце па ваўках, валодаюць шэрагам унікальных рыс.

Па словах доктара Дэвіда Меча, старшага навуковага супрацоўніка Геалагічнай службы ЗША, які ўжо больш за паўстагоддзя вывучае ваўкоў, ёсць некалькі рэчаў, якія большасць людзей не ведае ці памылкова думае пра ваўка.

Невядомыя факты

Даследчыкі неаднаразова вывучалі паводзіны ваўкоў, у тым ліку іх сацыяльныя звычкі і спосабы, якімі яны забяспечваюць сабе выжыванне. На падставе свайго 50-гадовага вопыту доктар Меч вылучае некалькі малавядомых фактаў пра шэрых драпежнікаў.

Памер кантраляванай ваўкамі тэрыторыі залежыць ад колькасці здабычы на ёй. Тэрыторыя пражывання ваўчынай зграі можа вар'іравацца ад паўсотні квадратных кіла-

метраў да некалькіх сотняў, калі здабычы на ёй няма. Харавое выццё зграі — гэта адзін са спосабаў папярэдзіць іншых ваўкоў, што на гэтую тэрыторыю лепш не савацца.

Ваўкі ўяўляюць небяспеку для чалавека толькі ў выключных выпадках. Прадудзілаць распаўсюджванне шаленства ў ваўку у нашы дні ўдаецца больш эфектыўна, чым раней, таму выпадковыя напады на людзей адбываюцца ўсё радзей. У большасці месцаў пражывання ваўкоў людзі, наадварот, самі актыўна палююць на іх і ставяць пасткі.

Ваўкі ў першую чаргу выбіраюць найменш небяспечную здабычу: аддаюць перавагу паляванню на слабых жывёл — старых, параненых або хворых.

Як правіла, ваўкі не асабліва зніжаюць пагалоўе здабычы на сваёй тэрыторыі. Аднак у асаблівых абставінах (некалькі халодных зім запар, працягла засуха або памяншэнне арэала) яны могуць знізіць колькасць мясцовай жывёнасці ці нават цалкам яе знішчыць.

3 ваўкамі жыць

Доктар Меч на працягу 25 гадоў праводзіў летнія

месяцы на канадскім арктычным востраве Элсмір, вывучаючы ваўкоў. Паводле яго слоў, у ходзе гэтых камандзіровак ён даведаўся шмат фактаў, якія не супадаюць з агульнапрынятымі ўяўленнямі пра ваўка.

Некаторыя з гэтых фактаў не вельмі значныя, іншыя толькі дапаўняюць агульную карціну нашых ведаў, але сярод іх ёсць і рэчы, якія спецыяліст лічыць важнымі. Вось некалькі з іх:

► Па новай тэорыі, ваўкі становяцца важакамі зграі (таксама званымі альфа-самцамі і самкамі) не таму, што перамагаюць у паядынках з супернікамі, а таму, што знаходзяць сабе пару і, нараджаючы патомства, фарміруюць новую зграю.

► Існуюць сведчанні таго, што ваўкі ў ходзе палявання часам дэманструюць «прадбачлівасць і іншыя прыкметы высокаарганізаванага мыслення».

«Думаю, шырокая публіка мала што ведае пра вышэйсказанае», — лічыць доктар Меч. **Канстанцін ЛЮТКЕВІЧ.**

Рамонт на першым паверсе хутка скончаць

— Што вы, рамонт робіцца такімі хуткімі тэмпамі! — здзівілася нашаму званку галоўны ўрач Карэліцкай цэнтральнай раённай бальніцы Алена Майсак. — Гэта пры тым, што фінансуецца ён за кошт раённага бюджэту.

Як распавяла далей Алена Паўлаўна, гаворка ідзе пра бягучы рамонт, і пазбегнуць яго не было ніякай магчымасці. «Былі праблемы з падлогай, з ацяпленнем. Летась тым больш трубу прарвала, заліло

ўсё. Паверце, робіцца ўсё магчымае. І ў канчатковым выніку — менавіта для людзей. Тым больш што Карэліцкая бальніца знаходзіцца не так і далёка ад Міра, вышы заўнікі могуць туды звартацца».

Паводле слоў галоўнага ўрача, першы паверх бальніцы ў Міры (на 45 ложкаў, з якіх 20 — сястрынскія) будзе адрамантаваны да канца студзеня. Рамонт другога плануецца завяршыць да 1 сакавіка.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПРАВИЛА ПРОВЕДЕНИЯ РЕКЛАМНОЙ ИГРЫ

«Собери коллекцию магнитов Goody's»

Правила разработаны в соответствии с положением «О проведении рекламных игр на территории Республики Беларусь», утвержденным Указом Президента Республики Беларусь от 30.01.2003 № 51 (с изменениями и дополнениями), и определяют порядок проведения рекламной игры «Собери коллекцию магнитов Goody's»

1. Организатор Игры

Организатором Игры является Общество с ограниченной ответственностью «БелКьюЭсАр», УНП 191758835 (далее – Организатор), зарегистрированное Мингорисполкомом 29.06.2012 в ЕГР за № 191758835. Местонахождение Организатора: 220030, г. Минск, ул. Свердлова, дом 32, помещение 1Н, телефон (017)366 56 94.

2. Наименование Игры

«Собери коллекцию магнитов Goody's».

3. Срок проведения Игры

с 26 января 2015 по 15 марта 2015 года.

4. Наименование товаров, в целях стимулирования реализации которых проводится рекламная игра

«Собери коллекцию магнитов Goody's»: продукция ресторана быстрого обслуживания Goody's, за исключением слабоалкогольных, алкогольных напитков и пива.

5. Призовой фонд Игры

Призовой фонд Игры формируется за счет имущества организатора и составляет 13 000 000 тринадцать миллионов белорусских рублей и включает следующий приз: смартфон Apple iPhone 6 16 GB, 1 шт.

6. Порядок участия в Игре

определение победителей Игры и выдачи призов. К участию в Игре допускаются граждане Республики Беларусь, лица, постоянно проживающие на территории Республики Беларусь.

Участником рекламной игры не может быть лицо, состоящее в трудовых отношениях с организатором, супруг (супруга) такого лица, его близкие родственники, а также лица, находящиеся с таким лицом в отношениях свойства. Для участия в Игре «Собери коллекцию магнитов Goody's» участнику необходимо в срок с 26.01.2015 г. по 27.02.2015 г. собрать 1 000 баллов и обменять баллы на коллекцию из девяти магнитов с изображением бургеров: Биф Чеддер, Чили Бекон, Биф Бекон, Чикен Крисп, Майо Классик, Голден Бургер, Барбекю, Грин Бургер, Двойной Чизбургер.

Для этого нужно в срок с 26.01.2015 г. по 27.02.2015 г.:

- 1) Скачать мобильное приложение «Гудис»:
 - для iPhone, Android, Windows Phone ищите «Гудис32» (слитно) в App Store, Play Market, MarketPlace.
 - для других мобильных систем перейти с мобильного телефона в интернет-браузере по ссылке Mkarta.com/1643.
 - считать QR-код с макета, который стоит на столе возле кассы каждого ресторана Goody's либо с ли-

стовки, которую вручает кассир гостю ресторана.

Приложение можно скачать во всех ресторанах Goody's по сети wi fi бесплатно.

2) Получить 1000 баллов:

- в мобильном приложении нажать кнопку «предъявить карту и получить баллы»;
- ввести сумму, оплаченную в чеке;
- нажать кнопку «продолжить» («далее»);
- появляется QR-код, который кассир считывает валидатором;
- дальше гость нажимает кнопку «готово».

Баллы зачисляются в течение часа после совершения покупки.

Каждый балл равен 1500 белорусских рублей. Пример: тост с сыром по цене 13 500 белорусских рублей и кофе эспрессо по цене 10 500 белорусских рублей. Стоимость покупки равна 24 000 белорусских рублей. Сумма зачисленных баллов за покупку равна 16.

3) Обменять полученные баллы на магниты:

- в мобильном приложении в разделе «подарки за баллы» выбрать желаемый магнит;
- после того, как высветится магнит нажать последовательно кнопки «получить» и «продолжить»;
- высвечивается QR-код, который кассир считывает валидатором, после чего списываются баллы и гость получает выбранный магнит.

Каждый магнит имеет свою сумму баллов и выдается:

- с 26.01.2015 г. – магнит Биф Чеддер за 135 баллов;
- магнит Чили Бекон за 105 баллов;
- магнит Биф Бекон за 95 баллов;
- с 06.02.2015 г. – магнит Чикен Крисп за 145 баллов;

- магнит Майо Классик за 75 баллов;
- магнит Голден Бургер за 150 баллов;
- с 13.02.2015 г. – магнит Барбекю за 155 баллов;
- магнит Грин Бургер за 125 баллов;
- магнит Двойной Чизбургер за 15 баллов.

4) Сфотографировать коллекцию магнитов. 5) Принести фотографию с контактной информацией на обратной стороне (Ф.И.О., контактный телефон, почтовый адрес и (или) адрес электронной почты, ID в мобильном приложении).

ID – это идентификационный код, который мобильное приложение присваивает абоненту автоматически после установки приложения на мобильный телефон. Узнать ID можно в мобильном приложении в разделе «информация» (ID указан в первой строке).

6) Опустить в ящик для сбора фотографий в одном из ресторанов быстрого обслуживания Goody's.

7. Порядок определения победителя

Победитель будет определен 28 февраля 2015 г. в 16.00 в ресторане быстрого обслуживания Goody's по адресу: г. Минск, ул. Свердлова, 32. Фотографии коллекции магнитов с изображениями бургеров и контактной информацией участ-

ников на обратной стороне из трех ресторанов быстрого обслуживания Goody's помещаются в специальный прозрачный ящик, перемешиваются членами комиссии, затем один из членов комиссии достает фотографию победителя и озвучивает фамилию, имя, отчество и последние три цифры номера телефона победителя.

В день проведения розыгрыша победителю отправляется письмо на указанный адрес электронной почты и (или) письмо на указанный почтовый адрес для получения приза.

Победитель Игры может получить приз по предъявлению документа, удостоверяющего личность со 02.03.2015 г. по 13.03.2015 г. в ресторане быстрого обслуживания Goody's, находящегося по адресу г. Минск, ул. Свердлова, 32, с 11.00 до 17.00 часов с понедельника по пятницу, предварительно уведомив телефонным звонком на номер +375 29 318 23 05 организатора игры.

8. Другие условия:

Факт участия в Игре подразумевает, что Участники ознакомлены и согласны с правилами Игры.

Организатор не оплачивает участникам Игры расходы, связанные с проездом к месту проведения розыгрыша и получения приза. Приз не подлежит замене, выплата денежного эквивалента стоимости приза не осуществляется.

9. Информация об Игре, публикация Правил Игры.

Правила Игры подлежат опубликованию в газете «Звезда» до начала Игры.

Результаты Игры будут опубликованы до 13.03.2015 г. в газете «Звезда».

10. Комиссия по Проведению Игры

Для целей объективного проведения Игры Организатором создается комиссия по проведению Игры в составе пяти человек:

- 1) Божков Виталий Сергеевич, ИП, оказание услуг по договору № 160814 в области маркетинга и продвижения в ООО «БелКьюЭсАр».
- 2) Гурецкий Иван Анатольевич, ООО «БелКьюЭсАр», директор ресторана быстрого обслуживания Goody's.
- 3) Спиропулу Елена Сдиславовна, ООО «БелКьюЭсАр», директор ресторана быстрого обслуживания Goody's.
- 4) Толстик Александр Николаевич, ООО «БелКьюЭсАр», директор быстрого обслуживания ресторана Goody's.
- 5) Соболевская Наталья Александровна, ООО «БелКьюЭсАр», менеджер.

Комиссия следит за ходом Игры, определяет победителя Игры и выполняет иные необходимые действия для надлежащего проведения Игры. Телефоны для справок: +375 17 366 56 94, +375 29 318 23 05.

Свидетельство № 2506 о государственной регистрации рекламной игры, зарегистрированной 20 января 2015 года Министерством торговли Республики Беларусь.

Душан УГРЫН-малодшы, новы галоўны трэнер футбольнага клуба «Дынама-Мінск»:

«МОЙ ПРЫЯРЫТЭТ — «ЗОЛАТА» ЧЭМПІЯНАТУ КРАІНЫ!»

«Дынама-Мінск» вяртаецца з адпачынку... з новым трэнерам. Дабівацца чэмпіянства ў новым сезоне «бела-сінія» цяпер будуць з чэшскім спецыялістам Душанам Угрынам-малодшым, які апошнія два гады ўзначальваў пльзеньскую «Вікторыю». Зрэшты, гэта супрацоўніцтва ўжо ў мінулым. А што наперадзе? Пра гэта трэнер распавёў на сваёй першай мінскай прэс-канферэнцыі.

Біяграфічная даведка:

Душан Угрын-малодшы. Нарadzіўся ў 1967 годзе ў Празе. Сын вядомага чэхаславацкага футбаліста Душана Угрына. Найбольш значных дасягненняў як галоўны трэнер дасягнуў з клубам «Млада-Баласлаў», з якім ён выйграў «серабро» чэшскага чэмпіянату ў сезоне 2005/06 і «бронзу» — у сезоне 2006/07. Пазней працаваў з румынскімі «Цімішоарам» і ЧФР, кіпрскім АЕЛам і грузінскім «Дынама».

У 2013 годзе пачаў працаваць з пльзеньскай «Вікторыяй», і ў гэтым жа сезоне заваяваў з камандай «серабро» мясцовага чэмпіянату, а таксама Кубак Чэхіі. Тым не менш у наступным сезоне пасля правалу ў Лізе чэмпіёнаў сышоў з клуба.

— Вы казалі, што размаўлялі з Юрыем Чыжом. Пра што была гэтая размова?

— Трэба разумець, што была ўсё ж такі прыватная гутарка і я не маю права раскрываць дэталі. Магу толькі сказаць, што мы размаўлялі пра каманду, трэнерскі штаб і іншае.

— Днямі клуб падпісаў чарнагорца Фатаса Бечыраю, які апошні сезон гуляў у кітайскай лізе, мякка кажучы, не самай прэстыжнай у свеце. Пракаментуйце, калі ласка, гэты момант.

— Усё проста. У Кітаі шмат грошай, таму футбалісты і зацікаўлены ў выступленні за мясцовыя клубы. Бечырай — вельмі моцны футбаліст, асабліва ў штрафной зоне. Смела магу сказаць, што ў «Дынама» не было такіх гульцоў, так што ён сапраўды быў нам патрэбны.

— Як збіраецца знаёміцца з камандай?

— У нас запланавана тры трэнервальныя зборы. Першы (у Турцыі) будзе доўжыцца два тыдні. Гэтага тэрміну павінна хапіць для знаёмства з футбалістамі.

— Як бы вы ахарактарызавалі свой трэнерскі стыль? Вы больш дэмакрат ці дыктатар?

— Не магу сказаць, наколькі я дэмакратычны. Гэта амаль што цалкам залежыць ад гульцоў і іх паводзінаў. У клуба ёсць свае правілы, і іх трэба выконваць. Ад выканання гэтых правілаў і будзе залежаць ступень маёй дэмакратычнасці (усміхаецца).

— З каманды сышоў Ігар Стасевіч. Ваша стаўленне да гэтага?

— Так, Стасевіч быў адным з лепшых гульцоў леташняга чэмпіянату... калі не найлепшым. І страваць такога футбаліста, безумоўна, непрыемна. Ведаю, што спартыўны дырэктар клуба Вук Рашавіч на працягу месяца спрабаваў захаваць Стасевіча. Але, калі чаалавек не хоча заставацца ў камандзе, найлепшым выйсцем для ўсіх стане яго сыход. Калі казаць шчыра, у футболе няма нічога немазмняльнага. Будзем шукаць іншага форварда.

— Гульцы якіх амплуа, на вашу думку, патрэбны клубу?

— Сапраўды, мы шукаем футбалістаў на некаторыя пазіцыі. Па мінулым сезоне было зразумела, што ў каманды праблемы з левым абаронцам. Патрэбны яшчэ адзін добры форвард. Ёсць задумкі асважыць правы фланг. Але пакуль няма ніякай канкрэтыкі і падрабязна размаўляць пра гэта няма сэнсу.

— Вы ведаеце, што ў «Дынама» виступаў чэшскі футбаліст Давід Зоўбэк?

— Так. Я трэніраваў Зоўбэка і ведаю яго вельмі добра. Перад тым, як прыехаць сюды, я размаўляў з ім. Пытаўся пра беларускі футбол, пра «Дынама», бо мяне цікавіць толькі гэтая сфера. Неікіх бытавых пытанняў у мяне не было (усміхаецца).

— Кожны новы трэнер «Дынама» рана ці позна сутыкаецца з сур'ёзным націскам. Вы гатовы працаваць у такой атмасферы?

— Безумоўна. Гэта абсалютна нармальна. Калі вы хочаце выйграваць, вы ў любым выпадку будзеце знаходзіцца пад націскам. Затое ў такіх умовах працей дасягнуць найлепшага.

— У вашым кантракце будзе прапісаны пункт пра грашовую кампенсацыю ў выпадку датэрміновага скасавання пагаднення?

— Шчыра кажучы, я не чытаў свой кантракт. Але мне здаецца, што там не будзе гэтага пункта. Вядома, я не хачу, каб гэта са мной здарылася... А чаму вы пытаецеся? Мабыць, вы ведаеце штосьці, чаго не ведаю я? (смяецца).

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ.

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 06 февраля 2015 года повторных торгов по продаже единым комплексом имущества, принадлежащего открытому акционерному обществу «Минский тракторный завод»

Предмет торгов (наименование, характеристика, местонахождение продаваемого имущества)	- «Гараж с пристройкой» общей площадью 198,4 кв.м, расположенный по адресу: Гродненская область, Сморгонский район, г. Сморгонь, пр-т Индустриальный, 26Б/2 (назначение — здание специализированное автомобильного транспорта, инвентарный номер в ЕГРНИ - 443/С-14055; составные части и принадлежности: одноэтажное кирпичное здание гаража (ЗВ1/к), кирпичная пристройка (Г1/к));
	- «КТП (контрольно-технический пункт)» общей площадью 92,8 кв. м, расположенный по адресу: Гродненская область, Сморгонский район, г. Сморгонь, пр-т Индустриальный, 26Б (назначение — здание неустановленного назначения, инвентарный номер в ЕГРНИ - 443/С-15258; составные части и принадлежности: мансардное кирпичное оштукатуренное здание контрольно-технического пункта (А2/к), дощатая мансарда ((А2/к)), забор из металлической сетки (а), металлические ворота (б), забор из бетонных плит (в), асфальтобетонное покрытие (г), бетонированные борты (д, ж));
Сведения о земельном участке	Кадастровый номер — 425650100001003236, площадь — 0,3897 га, целевое назначение — земельный участок для содержания и обслуживания зданий и сооружений
Продавец имущества	Филиал ОАО «МТЗ» «Сморгоньтракторсервис МТЗ», ул. Железнодорожная, 38, 231042, г. Сморгонь
Организатор торгов	УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск
Начальная цена предмета торгов (без учета НДС)	1 611 925 040 белорусских рублей
Сумма задатка	160 000 000 белорусских рублей

Торги проводятся в соответствии со статьями 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения торгов по продаже имущества, принадлежащего ОАО «МТЗ», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие с организатором торгов соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае признания торгов несостоявшимися в силу того, что заявления на участие в них подано только одним участником, либо для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (единственному участнику торгов), при его согласии, по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель аукциона (единственный участник торгов) в течение трех рабочих дней со дня проведения аукциона. Информация о затратах, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников торгов перед началом аукциона при заключительной регистрации под подпись. Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (единственным участником торгов) заключается после предъявления копии платежных документов о перечислении суммы затрат и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения торгов.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (единственным участником торгов) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи, по согласованию с продавцом.

Торги проводятся 06 февраля 2015 года в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 23.01.2015 по 04.02.2015 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам — до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости»); (017)333-49-67 (ОАО «МТЗ»); (01592)3-06-84 (Филиал ОАО «МТЗ» «Сморгоньтракторсервис МТЗ»).

РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА»

ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ

Наименование продавца (балансодержателя)	Номер лота	Наименование объекта торгов, краткие характеристики	Местонахождение	Условия продажи	Начальная цена продажи, бел. руб. без учета НДС	Задаток, бел. руб.	Дата проведения аукционных торгов, время	Последний день подачи заявления для участия в торгах
ОАО «Желдорсервис»	1	Капитальное строение (инв. № 101/С-10762) — пекарня, общ. пл. 318,1 м ² , расположенная на земельном участке, пл. 0,1129 га (право аренды)	Жабинковский р-н, г. Жабинка, ул. Пионерская, 4	с условиями: без права организации предпринимательской розничной торговли продовольственных товаров	410 000 000	41 000 000	03 февраля 2015 г. в 11.00	02 февраля 2015 г.
Организатор торгов	РУП «Жилкоммунтехника» Филиал «Центр «Белтехинвентаризация» Брестское областное управление							
Срок заключения договора купли-продажи	В течение 20-и рабочих дней с момента подписания протокола о результатах аукциона							
Условия оплаты	В соответствии с заключенным договором купли-продажи							
Номер р/с для перечисления задатка	р/с 3012105618108 руб. РБ в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк» по г. Минску, код 153001369 УНП 102353509							
Место проведения аукционных торгов:	г. Брест, ул. Наганова, 10-325 Филиал «Центр «Белтехинвентаризация»							

Для участия в аукционе необходимо предоставить:

1. Заявление на участие в аукционе по установленной форме и подписанное соглашение о правах и обязанностях с Филиалом «Центр «Белтехинвентаризация»».
2. Заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка на расчетный счет организатора торгов.
3. Юридическим лицам — резидентам Республики Беларусь — копию документа, подтверждающего государственную регистрацию юридического лица; представителю юридического лица — доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
4. Юридическим лицам — нерезидентам Республики Беларусь — легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны (выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе); представителю юридического лица — доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
5. Индивидуальным предпринимателям — копию документа, под-

тверждающего государственную регистрацию; представителю индивидуального предпринимателя — доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица)

6. Физическим лицам — представителю физического лица — доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя.

7. При подаче документов на участие в аукционе физические лица, представители физических и юридических лиц предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

* Участник аукциона, выигравший торги, оплачивает продавцу НДС в размере 20% от продажной цены объекта, стоимость затрат на организацию и проведение аукционных торгов Поверенному.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10, каб. 329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00. Контактные телефоны организатора аукционных торгов: 8-(0162) 23-92-59, 21-88-81.

ИЗМЕНЕНИЕ К ПРОЕКТНОЙ ДЕКЛАРАЦИИ

ОАО «Минский домостроительный комбинат», опубликованной в газете «Минский курьер» 20.08.2014 г. №94 на строительство объекта:

«16-этажный жилой дом по генплану № 12 в микрорайоне № 2 в границах ул. Шаранговича, Горецкого, Рафиева»

Для граждан, состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, предлагаются 3-комнатные квартиры — 6 шт., общей площадью 78,05 м².

Стоимость строительства 1 кв. метра общей площади объекта долевого строительства на день опубликования проектной декларации в текущих ценах с учетом прогнозных индексов в нормативный период строительства без отделочных работ для граждан, состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, составляет: 14 645 564 рубля.

Регистрация заявлений для заключения договоров долевого строительства будет производиться по адресу: г. Минск, ул. Пономаренко, 43 через пять календарных дней после выхода проектной декларации, с «27» января 2015 г.

Дополнительную информацию можно получить по адресу: г. Минск, ул. Пономаренко, 43 (отдел инвестиций) тел.: 017 2072060, 044 7771158.

Режим работы для приема заявлений и заключения договоров: понедельник — четверг 8.30—16.30, пятница 8.30—15.00.

■ 3 нагоды

ОЙ, ТЫ, ЗІМАЧКА-ЗІМА!..

Днямі ў вялікай канцэртнай зале Белдзяржфілармоніі з вялікім поспехам адбыўся канцэрт-спектакль Беларускага дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля «Харошкі».

Чаму канцэрт-спектакль? Таму што папулярны ў нашай краіне калектыў стварае на сцэне самыя сапраўдныя маленькія балеты і цэлыя спектаклі. Іх героі-персанажы атрымліваюць дэталёва распрацаваныя харэаграфічныя партыі, музычныя тэмы, арыгінальныя касцюмы. А ўсё дзейства ў цэлым — завершаную драматургію з адпаведным сцэнаграфічным рашэннем.

Яркім пацвярджэннем таму стаў і нядаўні канцэрт пад назваю «Зімачка». Па чаўся ён вакальна-харэаграфічнай кампазіцыяй «Каляда». Сродкамі народна-сцэнічнага танца каларытна перадаюцца ўсе адметныя моманты гэтага яркага зімовага свята. Тут і «цыганка», і «каза», і «чалавек са звяздою». Разгортваецца жартоўнае святочнае шэсце, падчас якога, па даўняй традыцыі, спяваюць, танцуюць, зычаць гаспадарам шчасця і дабрабыту.

Па-свойму адзначаюць свята ў панскім палацы (танец «Каляды ў маёнтку»). Спешчаная, капрызная пані патрабуе ад пакаёвак цішыні і ўмошчваецца ў мяккае крэсла, каб падрамаць, аднак вясёлыя, гарэзлівыя гульні маладых урэшце захопліваюць і яе. Нумар пастаўлены з глыбокім досціпам і мяккім гумарам.

Вядома ж, зіма ў вёсцы — не толькі адпачынак, гульні ды забавы. Гэта яшчэ і час карпатлівай працы, народнай творчасці. Пра гэта апавядае танец «Кросны» — танец, рытм якога нагадвае работу кроснаў — старадаўняга ткацкага станка. А пластыка танцораў выдатна перадае багаты ўзор традыцыйнага беларускага ткацтва.

Наступны танец — «Кужалёк» — рухае дзеянне канцэрта-спектакля далей. Мы бачым дзяўчат, якія трымаюць у руках сувоі выгнанка кужалю. Калі пачыналася адліга, палатно расцілалі на снезе, тапталі яго, мялі, білі, каб яно стала мяккім ды бялюткім, як снег. Гледачы зачараваны тым, з якой замілаванасцю і паэтычнасцю перадаюць артысты ансамбля ўсе этапы гэтай, здавалася б, будзённай сялянскай працы...

Канцэрт «Харошак», як і заўсёды, скончыўся авацыямі ў зале. У гэтым, вядома, галоўная заслуга мастацкага кіраўніка ансамбля, народнай артысткі Беларусі, лаўрэаткі Дзяржаўнай прэміі рэспублікі Валянціны Гаявой. Абапіраючыся на глыбокія традыцыі народна-сцэнічнага танца і свабодна валодаючы мовай сучаснай харэаграфіі, яна стварае яркія, маштабныя, жыццесцвярджальныя харэаграфічныя палотны. Літаральна кожны нумар — гэта сапраўдны сцэнічны шэдэўр, у аснове якога спалучэнне дасканалай харэаграфічнай тэхнікі, адметнага нацыянальнага каларыту і высокага майстэрства артыстаў ансамбля.

Поспеху канцэрта, несумненна, садзейнічалі арыгінальныя, бездакорныя музычныя апрацоўкі і аранжыроўкі Уладзіміра Гінько, а таксама самабытныя касцюмы, створаныя мастакам Аляксеем Гаявым і Юрыем Піскуном.

Зіновій ПРЫГОДЗІЧ

СЁННЯ

Месяц

Маладзік 20 студзеня.
Месяц у сузор'і Рыб.

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	9.12	17.31	8.19
Віцебск	9.08	17.14	8.06
Магілёў	9.02	17.21	8.19
Гомель	8.52	17.24	8.32
Гродна	9.26	17.47	8.21
Брэст	9.20	17.54	8.34

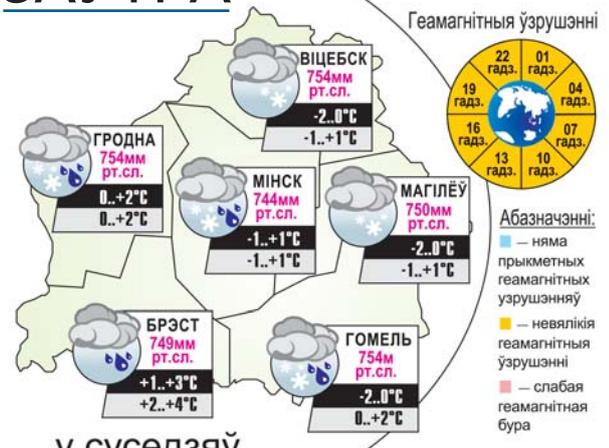
Імяніны

Пр. Піліпа, Пятра.
К. Анастасіі, Вікторыі, Віктара.

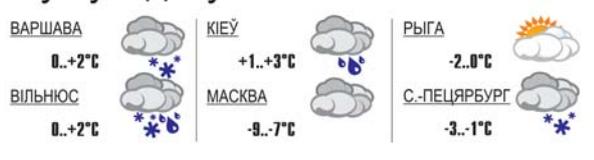

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

ЗАЎТРА

...у суседзях

Даты Падзеі Людзі 22 СТУДЗЕНЯ

1788 год — нарадзіўся Джордж Байран, англійскі паэт. Яго жыццё было падобным да шляху вершніка, які імчыць удалячынь, з усіх сіл прышпорваючы каня. Джордж Байран не пражыў і сарака гадоў, але паспеў набыць славу паэта-романтыка і героя. Апавяданні пра паломніцтва Чайльд-Гарольда, стварэння падчас падарожжа па Міжземнамор'ю, прынеслі Байрану сусветную вядомасць. Паэту было трыццаць чатыры, калі ён далучыўся да паўстання італьянскіх карбанарыяў. Праз два гады Джордж Байран адправіўся ў Грэцыю, каб дапамагчы народу гэтай краіны здабыць свабоду. Аднак загінуў, не паспеўшы завяршыць высакародную справу.

1905 год — царскія войскі расстралялі ў Пецярбургу дэманстрацыю рабочых. Гэты дзень увайшоў у гісторыю пад назвай «крывавай нядзелі». Падзея стала штуршком да пачатку першай рэвалюцыі ў Расіі. Фактычна спланаванае паўстанне пецярбургскіх рабочых спачатку выглядала бяскрыўдным шэсцем з прашэннем да цара. Святочна апранутыя людзі ішлі з радасцю да Зімовага палаца і свята верылі ў правяднасць мерапрыемства і мірны зыход. Яны неслі ў руках абразы і партрэты цара. Асноўным патрабаваннем прашэння было неадкладнае скліканне Устаноўчага сходу на ўмовах усеагульнай, тайнай і роўнай падачы галасоў. У дадатак да гэтага вылучаўся шэраг палітычных і эканамічных патрабаванняў — амністыя палітычных зняволеных, пашырэнне правоў і

свабод грамадзян, замена ўскосных падаткаў прамым прагрэсіўным падаходным падаткам, увядзенне 8-гадзіннага працоўнага дня. Людзі, якія не думалі пра рэвалюцыю, былі кінуты пад залпы салдат. Узрушаны натоўп стаў разбязгацца, некаторыя з дэманстрантаў рабавалі крамы, узводзілі барыкады, нападлі на гарадавых, ваенных... Было шмат забітых і параненых, звесткі пра колькасць ахвяр у розных крыніцах вельмі значна разыходзяцца.

1906 год — нарадзіўся Андрэй Александровіч, беларускі паэт, празаік, член-карэспандэнт НАН Беларусі. Адзін з арганізатараў літаратурнага аб'яднання «Маладняк». У 1929-1931 гадах — намеснік дырэктара Белдзяржкіно, з 1932-га — намеснік старшыні аргкамітэта, а ў 1934-1937 гг. — намеснік старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР. У 1938 годзе быў арыштаваны і асуджаны. Рэабілітаваны ў 1955-м. Аўтар паэтычных зборнікаў «Па беларускай маставай», «Прозалаць», «Фабрыка смерці» і інш. Многія творы прысвечаны подзвігу народа ў Вялікай Айчыннай вайне, барацьбе за мір. Пераклаў на беларускую мову паэму А. Пушкіна «Руслан і Людміла», асобныя творы Д. Беднага, М. Ісакоўскага, іншых аўтараў. Памёр у 1963 годзе.

Было сказана

Карлас КАСТАНЕДА, амерыканскі пісьменнік:
«Увесь фокус у тым, на што арыентавацца. Кожны з нас сам робіць сябе або няшчасным, або дужым. Аб'ём работы, неабходнай і ў першым, і ў другім выпадку, — адзін і той жа».

Калектыў нашага сельгаспрадпрыемства шчыра віншуе члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь **СУМАРА Канстанціна Андрэевіча** з узнагароджаннем Граматай Брэсцкага выканаўчага камітэта.

Жадаем Вам усяго найлепшага ў жыцці: мірнага неба над галавой, прыемных сустрэч з землякамі, здароўя і даўгалецця.

З павагай, Сяргей Сяргеевіч Глінскі, дырэктар КУПП УНП 200022689 «Бярозарайаграсервіс».

Самых дарагіх **Алену і Артура САДОЎСКІХ**, а таксама іх бацькоў **Вольгу і Антона КАЦЯЛОВІЧАЎ, Галіну і Іосіфа САДОЎСКІХ** віншуе з нараджэннем чаканага мілага сына і ўнука.

Няхай кожны яго ўдых будзе здаровым, кожны крок — шчаслівым, кожнае слова — разумным. Няхай расце таленавітым, шчырым і моцным духам.

Ірэна К.

УСМІХНЕМСЯ

— О'кей, гугл! Хто я і дзе быў з 1 па 11 студзеня?..

ціснуць зубной пасты з цюбіка ў два разы больш.

Я шмат працую за камп'ютарам, і мае вочы моцна стамляюцца. Каб яны трохі адпачывалі, раз на тыдзень я ваджу іх у стрыптыз-бар.

Жонка была ў ад'ездзе два тыдні. Вярнулася і пытаецца ў сына:

— Тата сумаваў, калі мяне не было дома?

— Спачатку не, але апошнія два дні ён станавіўся ўсё больш і больш сумным.

Захад? О, гэта так романтична: ён азначае, што неўзабаве будзе вячэра.

Навуковы дыспут на кафедры мікрабіялогіі:

— Ды што вы ведаеце пра цвіль, калега?!

— Я халасцяк, я жыву адзін! Я ведаю пра цвіль усё!

Следчы пракураторы можа вы-

caricatura.ru

Гэта яркія індывідуалісты. Яны імпульсіўныя, знаходзяцца пад уладай эмоцый, якія для іх не столькі багацце, колькі праблема. Іх праца поўніцца творчым полымем і звышарыгінальнасцю, але эмацыянальны ўсплёскі здольны ўсё парушыць. Пры гэтым яны самакрытычныя, пастаянна удасканальваюць набытую з цягам часу вытрымку, маюць здольнасць прыслухоўвацца да іншых пунктаў гледжання, валодаюць рэдкай спагадлівасцю і стараннасцю, не дазваляюць сабе знаходзіцца ў стане дэпрэсіі. Для іх важна спазнаць сябе, каб аб'ектыўна ацанілі свае магчымасці і сканцэнтравалі энергію на адной справе, тварыць бесперапынна і ўпэўнена.

[http://www.zvyazda.by/;](http://www.zvyazda.by/)

e-mail: info@zvyazda.minsk.by, (для зваротаў): zvorot@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адканасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень.

Тыраж 20.852. Індэксы 63850. Зак. № 286.

Нумар падпісаны ў 19.30

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

21 студзеня 2015 года.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЯ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.**

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯЎКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс), адрэдакцыя: п.смаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.